

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN POMORSKIEGO OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

Pomorski Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli
w Słupsku

Institucja Samorządu
Województwa Pomorskiego

SPÓJNOŚĆ EDUKACYJNA

ZINTEGROWANA STRATEGIA UMIEJĘTNOŚCI 2030

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

INFORMATOR OŚWIATOWY

• Nr 1/23 (201) • Rok XXXIII • STYCZEŃ - MARZEC 2023 • ISSN 1505-0904 •

Bożena Żuk: *Synergia i synkretyzm w edukacji* 3

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE

Monika Staszewicz, Dominika Walczak: *Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 jako kierunek dla edukacji* 4

Dorota Granoszevska-Babiańska: *Spójność i rozwój pomorskiej edukacji w kontekście działań planowanych w Programie Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027* 7

Władysława Hanuszewicz: *„Wsparcie funkcjonowania społecznego osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu” – propozycja nowych kwalifikacji* 9

Dominika Kotuła: *Szkoła wspierająca biznes* 11

Marta Wiloch: *Pomorskie Dni Przedsiębiorczości. Inicjatywa, która motywuje i rozwija młodych Pomorzan* 14

Przemysław Jakubowski: *Schola Futurum? – słupski „Mechanik”!* 15

Justyna Szczypek-Bogdanowicz: *Od wiedzy do kompetencji, czyli dlaczego warto rozwijać kompetencje kluczowe* 17

Kinga Mielczarek: *Klasy patronackie* 18

Anna Supernat: *Dlaczego potrzebujemy dialogu między różnymi szczeblami edukacji?* 19

Tatiana Słojka: *Integracja działań edukacyjnych niezbędnym warunkiem procesów wspomagania szkół na Pomorzu* 21

Irena Laska: *Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – etap II. Powiat Chojnicki* 22

Anna Sadlak: *Perspektywy rozwoju szkół zawodowych prowadzonych przez miasto Słupsk* 24

Karolina Tarnowska, Alina Bacic, Katarzyna Rodziewicz, Rafał Nosewicz: *Aspiracje edukacyjno-zawodowe uczniów klas ósmych szkół podstawowych miasta Słupska i powiatu słupskiego* 25

Anna Rychły-Lipińska, Sylwia Kosznik-Biernacka: *„Learning by doing”. Wykorzystanie gier symulacyjnych w nauce na przykładzie szkoły wyższej* 27

Robert Kozłowicz: *Integracja społeczna uczniów – uchodźców poprzez gry i zabawy ruchowe* 30

Arkadiusz Gliszczynski, Martyna Mucha, Joanna Sobczak: *Zjawisko przemocy w rodzinie w badaniach ankietowych uczniów (Część II)* 32

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Anna Kreft: *Migracja międzykulturowa – dzisiejsza teraźniejszość* 36

Marek Wróblewski: *„IF szkoła $\cap$ rynek pracy = { } THEN ryzyko ELSE szansa”* 37

Władysława Hanuszewicz: *Zdrowie psychiczne wyzwaniem naszych czasów. Rola SCWEW we wspieraniu dzieci/uczniów z problemami psychicznymi* 39

Kinga Mielczarek: *Niezbędnik polonisty. Funkcjonalne wykorzystanie utworów literackich w wypracowaniu* 40

Jolanta Kapiszka: *Zmiany w egzaminie maturalnym z historii obowiązujące w latach 2023-2024 ..* 41

OLIMPIADY, IMPREZY, KONKURSY

Anna Maria Rozenek: <i>Gut Leben, Gut Welt in Gut Wehlitz, czyli o tym, jak blisko, szybko i skutecznie zorganizować projekt Erasmus+</i>	43
Katarzyna Nowak: <i>Imprezy i wydarzenia językowe w II LO w Chojnicach</i>	46
Aleksandra Klimas-Ciepiel: <i>Projekt grantowy „Zadziwieni – zadowoleni”. Poszukiwacze ciekawostek na tropie fizyki</i>	48
Ewelina Jaskulska: <i>Spójność działań szkolnej i lokalnej społeczności. Choinka, opłatek i sad</i>	49
Irena Czyż: <i>Konkurs "Mój Las" XXXVI edycja 2022/2023</i>	50

KSIĄŻKI, CZASOPISMA, MULTIMEDIA

Iwona Majek: <i>PBP poleca. To warto przeczytać</i>	52
--	----

Synergia i synkretyzm w edukacji

Droga Czytelniczko, Drogi Czytelniku,

zanurzeni z jednej strony w wyrafinowanej technologicznie, z drugiej zaś w postmodernistycznej rzeczywistości, w której często brakuje jednoznaczności, poszukujemy porządku i stabilności, które budują poczucie bezpieczeństwa i zapewniają nam optymalne warunki rozwoju. O ile lepiej żyłoby się w świecie, w którym różne przestrzenie otaczającej nas rzeczywistości posiadałyby zbiór elementów wspólnych. Mamy kilka podpowiedzi i inspiracji, jak można łączyć pozornie różne przestrzenie: rodzinną, szkolną czy zawodową. Niewątpliwie służą temu wszystkie przywołane w obecnym numerze kwartalnika działania sprzyjające spójności edukacyjnej. Znajdziecie wśród nich przykłady warunków korzystnych dla nabywania, utrwalania i wykorzystywania umiejętności przydatnych każdemu człowiekowi w życiu zawodowym, społecznym i prywatnym. Spójność edukacyjna, która stanowi priorytet rozwoju pomorskiej edukacji, widoczna jest w każdym z planowanych, regionalnych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2021-2027. Zainteresowanych odsyłam do artykułu Doroty Granoszewskiej-Babiańskiej, która pisząc o założeniach i sposobach realizacji przedsięwzięć dedykowanych szkołom i jednostkom samorządu terytorialnego, wskazuje na możliwości wzmocnienia potencjału uczniów i ich nauczycieli.

Poszukującym inspiracji do codziennej pracy z dziećmi, młodzieżą i ich rodzicami, rekomenduję artykuły, których autorzy dzielą się swoim doświadczeniem i podpowiadają, w jaki sposób tworzyć spójne strategie edukacyjne, oparte na różnorodności. Służą one kształtowaniu kompetencji kluczowych, które rozpoczyna się w rodzinie, w sposób systemowy realizowane jest w przedszkolu i szkole, a wykorzystywane i wzbogacane w życiu dorosłym, szczególnie w pracy zawodowej.

O znaczeniu ciągłego rozwijania i wzbogacania umiejętności oraz o roli edukacji w tym procesie przeczytacie w artykule dr Moniki Staszewicz i dr Dominiki Walczak. Jego autorki podkreślają, że trudno będzie mówić o sukcesie bez współpracy i spójnych działań interesariuszy zaangażowanych w rozwój polskiej edukacji, wśród których Państwo odgrywacie istotną rolę.

Bardzo dziękujemy za to, że jesteście z nami, znajdujecie czas na lekturę i inspirujecie się pomysłami zaawartymi w *Informatorze Oświatowym*.

Na czas świąt Wielkiej Nocy proszę o przyjęcie życzeń przede wszystkim zdrowia, spokoju, wszelkiej pomyślności oraz radosnego, wiosennego nastroju. Niech to będzie czas odpoczynku od zgiełku codzienności, czas powrotu do tradycji, czas spełnienia wiosennych nadziei, które niesie odradzająca się do życia przyroda.

Bożena Żuk

Dyrektor

Pomorskiego Ośrodka

Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

*Nie umiem być srebrnym aniołem –
ni gorejącym krzakiem –
tyle Zmartwychwstań już przeszło –
a serce mam byle jakie.
Tyle procesji z dzwonami –
tyle już Alleluja –
a moja świętość dziurawa
na ćwiartce włoska się buja.
Wiatr gra mi na kościach mych psalmy
jak na koślawej fujarce –
żeby choć papież spojrział
na mnie – przez białe swe palce.
Żeby choć Matka Boska
przez chmur zabite wciąż deski –
uśmiech mi Swój zesłała
jak ptaszka we mgle niebieskiej.
I wiem, gdy łzę swoją trzymam
jak złoty kamyk z procy –
zrozumie mnie mały Baranek
z najcichszej Wielkiej Nocy.
Pyszczek położy na rękę
sumienia wywróci podszewkę –
serca mojego ocali
czerwoną chorągiewkę.*

ks. Jan Twardowski, Wielkanocny pacierz

dr Monika Staszewicz, dr Dominika Walczak

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 jako kierunek dla edukacji

Znaczenie umiejętności i rola edukacji

Uczenie się jest nieodłącznym elementem życia człowieka. Efektem uczenia się jest zdobywanie i rozwijanie umiejętności. Współcześnie trudno zignorować ich znaczenie w życiu zawodowym, społecznym i osobistym. Posiadanie właściwych umiejętności prowadzi do wzrostu aktywności, zadowolenia, poczucia władzy i niezależności w różnych dziedzinach życia, a tym samym zwiększa szanse na osiągnięcie wysokiej jakości życia.

Ciągle udoskonalanie swoich umiejętności oznacza uczenie się przez całe życie w różnych jego aspektach, kontekstach i miejscach. Oznacza to uczenie się w różnego rodzaju sytuacjach – w formalnym środowisku edukacyjnym, jak i pozaformalnym. Uwzględnia także uczenie się na bazie indywidualnych potrzeb i zainteresowań, a także uczenie się, które pojawia się w trakcie codziennych działań.

Postawienie umiejętności w centralnym punkcie wymusza nowe spojrzenie na rolę edukacji w życiu człowieka – rozumianej jako edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne¹; jako całościowy proces uczenia się dzieci, młodzieży, dorosłych zróżnicowanych pod względem społeczno-demograficznym. Z tego powodu, kluczowe znaczenie ma przygotowanie obywateli do nieustannego zdobywania nowych umiejętności i efektywnego wykorzystywania ich w nieznanych jeszcze okolicznościach. Dlatego tak istotne jest posiadanie zdolności do odpowiedniego dostosowywania wiedzy do potrzeb, możliwości i różnych sytuacji, a nie tylko opanowanie określonego zestawu wiedzy.

W centrum tak rozumianej edukacji staje poszukiwanie efektywnych i kreatywnych sposobów roz-

wijania umiejętności podstawowych, przekrojowych, zawodowych² oraz twórczego łączenia umiejętności z różnych dziedzin wiedzy.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030

Dokumentem określającym ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności jest Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (ZSU 2030)³, do której opracowania Polska została zobowiązana w ramach Umowy Partnerstwa: „W Polsce zostanie opracowana zintegrowana strategia rozwoju umiejętności obejmująca cały system edukacji i szkoleń. Strategia powinna obejmować edukację ogólną, zawodową, uczenie się przez całe życie oraz szkolnictwo wyższe. Powinna uwzględniać zarówno stronę popytową (zapotrzebowanie na określone kompetencje i kwalifikacje) jak i podaźową (dostępność kwalifikacji i kompetencji w społeczeństwie). Ponadto powinna zawierać takie elementy jak: metody przewidywania zapotrzebowania na kompetencje i kwalifikacje, ich rozwój, odpowiednie ich dostosowywanie do potrzeb rynku pracy i gospodarki, efektywne ich zastosowanie oraz system zarządzania i koordynacji. Ponadto strategia powinna uwzględniać wymogi związane z modelem społeczno-gospodarczym rozwoju kraju, wyartykułowanym w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju⁴.

Uzasadnieniem dla idei opracowania strategii dotyczącej rozwoju umiejętności był wymuszony przez dynamicznie zachodzące zmiany społeczne, gospodarcze i środowiskowe nowy sposób myślenia o umiejętnościach, w tym o możliwościach ich rozwijania, umiejęt-

1. **Edukacja formalna** – kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego, w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych, kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych, o których mowa w art. 160 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668 z późn. zm.), albo kwalifikacji w zawodzie, o której mowa w art. 10 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2018 r. poz. 1457, 1560 i 1669); **Edukacja pozaformalna** – kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych albo kwalifikacji w zawodzie (art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – Dz.U. z 2018 r. poz. 2153); **Uczenie się nieformalne** – uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną.

2. **Umiejętności podstawowe** - rozumienia i tworzenia informacji; wielojęzyczności, matematyczne, w zakresie nauk przyrodniczych; technologii i inżynierii. **Umiejętności przekrojowe** - cyfrowe; osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się; obywatelskie; w zakresie przedsiębiorczości; w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej; w zakresie myślenia krytycznego i kompleksowego rozwiązywania problemów; w zakresie pracy zespołowej; zdolność adaptacji do nowych warunków; przywódcze; związane z wielokulturowością; związane z kreatywnością i innowacyjnością. **Umiejętności zawodowe** - zdolności wykorzystania wiedzy z określonej branży/dziedziny oraz nabytych sprawności do wykonywania określonych i specyficznych dla danej profesji działań.

3. Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 składa się z dwóch części: Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część ogólna), Warszawa 2019, Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa). Polityka na rzecz rozwijania umiejętności zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie, Warszawa 2020.

4. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Programowanie perspektywy finansowej 2014 - 2020 - Umowa Partnerstwa, Warszawa 2017, s.149.

nościach osób odpowiedzialnych za ich kształtowanie oraz kulturze organizacyjnej instytucji rozwijających umiejętności.

W Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 słowo *umiejętność* oznacza zdolność do prawidłowego i sprawnego wykonywania określonego rodzaju czynności, zadania lub funkcji. Przez „prawidłowe wykonywanie” rozumie się wykorzystywanie w działaniu odpowiedniej wiedzy teoretycznej i praktycznej oraz stosowanie się do norm społecznych, w szczególności odnoszących się do danego rodzaju działalności. Zatem przyjęta w Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 definicja terminu *umiejętność* koresponduje z definicją przyjętą w ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, jest także zbieżna z zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiej Ramy Kwalifikacji (ERK) oraz jest spójne z definicją przyjętą przez OECD⁵.

Nadrzędnymi celami ZSU 2030 są: wzmocnienie kapitału społecznego, włączenie społeczne, wzrost gospodarczy i osiągnięcie wysokiej jakości życia. Warunkami realizacji sformułowanych celów jest:

- podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych;
- rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności;
- zwiększenie udziału pracodawców w rozwoju i lepsze wykorzystanie umiejętności;
- budowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności;
- wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności;
- wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności⁶.

Istotnym zaznaczeniem jest fakt, że ZSU 2030 stwarza ramy dla działania interesariuszy zaangażowanych w procesy na rzecz nabywania i rozwijania umiejętności oraz umożliwia:

- projektowanie spójnej polityki na rzecz kształtowania i rozwijania umiejętności w myśl idei uczenia się przez całe życie;
- skoordynowanie działań zaangażowanych stron na rzecz umiejętności;
- zwiększenie aktywności edukacyjnej i zawodowej we wszystkich grupach społecznych, a szczególnie wśród osób o niskich umiejętnościach lub narażonych na wykluczenie społeczne;

- wzmacnianie świadomości na temat znaczenia umiejętności dla osiągania korzyści indywidualnych, gospodarczych i społecznych;
- zapewnienie równego dostępu do: informacji o zasobach umiejętności i zapotrzebowaniu na nie, doradztwa edukacyjnego i zawodowego oraz ofert edukacyjnych i szkoleniowych związanych z rozwojem umiejętności⁷.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 ma status polityki publicznej (Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2020, poz. 1378), co oznacza to, że określa ona podstawowe warunki, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym w danej dziedzinie lub na danym obszarze, które wynikają bezpośrednio ze średniookresowej strategii rozwoju kraju czyli Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju⁸.

ZSU 2030 wpisuje się w Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, uzupełnia i rozwija horyzontalne zintegrowane strategie rozwoju, nawiązuje do rządowych programów wspierających rozwój społeczeństwa obywatelskiego, stanowi punkt odniesienia strategii rozwoju województw. Co więcej, ZSU 2030 uwzględnia dorobek międzynarodowy Unii Europejskiej i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), w tym między innymi nawiązuje do założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności, odnosi się do ram wyznaczonych przez OECD do opracowywania skutecznych polityk w zakresie umiejętności⁹.

Zapisy ZSU 2030 stanowią podstawę określenia planów zagospodarowania funduszy krajowych i europejskich na rzecz rozwoju umiejętności. Stanowią także układ odniesienia dla najkorzystniejszego planowania projektów i programów przez dysponentów poszczególnych części budżetu państwa, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty publiczne i prywatne. Tym samym, zapisy ZSU 2030 (część szczegółowa), należy traktować jako merytoryczny drogowskaz dla określenia i optymalizacji planów oraz alokacji funduszy krajowych i europejskich na rzecz rozwoju umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym¹⁰.

Podejmując działania na rzecz urealniania zapisów Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 w sferze edukacji należy pamiętać, że leżące u jej podstaw założenia będą wdrażane w konkretnych warunkach insty-

5. Ministerstwo Edukacji Narodowej, Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część ogólna), Warszawa 2019, s.19-20.

6. Ibidem, s. 11-12.

7. Ibidem, s. 22.

8. Ministerstwo Edukacji i Nauki, Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa). Polityka na rzecz rozwijania umiejętności zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie, Warszawa 2020, s.7.

9. Ministerstwo Edukacji Narodowej, s. 24-25.

10. Ministerstwo Edukacji i Nauki, s.7.

tuczonalnych (ustrój szkolny, mechanizmy zarządzania i finansowania edukacji, mechanizmy przygotowania zawodowego i doskonalenia kadry), strukturalnych (zróżnicowanie regionalne sieci szkolnej, zróżnicowanie kompetencyjne obywateli, zróżnicowanie warunków społecznych pracy poszczególnych szkół i innych instytucji edukacyjnych), kulturowych (kultura pracy kadry pedagogicznej, postawy społeczne wobec edukacji formalnej i uczenia się przez całe życie). Konieczne jest stałe obserwowanie interakcji przygotowanych rozwiązań z rzeczywistością. To, co na poziomie idei wydaje się słuszne, w zetknięciu z realiami wdrożeniowymi może przynosić nieoczekiwane skutki. Dlatego konieczne są mechanizmy stałego ewaluowania efektów zaproponowanych rozwiązań dydaktycznych, organizacyjnych, zarządczych i wypracowanie mechanizmów wprowadzania adekwatnych modyfikacji wdrożeniowych tak, by osiągać efekt wspierania rozwoju umiejętności. Opracowanie mechanizmów monitoringu, adekwatne modyfikacje oraz ewaluacja zakłada konieczność analizy treści podstawy programowej dla wszystkich etapów edukacyjnych i typów szkół pod względem założeń edukacyjnych. Konieczne też będzie wypracowanie mechanizmów monitorowania coraz bardziej dynamicznie rozwijających form edukacji pozaformalnej oraz procesów nieformalnego uczenia się, które prowadzą do kształtowania umiejętności przydatnych w życiu zawodowym, społecznym i prywatnym.

W celu realizacji tego działania konieczne jest ciągle monitorowanie i analizowanie danych dotyczących warunków pracy nauczycieli. Analiza powinna uwzględniać zarówno przepisy prawa oświatowego, jak i rzeczywiste funkcjonowanie szkół i kulturę pracy nauczycieli, co można realizować poprzez systematycznie prowadzone badania edukacyjne. Zgromadzone dane, wnioski i rekomendacje powinny być regularnie konsultowane z ekspertami, w tym z przedstawicielami ośrodków doskonalenia nauczycieli.

Z punktu widzenia prac nad harmonizacją działań na rzecz rozwoju umiejętności niezbędna jest współpraca decydentów, kadry zarządzającej i uczącej, struktur organizacyjnych. A potrzeba jej ujednoczenia jest

akceptowana przez wszystkich zainteresowanych procesami edukacyjnymi. Jednak trudności w tym zakresie mogą wynikać z różnych czynników, takich jak modele finansowania, procesy administracyjne, zarządzanie instytucjami, metody kształcenia i rozwoju kadry edukacyjnej, kultura organizacyjna szkoły i nawyki pracy nauczycieli. Aby pokonać te trudności, konieczne jest w pierwszej kolejności powszechne ugruntowanie przekonania o kierunku zmian w nabywaniu i kształtowaniu umiejętności.

dr Monika Staszewicz

Doktor nauk humanistycznych z zakresu pedagogiki ze specjalizacją pedagogika alternatywna i edukacja ustawiczna, wieloletni pracownik naukowo-dydaktyczny. Badaczka społeczna, była dziekan wydziału, koordynatorka i realizatorka krajowych i międzynarodowych konferencji, szkoleń, warsztatów, prelegentka na licznych seminariach i konferencjach naukowych poświęconych edukacji, menadżerka projektów badawczo – rozwojowych i wdrożeniowych z zakresu edukacji dorosłych. Autorka i współautorka publikacji z zakresu edukacji dorosłych i uczenia się przez całe życie (LLL) zwłaszcza dotyczących ideologii edukacyjnych, pedagogiki i andragogiki cielesności i seksualności oraz pozaformalnych i nieformalnych społeczności uczących się a także współautorka Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030. Ekspertka merytoryczna w Instytucie Badań Edukacyjnych w projektach „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, Zintegrowany System Kwalifikacji i Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030, zastępca kierownika Zespołu Badań i Analiz Edukacyjnych w Instytucie Badań Edukacyjnych.

dr Dominika Walczak

Doktor nauk humanistycznych z zakresu socjologii, wieloletni wykładowca akademicki, autorka i współautorka licznych badań naukowych i publikacji z zakresu socjologii edukacji zwłaszcza dotyczących warunków pracy nauczycieli, systemu nauki i szkolnictwa wyższego, studiów doktoranckich, przebiegu karier naukowych, mobilności międzynarodowej studentów i naukowców, prelegentka na licznych seminariach i konferencjach naukowych poświęconych edukacji, Kierownik Zespołu Badań i Analiz Edukacyjnych w Instytucie Badań Edukacyjnych, współautorka Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030.

Biblioteka Słupsk

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku

KULTURA | ROZRYWKA | EDUKACJA

🌐 www.biblioteka.slupsk.pl   🌐 www.zbibliotekadokulturu.pl   📘 [bibliotekaslupsk](https://www.facebook.com/bibliotekaslupsk)

Dorota Granoszwaska-Babiańska

Spójność i rozwój pomorskiej edukacji w kontekście działań planowanych w Programie Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027

Jednym z istotnych celów, który został nakreślony w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 jest wysoka jakość edukacji. Działania, które służą jej realizacji tego celu, ujęto w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie edukacji i kapitału społecznego (RPS). Zapisy RPS mają charakter operacyjny i są podstawą do zaprojektowania interwencji realizowanej z funduszy europejskich w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (FEP 2021-2027). Mając na uwadze podkreślenie wagi podejmowanej interwencji, a także zaproponowanie rozwiązań ułatwiających prowadzenie zmian o długofalowym, kompleksowym charakterze, w RPS zaplanowano realizację kilku przedsięwzięć strategicznych w obszarze edukacji. Przedsięwzięcia te służą podniesieniu jakości kształcenia i wieloaspektowemu wsparciu pracy pomorskich szkół. Wśród tych przedsięwzięć znajdują się dwa będące kontynuacją działań finansowanych ze środków kończącego się właśnie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020) – „Zdolni z Pomorza” oraz „Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu”. Oba przedsięwzięcia strategiczne były bardzo dobrze oceniane, zarówno przez bezpośrednich odbiorców działań – pomorskich uczniów i nauczycieli, jak i przez przedstawicieli Komisji Europejskiej.

Obecnie ruszyły przygotowania do uruchomienia w ramach FEP 2021-2027 nowej odsłony tych przedsięwzięć. Kolejna edycja „Zdolnych z Pomorza” będzie w większym stopniu nastawiona na diagnozowanie uzdolnień i szersze niż do tej pory poszukiwanie talentów uczniowskich; projekty powiatowe zostaną wzbogacone o moduł dotyczący nowoczesnego doradztwa zawodowego, a w projektach uczelnianych postawiony zostanie nacisk na formy wsparcia o charakterze interdyscyplinarnym, łączące wiedzę z kilku przedmiotów, np. spotkania akademickie i warsztaty tematyczne. Planowane są także działania o zasięgu regionalnym, takie jak obozy naukowe czy bardzo popularny konkurs znany pod nazwą „Pomorska Liga Zadaniowa”. Biorąc pod uwagę fakt, iż kończą się jeszcze projekty „Zdolnych z Pomorza” finansowane z RPO WP 2014-2020, nowa odsłona „Zdolnych z Pomorza” zacznie się prawdopodobnie na początku 2024 roku.

W tym samym roku ruszą też przygotowywane teraz projekty realizowane w ramach przedsięwzięcia

„Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – II edycja”. Podobnie jak to miało miejsce przy pierwszej edycji tego przedsięwzięcia, uczestniczące w nim organy prowadzące szkoły zawodowe – w większości wypadków starostwa powiatowe – będą mogły pozyskać dodatkowe wsparcie na modernizację infrastruktury szkół zawodowych (zarówno szkół branżowych, jak i techników), doskonalenie zawodowe nauczycieli i przede wszystkim szeroki katalog form wsparcia uczniów, w tym staże u pracodawców, dodatkowe kursy kwalifikacyjne, konkursy z umiejętności zawodowych. Interwencja skierowana będzie wyłącznie do szkół kształcących w zawodach związanych z obszarami o wiodącym znaczeniu dla rozwoju województwa pomorskiego:

- energetyka,
- nowoczesne technologie w produkcji i usługach,
- transport, logistyka i magazynowanie,
- zdrowie i srebrna gospodarka.

W programie FEP 2021-2027 na realizację przedsięwzięcia „Zdolni z Pomorza” przeznaczono łącznie ponad 31 milionów złotych, a na realizację działań w ramach „Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu” ponad 540 milionów złotych (w tym wsparcie o charakterze infrastrukturalnym).

Kluczową rolę wśród planowanych w obszarze edukacji przedsięwzięć, pełni przedsięwzięcie strategiczne „Regionalne wsparcie szkół i placówek oświatowych”. Składa się ono z sześciu, wzajemnie uzupełniających się modułów obejmujących m.in.:

- wspieranie nauczycieli z obszaru całego województwa w zakresie wzmocnienia ich kompetencji wychowawczych, w tym kompetencji interpersonalnych i komunikacyjnych, a także przygotowania do pełnienia nowych ról, takich jak: mentor, tutor, coach;
- wspieranie dyrektorów szkół i placówek oświatowych oraz pracowników organów prowadzących z całego województwa w obszarze zarządzania oświatą m.in. poprzez mentoring świadczony przez przedsiębiorców oraz podniesienie kompetencji w zakresie współpracy międzysektorowej, a także krajowej i międzynarodowej szkół i placówek oświatowych;
- wspieranie na obszarze całego województwa działań służących realizacji zadań doradców zawodowych

oraz podnoszeniu efektywności doradztwa zawodowego w szkołach z wykorzystaniem zaawansowanych technologii i narzędzi cyfrowych;

- uruchomienie regionalnych programów wyrównujących szanse edukacyjne uczniów pobierających naukę na obszarze województwa, którzy w toku edukacji napotykają na bariery o charakterze środowiskowym, ekonomicznym i geograficznym.

W ramach tego przedsięwzięcia zaplanowano także wyjątkowe działania dedykowane szkołom z mniejszych miejscowości znajdującym się na terenie gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji edukacyjnej przekładającej się na niższe od średniej wojewódzkiej wyniki egzaminów zewnętrznych. Przedsięwzięcie strategiczne „Regionalne wsparcie szkół i placówek oświatowych” obejmuje takie działania jak:

- poszerzenie oferty zajęć dla uczniów, w tym organizacji zajęć odwołujących się do historycznych tradycji regionu i jego nadmorskiego położenia,
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne,
- poszerzenie oferty z zakresu doradztwa zawodowego,
- doskonalenie zawodowe nauczycieli oraz nawiązywanie współpracy krajowej i międzynarodowej szkół i placówek oświatowych,
- uzupełniająco: tworzenie przyjaznej infrastruktury poprzez modernizację, adaptację, a także poprawę wyposażenia dydaktycznego.

Ważne, że organy prowadzące oraz szkoły, które zostaną włączone do przedsięwzięcia strategicznego, otrzymają dotatkowe wsparcie merytoryczne ze strony regionalnych placówek doskonalenia nauczycieli zarówno na etapie przeprowadzenia diagnozy potrzeb, jak i w zakresie realizacji zaplanowanych działań rozwojowych oraz wzmocnienia kadry zarządczej (w ramach tak zwanego coachingu szkolnego). Obecnie trwają prace przygotowawcze związane z uruchomieniem tego przedsięwzięcia. Wstępnie planuje się, iż pierwsze działania projektowe mogą być uruchamiane we włączonych do przedsięwzięcia szkołach już w I semestrze roku szkolnego 2023/24. Łączna wartość środków unijnych zaplanowanych w FEP 2021-2027 na realizację przedsięwzięcia strategicznego „Regionalne wsparcie szkół i placówek oświatowych” to ponad 44 miliony złotych. Warto też wiedzieć, że nie uczestniczące w przedsięwzięciu strategicznym organy prowadzące, w tym gminy i powiaty, też mogą starać się o pozyskanie dodatkowych środków unijnych na realizację projektów podnoszących jakość edukacji ogólnej w trybie tak zwanego konkursu otwartego. Nabór wniosków o dofinansowanie w ramach tego konkursu zostanie ogłoszony na przełomie II i III kwartału bieżącego roku, a pula środków przeznaczonych w FEP 2021-2027 na tę interwencję to ponad 105 milionów złotych.

Jeszcze w tym roku kalendarzowym zostanie też ogłoszony nabór wniosków o dofinansowanie projektów organów prowadzących odnoszących się do wychowania przedszkolnego. W ramach FEP 2021-2027 przewidziano realizację projektów podnoszących jakość edukacji przedszkolnej (tworzenie nowych miejsc, poszerzenie oferty np. o dodatkowe zajęcia z logopedą czy innym specjalistą, doskonalenie zawodowe nauczycieli). Preferencję w pozyskaniu tych środków będą miały organy prowadzące z terenu gmin o niższych wskaźnikach korzystania z edukacji przedszkolnej i małej dostępności do miejsc wychowania przedszkolnego. Łącznie w FEP 2021-2027 przeznaczono na jakość edukacji przedszkolnej 182 miliony złotych w ramach funduszu EFS+ oraz 48 milionów złotych w ramach funduszu EFRR (tylko dla organów prowadzących znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji).

Zaplanowane w FEP 2021-2027 działania będą także służyły wzmocnieniu edukacji włączającej. W tym obszarze przewidziano zarówno konkurs otwarty dla organów prowadzących – obejmujący bezpośrednie wsparcie szkół: uczniów i nauczycieli poprzez m.in. finansowanie zatrudnienia asystentów, doposażenie szkół, różne formy zajęć dodatkowych, doskonalenie zawodowe nauczycieli – jak i przedsięwzięcie strategiczne, którego celem będzie wzmocnienie kadry i infrastruktury poradni psychologiczno-pedagogicznych. Na ten cel zaplanowano łącznie ponad 143 miliony złotych z funduszu EFS+ i 45 milionów złotych z funduszu EFRR (tylko infrastruktura publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych).

Ostatnim przedsięwzięciem zaplanowanym w RPS i możliwym do sfinansowania ze środków europejskich w ramach FEP 2021-2027 jest przedsięwzięcie pod nazwą „Referencyjne szkoły i placówki oświatowe województwa pomorskiego”. Podejmowane w ramach tego przedsięwzięcia działania będą służyły upowszechnieniu dobrych praktyk szkół, np. w zakresie edukacji regionalnej, edukacji morskiej czy pracy z uczniami z doświadczeniem migracji. Przedsięwzięcie to zostanie uruchomione w 2024 roku, a jego wartość to ponad 6 milionów złotych.

Wszystkie zaprezentowane powyżej działania służą rozwojowi pomorskiej edukacji i przyczyniają się do poprawy szeroko rozumianej spójności edukacyjnej naszego regionu. Warto podkreślić, iż dzięki akceptacji przez Komisję Europejską w dniu 7 grudnia 2022 roku Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2022 możliwe jest sfinansowanie istotnej części tych działań ze środków europejskich.

Dorota Granoszwska-Babiańska

Kierownik Referatu kompetencji, Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Władysława Hanuszewicz

„Wsparcie funkcjonowania społecznego osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu” – propozycja nowych kwalifikacji

Szalone tempo zmian zachodzących na europejskim rynku pracy i w gospodarce powiększają zapotrzebowanie na określone umiejętności i ich dostępność. Poszukuje się skutecznych metod przewidywania tego zapotrzebowania, ich kształtowanie i rozwój. Szuka się sposobów dostosowywania do potrzeb rynku pracy i gospodarki, skutecznego ich zastosowania oraz adekwatnego systemu zarządzania i koordynacji.

15 stycznia 2016 r. w Polsce weszła w życie Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (ZSK). Jak czytamy na stronach Instytutu Badań Edukacyjnych (IBE) w Warszawie, bardzo czekali na nią polscy pracownicy – zarówno ci, którzy pracują w Polsce, jak i ci wyjeżdżający do pracy w krajach Unii Europejskiej. Oczekuje się, że dzięki wprowadzeniu systemu opartego na ramie kwalifikacji znacznie wzrośnie liczba osób zainteresowanych formalnym uznawaniem kompetencji i podnoszeniem kwalifikacji. W konsekwencji wpłynie to również na sytuację zawodową ludzi oraz na ich poczucie bezpieczeństwa na rynku pracy. Zintegrowany system kwalifikacji dotyczy tych, którzy chcą się uczyć i rozwijać przez całe życie, a także pokoleń, które dopiero przygotowują się do wejścia na rynek pracy. W zintegrowanym systemie większego znaczenia nabierają konkretne efekty uczenia się, czyli to, co wiemy, jakie umiejętności i kompetencje posiadamy oraz jak potrafimy je wykorzystać w życiu zawodowym i społecznym.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom środowiska i wyzwaniom edukacji włączającej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, powstał zespół konsultantów i specjalisty ds. opracowania propozycji nowej kwalifikacji. Wybór padł na opisanie nowej kwalifikacji, związanej z posiadaniem umiejętności wspierających funkcjonowanie społeczne osób z zaburzeniami zachowania i ze spektrum autyzmu. Opiekę nad naszym zespołem przyjęło IBE w osobie dr Małgorzaty Osowskiej, ekspertki ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Zapoznaliśmy się z ogólnym schematem rozwiązania systemowego zawartego w ZSK i przystąpiliśmy do pracy. Zadanie stałego kontaktu z IBE, w pierwszej fazie prac, przejęła Joanna Pawlak-Jęczewska, konsultant ds. wspomagania nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz doradców zawodowych. Merytoryczną stroną opisu nowych umiejętności zajęły się Katarzyna Rodziewicz, psycholog oraz specjalista ds. badań i analiz oraz Władysława Hanuszewicz, konsultant ds. wspomagania nauczycieli w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i zaburzeniami rozwoju. Wkrótce do zespołu dołączyła

Renata Kołosowska, konsultant ds. wspomagania nauczycieli w zakresie opieki, wychowania i profilaktyki. Prace opisowe dotyczące nowych kwalifikacji, przy wsparciu dr Małgorzaty Osowskiej i zespołu przedstawicieli IBE, trwały ponad półtora roku. Pracowaliśmy na obowiązującym dokumencie jakim jest *Formularz pomocniczy do przygotowania wniosku o włączenie kwalifikacji rynkowej do ZSK*. Opracowaliśmy charakterystykę kwalifikacji, obejmującą informacje o działaniach lub zadaniach, które potrafi wykonywać osoba posiadająca tę kwalifikację. Oszacowaliśmy również orientacyjny godzinowy nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji oraz koszt uzyskania dokumentu potwierdzającego jej otrzymanie. Wskazaliśmy, że uzyskaniem kwalifikacji mogą być zainteresowane przede wszystkim osoby posiadające doświadczenie (pośrednie lub bezpośrednie) w pracy i kontaktach z osobami z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na rzecz poprawy ich funkcjonowania społecznego np. nauczyciele przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, pracownicy domów kultury, świetlic. Ponadto uznaliśmy, że zainteresowanie tą kwalifikacją mogą również okazać wolontariusze, opiekunowie socjalni, społecznicy, rodzice/opiekunowie prawni bądź też członkowie rodzin, w których funkcjonuje osoba z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Adresatami mogą też być osoby takie jak: asystent rodziny czy pedagog rodziny, opiekunowie medyczni, studenci, absolwenci kierunków społeczno-pedagogicznych, wychowawcy placówek środowiskowych i socjalizacyjnych. Wypełniając tabelę dotyczącą zapotrzebowania na nową kwalifikację zwróciliśmy uwagę między innymi na rekomendacje zawarte w Ogólnopolskim Spisie Autyzmu (OSA) nt. sytuacji młodzieży i dorosłych z autyzmem w Polsce (pod red. M. Płatosy, 2016). Wynika z nich, że system wsparcia społecznego osób z autyzmem powinien w większym stopniu uwzględniać potrzeby młodzieży i dorosłych z tym zaburzeniem. Środowisko oczekuje wsparcia w aktywnym spędzaniu czasu wolnego poza domem, wsparcia ich uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Konieczne jest wzmocnienie praktycznych umiejętności niezbędnych do samodzielnego organizowania czasu wolnego i nawiązywania kontaktów z innymi, w tym korzystania z transportu publicznego i orientacji w przestrzeni; rozmów telefonicznych ze znanymi i obcymi osobami, czy planowania czasu. Udzielanie wsparcia w procesie wychowania osobom ze spektrum autyzmu, w szczególności tym wysoko funkcjonującym znacznie ułatwi funkcjonowanie w środowisku szkoły, pracy

i przestrzeni publicznej, a ograniczy izolację społeczną tej grupy. Istotne jest zatem zwiększenie znaczenia i roli osób wspierających.

Badania przeprowadzone z udziałem osób z autyzmem (w normie intelektualnej) pokazują, że jest możliwe osiągnięcie przez nich znacznego poziomu samodzielności (OSA, 2016), jednak wskaźnik ich zatrudnienia jest wciąż bardzo niski. Bierze się to stąd, że większość tych osób wymaga po zakończeniu edukacji stałego wspierania w przygotowaniu do pracy i samodzielnego życia. Umiejętności miękkie poprawiają funkcjonowanie społeczno-emocjonalne jednostki, a tym samym przyczyniają się do lepszego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym, pomagają dostosować się do norm i zasad panujących w otoczeniu. W związku z tym założyliśmy, że nasza kwalifikacja przyczyni się do skuteczniejszej adaptacji społecznej osób z autyzmem do otaczającego ich środowiska, co w konsekwencji przełoży się na ich lepsze funkcjonowanie zawodowe i społeczne. Umożliwi lepsze wykorzystanie ich zdolności i talentów, wzmocni ich motywacje do zdobywania nowych umiejętności oraz podniesie satysfakcję z życia i relacji społecznych. Nowa kwalifikacja pozwoli też zagospodarować umiejętności osób, które mają doświadczenie w pracy i budowaniu relacji z osobami z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym rodziców i opiekunów, co zwiększy ich możliwości znalezienia zatrudnienia. W związku z powyższym wskazaliśmy, że osoba posiadająca tę kwalifikację będzie mogła, po spełnieniu innych wymogów wynikających z ustawy oświatowej, znaleźć zatrudnienie w przedszkolach i szkołach/placówkach oświatowych, a także w szkołach wyższych. Ponadto spodziewamy się tego typu zapotrzebowania w ośrodkach pomocy społecznej, domach kultury, świetlicach szkolnych i środowiskowych i innych placówek edukacyjno-wychowawczych. Osoba posiadająca wspomniane kwalifikacje będzie mogła również wykorzystać swoje umiejętności w pracy indywidualnej z osobą z zaburzeniami ze spektrum autyzmu w obszarze funkcjonowania społecznego. Ponadto będzie mogła prowadzić własną działalność gospodarczą, a także być zatrudniona na umowę zlecenie przez rodziców lub opiekunów wysoko funkcjonujących osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Kwalifikacja może okazać się przydatna na takich stanowiskach pracy jak asystent osoby z niepełnosprawnością, pomoc nauczyciela, opiekun osoby z niepełnosprawnością, doradca/konsultant w instytucjach czy organizacjach społecznych (ngo), asystent studenta ze spektrum autyzmu, wolontariusz, .. itp. Osoba posiadająca opisywaną kwalifikację będzie mogła również rozwijać kompetencje poprzez zdobywanie kolejnych kwalifikacji z obszaru działań wspierających edukację i wychowanie osób z zaburzeniami zachowania.

Zgodnie z obowiązującą procedurą trzeba było również określić wymagania dotyczące walidacji i podmiotów przeprowadzających walidację, a następnie syntetyczną charakterystykę efektów uczenia się.

Wyodrębnione zostały i szczegółowo opisane cztery zestawy efektów uczenia się:

- 1) Posługiwanie się wiedzą na temat osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu;
- 2) Opracowanie planu wsparcia dla osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu;
- 3) Realizowanie procesu wspierania;
- 4) Dokumentowanie i weryfikowanie procesu wspierania.

Jesienią ubiegłego roku ostateczny tytuł nowej kwalifikacji został zweryfikowany i przyjęto nazwę: „*Wsparcie funkcjonowania społecznego osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu*”. W grudniu 2022 roku, na podstawie umowy Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku z uczelnią, Akademią Pomorską w Słupsku złożyła wniosek o wpisanie do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK). W tym miejscu wyjaśnię, że ZRK jest rejestrem publicznym i gromadzi informacje o wszystkich kwalifikacjach włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK), niezależnie od innych istniejących w Polsce rejestrów i spisów tworzonych na potrzeby poszczególnych resortów, branż, środowisk i instytucji.

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji powstał w 2016 roku na mocy ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (ZSK) i jest jednym z głównych elementów tego systemu. Z ZRK można dowiedzieć się, jakie konkretne wymagania trzeba spełnić, żeby uzyskać daną kwalifikację oraz jakie instytucje mają uprawnienia do ich nadawania. W rejestrze ujęte są tzw. kwalifikacje pełne, tj. te które nadawane są wyłącznie w systemach oświaty i szkolnictwa wyższego po ukończeniu określonych etapów kształcenia, a także cząstkowe, w skład których wchodzi kwalifikacje w zawodzie ze szkolnictwa branżowego, nadawane po ukończeniu studiów podyplomowych, uregulowane, rynkowe oraz rynkowe w rzemiośle. Zanim nasza nowa kwalifikacja znajdzie się w ZRK konieczna jest jednak dalsza procedura weryfikująca zapotrzebowanie, opis i wymagania kwalifikacyjne. Czekają nas jeszcze dużo pracy, czasu i cierpliwości. Mamy jednak nadzieję, że nowe kwalifikacje okażą się potrzebne i przejdą pozytywnie weryfikację na poziomie Ministerstwa Edukacji i Nauki, w tym konsultacje społeczne w środowisku osób z zaburzeniami i spektrum autyzmu.

Netografia:

- <https://kwalifikacje.edu.pl/baza-wiedzy/dzialaj-w-zsk/wlaczanie-kwalifikacji/> [dostęp: 01.03.2023]
- <https://kwalifikacje.gov.pl/o-zsk/kwalifikacje-rynkowe> [dostęp: 01.03.2023]
- https://kwalifikacje.gov.pl/download/Omowienie_zasadniczych_rozwiazan_w_ustawie_o_ZSK_o.pdf [dostęp: 01.03.2023]
- <https://www.ibe.edu.pl/index.php/pl/projekty-krajowe/zintegrowany-rejestr-kwalifikacji> [dostęp: 01.03.2023]
- <https://kwalifikacje.gov.pl/o-zsk/informacja-o-zsk> [dostęp: 01.03.2023]
- http://www.spisautyzmu.pl/index_files/raport_OSA.pdf [dostęp: 01.03.2023]

Władysława Hanuszewicz

Nauczyciel konsultant ds. wspomaganie nauczycieli w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i z zaburzeniami rozwoju w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Dominika Kotuła

Szkoła wspierająca biznes

Czego biznes potrzebuje do rozwoju i jaka jest w tym rola edukacji? – takie pytanie postawiłam sobie przygotowując prezentację na październikową VIII ogólnopolską konferencję BeZee (21.10.2022) w Gdańsku, podczas której spotkali się przedstawiciele środowisk związanych z edukacją, technologią i biznesem.

Mam przyjemność reprezentować ten ostatni sektor. Od 18 lat zajmuję się między innymi poszukiwaniem, rozpoznawaniem i doskonaleniem talentów. Zbudowałam i rozwinęłam dział personalny w trójmiejskiej spółce technologicznej – Blue Media. Wzięłam udział w setkach, a może tysiącach rozmów kwalifikacyjnych. Spotykałam się z zarówno z doświadczonymi, jak i początkującymi osobami poszukującymi pracy na różnorodne stanowiska. Rekrutowałam specjalistów w dziedzinie technologii – programistów, administratorów sieciowych, ludzi do działów sprzedaży czy administracji, a także specjalistów m.in. od zarządzania projektami, ochrony danych osobowych, finansów, prawa, czy obsługi klienta.

Twarde vs miękkie kompetencje

To, czego firmy poszukują u kandydatów, to oczywiście tzw. „twarde” kompetencje. Certyfikaty, dyplomy, wiedza techniczna, stanowiskowa i doświadczenie. Niezwykle istotny jest też „know-how”, czyli, wg. Wikipedii, „pakiet informacji praktycznych, wynikających z doświadczenia i badań, które są:

- niejawne, czyli nie są powszechnie znane lub łatwo dostępne;
- istotne, czyli ważne i użyteczne z punktu widzenia wytwarzania produktów objętych umową;
- zidentyfikowane, czyli opisane w wystarczająco zrozumiały sposób, aby można było sprawdzić, czy spełniają kryteria niejawności i istotności”.

Niewątpliwie wymienione powyżej elementy są ważne i stanowią przepustkę do procesu rekrutacji.

Szkoła wyposaża absolwentów w wiedzę książkową na odpowiednim poziomie, jednak czy to wystarczy, aby młodzi w przyszłości umieli się odnaleźć na rynku pracy i tworzyli innowacyjną gospodarkę?

To, co bardzo często decyduje o zatrudnieniu danego kandydata nie jest bezpośrednio związane z liczbą ukończonych kursów, studiów podyplomowych czy znajomością nietypowych języków obcych. Są to szeroko rozumiane kompetencje miękkie. Przytoczę kilka przykładów, jak pracodawcy przedstawiają swoje oczekiwania w ogłoszeniach o pracę:

Od Kandydata/tki oczekujemy:

- (...) bardzo dobrych zdolności komunikacyjnych
- samodzielności, **proaktywności**, dobrej organizacji pracy
- umiejętności jasnego komunikowania celów i **angażującego podejścia** do interesariuszy
- umiejętności **samodzielnej pracy** i doskonałej organizacji
- **umiejętności zdobywania wiedzy**
- umiejętności **współpracy** z działem XX
- umiejętności pracy w zespole i zdolność **analitycznego myślenia**
- samodzielności i poczucia **odpowiedzialności** za powierzony zakres obowiązków
- ...

Podczas procesów rekrutacyjnych rekruterzy weryfikują nie tylko wiedzę merytoryczną, czy znajomość przepisów dotyczących specyficznej branży. W szczególności skupiają się na nietechnicznych elementach, na przykład: relacjach w dotychczasowych zespołach, przyjmowanej roli w projektach podczas pracy grupowej, sposobie zgłaszania usterek i sposobów ich naprawy bądź eliminacji, własnych pomysłach mających na celu zoptymalizowanie procesów.

Rekruterzy i przyszli szefowie szukają osób, które nie będą bały się brać odpowiedzialności oraz będą miały odwagę próbować i testować nowe sposoby radzenia sobie z trudnościami. Istotne jest nastawienie do pracy oraz współpracowników, chęć zdobywania wiedzy i jej ciągłej aktualizacji. Umiejętność nieustannego uczenia się (lifelong learning) i poszukiwania wiedzy. Zadawania pytań oraz otwartej, szczerzej komunikacji nastawionej na poszukiwanie rozwiązań.

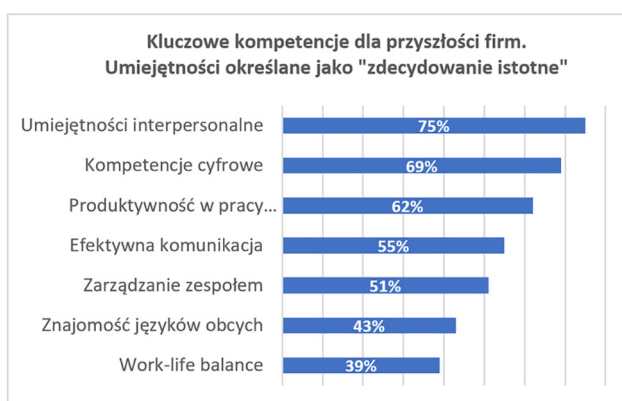
Wartość komunikacji

Często właśnie od komunikacji i przyjętych w zespole oraz firmie zasad zależy powodzenie projektu.

Jasne komunikowanie celów, mówienie językiem zrozumiałym dla wszystkich czy koncentrowanie się na szukaniu rozwiązań, a nie generowanie problemów, jest podstawą do dalszej merytorycznej pracy. W szczególności, jeśli mają ze sobą współpracować przedstawiciele różnych branż lub działów.

Analizując własne doświadczenia związane z realizacją budżetów szkoleniowych mogą stwierdzić, że od lat wśród najpopularniejszych szkoleń, a co za tym idzie szkoleń, na które firmy przeznaczają dużą część nakładów finansowych, znajduje się doskonalenie kompetencji interpersonalnych. Przede wszystkim dotyczą one zarządzania zespołami, komunikacji, wystąpień publicznych oraz doskonalenia umiejętności menedżerskich. Znajduje to potwierdzenie również w opublikowanym w grudniu 2022 w raporcie „Bilans zawodowego rozwoju”, przygotowanym przez polski oddział firmy GoodHabitZ i dat:awesome by Linkleaders, który był realizowany w sierpniu i wrześniu 2022 roku za pośrednictwem ankiety online wśród 114 ekspertów HR ds. szkoleń pracujących w Polsce.

Badani eksperci potwierdzili, że umiejętności interpersonalne są numerem jeden, jeśli chodzi o istotność z punktu widzenia kompetencji pożądaných w firmie. Tuż za nimi znajdują się kompetencje cyfrowe oraz produktywność w pracy zdalnej. Na czwartym miejscu znalazła się efektywna komunikacja. Przyglądając się liście można odnieść wrażenie, że wskazane na niej kompetencje opisują umiejętności związane ze skutecznym komunikowaniem się, wymianą i przekazywaniem informacji czy delegowaniem zadań.

Źródło: badanie GoodHabitZ, sierpień-wrzesień 2022, n=114 pracowników learning&development.

Jednocześnie eksperci ds. szkoleń uważają, że firmy mimo wszystko przeznaczają zbyt mało środków na szkolenia „miękkie” – wynika to również z faktu, że ceny szkoleń „twardych” często są zdecydowanie wyższe. Potwierdza to według mnie jak kluczowe z punktu widzenia rozwoju firmy i realizacji celów biznesowych są kompetencje „miękkie” rozwinięte na wysokim poziomie. Dlatego tak ważne jest, aby uczniowie od najmłodszych klas ćwiczyli je, dzięki

czemu już na starcie kariery zawodowej zyskują przewagę i większe szanse na bycie dostrzeżonym w pracy.

84% ekspertów FR uważa, że w Polsce przykłada się niewystarczającą wagę do kształcenia kompetencji miękkich.

Źródło: badanie GoodHabitZ, sierpień-wrzesień 2022, n=114 pracowników learning&development.

Dodatkowo eksperci z obszaru rozwoju i szkoleń zdecydowanie wskazali, że wśród menedżerów kompetencje społeczne nie są rozwinięte na wystarczająco wysokim poziomie. To pokazuje, że w ślad za specjalizacją merytoryczną bądź techniczną nie idą umiejętności miękkie. Efektem luki kompetencyjnej w tym obszarze mogą być konflikty, które w ekstremalnych przypadkach prowadzić mogą do zwiększonej rotacji. Obecni pracownicy będą odchodzili od menedżera, który nie posiada odpowiednich kwalifikacji, trudniej też będzie pozyskać nowych kandydatów do pracy. Informacje o tym, że w danej organizacji pracuje menedżer, z którym trudno jest się komunikować, bądź jego zdolności przywódcze są na niskim poziomie, bardzo szybko rozchodzą się po rynku i mogą działać na szkodę organizacji, czyli na realną utratę pieniędzy przez firmę.

Jest to kolejny argument przemawiający za tym, aby wspierać młode talenty w rozwoju umiejętności społecznych już na wczesnym etapie edukacji. Dzięki nim łatwiej odnaleźć się w nowych sytuacjach czy zaadaptować do roli w zespole.

70% badanych przyznaje, że niedostateczny poziom umiejętności miękkich u menedżerów bywa przyczyną ich konfliktów z podwładnymi.

65% ekspertów dodaje, że w ich firmach menedżerzy zwracają uwagę na niedostateczne umiejętności miękkie części pracowników

Źródło: badanie GoodHabitZ, sierpień-wrzesień 2022, n=114 pracowników learning&development.

Ciekawym wnioskiem z przeprowadzonego badania jest również ten dotyczący „skill blendingu”. Aż 8 na 10 badanych wskazało, że w najbliższej przyszłości wzrastać będzie znaczenie umiejętności łączenia kompetencji cyfrowych, twardych z miękkimi, czyli właśnie „skill blending”, a granice między nim ulegać będą zacieraniu. Utwierdza mnie to w przekonaniu, jak kluczowe jest rozwijanie tych kompetencji.

Ponadto, analizując programy studiów podyplomowych dedykowane najwyższej kadrze zarządzającej – czyli MBA (Master of Business Administration), zauważyłam jak duża część programów, oprócz zagadnień związanych z finansami, prawem, marketingiem i zarządzaniem, skupia się na doskonaleniu umiejętno-

ści miękkich. Wśród modułów można znaleźć te dotyczące m.in.:

- komunikacji menedżerskiej,
- myślenia strategicznego,
- wystąpień publicznych,
- negocjacji,
- przywództwa i zarządzania w firmie,
- budowania efektywnych zespołów,
- kreowania wizerunku (swojego jak i firmy).

Z punktu widzenia biznesu, jak i biorąc pod uwagę dynamiczne i często zmieniające się środowisko, w którym przyszło nam żyć, uważam, że otwartość na drugiego człowieka, umiejętność słuchania i świadomego komunikowania się, są kluczowymi elementami wspierającymi dobrze prosperujące i zdrowe przedsiębiorstwa.

Kształtowanie kompetencji zaczyna się w szkole

Rozwijanie umiejętności związanych ze świadomą, otwartą i odpowiedzialną komunikacją, praca zespołowa, otwartość na różnorodność, empatia, możliwość popełniania błędów i wyciągania z nich wniosków, a także dawanie, przyjmowanie feedbacku i dziękowanie za niego, powinny być elementami rozwijanymi już od najmłodszych lat. Zarówno dzieci, jak i młodzież powinny mieć możliwość ćwiczenia tych kompetencji i uczenia się ich podczas nauki w szkole, ponieważ w życiu dorosłym są one więcej niż pożądane. Pracownicy wyposażeni w nie dużo łatwiej odnajdują się w pracy, odnoszą większe sukcesy, a także szybciej awansują.

Uczniowie, których zachęca się do eksperymentowania, brania udziału w projektach badawczych, dodatkowych inicjatywach czy wolontariatach, wyróżniają się również w życiu dorosłym. Chętnie przejmują inicjatywę, angażują się w obowiązki i dzielą wiedzą. Taka postawa jest doceniana przez pracodawców.

Miałam wielokrotnie przyjemność pracować z młodzieżą i studentami podczas warsztatów przygotowujących do wejścia na rynek pracy. W trakcie spotkań wskazywałam, jak istotne jest zamieszczanie w CV informacji o zaangażowaniu w działalność pozaszkolną, charytatywną oraz prace sezonowe. Także praktyki i staże dają młodym ludziom świetną możliwość sprawdzenia się. Takie aktywności uczą odpowiedzialności, dają poczucie sprawstwa i budują pewność siebie. Wszystkie te kompetencje nabyte i przećwiczone w praktyce łatwiej wykorzystywać w „dorosłej” pracy.

Rekrutując bardzo młode osoby na stanowiska związane z telefoniczną obsługą klienta zauważyłam, że lepiej wypadają te, które mogły pochwalić się za-

angażowaniem np.: w samorządach szkolnych, akcjach społecznych, czy dodatkowej pracy projektowej. Osoby te często nie miały jeszcze komercyjnych doświadczeń, a mimo to świetnie odnajdywały się w realiach rozmowy kwalifikacyjnej. W szkołach powinno się zwracać szczególną uwagę na rozwój tych kompetencji, gdyż absolwenci w nie wyposażeni lepiej będą radzić sobie na rynku pracy.

Rola nauczyciela

W procesie uczenia się i przechodzenia przez kolejne szczeble edukacji, kluczową rolę odgrywają naopiekani na drodze ucznia nauczyciele i pedagodzy. Inspirują, zachęcają do działania i zarażają pasją. Od ich zaangażowania zależy jakie podejście do przedmiotu, szkoły i nauki w ogóle będzie miał uczeń, a potem pracownik bądź przedsiębiorca. Postawa nauczyciela wpływa na podejście dzieci i młodzieży. Uczenie samodzielności, otwartości i odwagi ma ogromne znaczenie – buduje przyszłe społeczeństwo. Jeśli nasza gospodarka ma być konkurencyjna, potrzebuje ludzi, którzy w świadomy sposób będą komunikowali się, mieli otwarte głowy i szerokie horyzonty.

Biznes bardzo potrzebuje wsparcia ze strony nauczycieli. Braki podstawowych umiejętności i wiedzy z zakresu szacunku w komunikacji, pracy grupowej, aktywnego słuchania, prowadzenia dyskusji, czy empatii, trudno nadrobić w wieku dorosłym. Kompetencje nabyte w dzieciństwie umożliwiają rozwijanie ich na głębszym poziomie w dorosłym życiu. Dlatego tak bardzo biznes potrzebuje świadomych swojej roli pedagogów.

Dominika Kotuła

Ekspertka w zakresie budowania przyjaznej i efektywnej kultury organizacyjnej. Holistyczne podejście oraz dbanie o różne strefy życia pracowników są dla niej ważnym elementem budowania strategii personalnej. W 2022 roku otrzymała tytuł Bizneswoman Roku w konkursie fundacji Sukces Pisany Szminką w kategorii „firma przyjazna rodzinie”. Była także finalistką konkursu „Top HR Biznes Partner Roku”, organizowanym przez Polish Society for Training & Development (PSTD) w 2016 roku. Ukończyła Wydział Nauk Społecznych na Uniwersytecie Gdańskim, studia podyplomowe z zarządzania zasobami ludzkimi na Politechnice Gdańskiej oraz controlling personalny na Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie.

Marta Wiloch

Pomorskie Dni Przedsiębiorczości – inicjatywa, która motywuje i rozwija młodych Pomorzan

Przedsiębiorczość rozumiana nie tylko jako droga do biznesu, ale przede wszystkim aktywna postawa pozwalająca realizować plany zgodnie z talentami i predyspozycjami. To główne przesłanie Pomorskich Dni Przedsiębiorczości organizowanych od kilkunastu lat przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, we współpracy z powiatowymi urzędami pracy i innymi partnerami.

Pomorskie Dni Przedsiębiorczości to wydarzenie regionalne, organizowane od 2008 r. w ramach Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości, który wypada w listopadzie. W tym czasie we wszystkich powiatach województwa pomorskiego odbywają się bezpłatne warsztaty, konsultacje indywidualne, inspirujące spotkania, a w ostatnich latach także webinary. Wydarzenie kierowane jest przede wszystkim do osób młodych wkraczających na rynek pracy, poszukujących swojej ścieżki zawodowej. Tematów jest wiele i są one różnorodne, często dotyczą zagadnień z zakresu doradztwa zawodowego, takich jak: rozwój umiejętności, projektowanie kariery edukacyjno-zawodowej, skuteczne prowadzenie własnego biznesu, procesy rekrutacji, trendy na rynku pracy, pozyskiwanie dofinansowania na własną działalność gospodarczą, w tym ze środków Funduszy Europejskich.

W ramach tej inicjatywy Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku organizuje **event Power 2 Work**. Odbiorcami tego przedsięwzięcia są uczniowie i studenci, którzy mogą posłuchać osób znanych im przede wszystkim z mediów społecznościowych. To najczęściej mówcy motywacyjni, youtuberzy, influencerzy, a także popularni w środowiskach młodzieżowych nauczyciele, psycholodzy, młodzi właściciele firm, wolontariusze i edukatorzy społeczni. Młodzież dowiadyuje się od

nich wszystkiego, co istotne dla osób wchodzących na rynek pracy, czyli jakie kompetencje są najbardziej potrzebne pomorskiej gospodarce, czego szukają i cenią pracodawcy, jakie umiejętności warto rozwijać, aby osiągnąć sukces zawodowy i osobisty. Co więcej, uczestnicy eventu poznają możliwości, jakie dają fundusze europejskie na rozwój siebie i swoich talentów, po to, aby trafnie rozwijać karierę zawodową.

Od 2020 r. część spotkań i warsztatów organizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy ma formułę online. Od trzech lat wirtualnie odbywa się także **event Power 2 Work**, dzięki czemu mogą uczestniczyć w nim tysiące młodych Pomorzan. W ciągu trzech ostatnich edycji w wydarzeniu wzięło udział ponad 21 tys. odbiorców z kilkudziesięciu placówek edukacyjnych i szkół w regionie.

– Kluczem do powodzenia Pomorskich Dni Przedsiębiorczości jest partnerska współpraca, którą stworzyliśmy z urzędami pracy, lokalnymi pracodawcami oraz szkołami w regionie, które co roku licznie odpowiadają na nasze zaproszenie. Dzięki naszym partnerom, którzy od lat wspierają nas w organizacji tej inicjatywy, dociera ona do szerokiego grona odbiorców, głównie do pokolenia osób młodych, które w kolejnych latach będzie miało decydujący wpływ na kształt naszego regionalnego rynku pracy – podkreśla Katarzyna Żmudzińska, wicedyrektor ds. rynku pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.

Marta Wiloch

Wydział Rozwoju i Promocji Zatrudnienia w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Gdańsku.

Przemysław Jakubowski

Schola Futurum? – słupski „Mechanik”!

Gdy w Polsce w 1966 r. rozpoczęto realizację planu budowy nowych szkół „tysiąclatek”, podczas obchodów związanych z jubileuszem Tysiąclecia Państwa Polskiego dzieciom i młodzieży uczących się w nich zadawano rozmaite pytania. Jedno z nich dotyczyło tego, jak będzie wyglądała polska szkoła w XXI wieku. Odpowiedzi były jak zawsze zróżnicowane, ale jedno nie ulegało wątpliwości. W wyobrażeniach młodych ludzi była to szkoła nowoczesna, zaawansowana technologicznie, do której nie dojeżdżało się samochodami czy autobusami, ale dolatywało.

Stawiając na nowoczesność, zaawansowane technologie, atrakcyjną ofertę edukacyjną dla kandydatów, którzy kończą szkoły podstawowe, popularny słupski „Mechanik” przekształcił się w tytułową Schola Futurum – Szkołę Przyszłości. Na tym nie poprzestaje.

Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych im. inż. Tadeusza Tańskiego w Słupsku od prawie 80 lat rozwija się jako szkoła średnia i pomimo wieku ma się coraz lepiej. Jest nie tylko synonimem tradycji i pięknej historii słupskiej oświaty, ale coraz bardziej czyni rzeczywistym opis szkoły XXI wieku, podawany przez pierwszych adeptów jubileuszowych szkół Tysiąclecia Państwa Polskiego. Wydaje się, że marzenia o dolatywaniu na zajęcia mogą się niedługo spełnić.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat Zespół Szkół Mechanicznych stworzył możliwość kształcenia i rozwoju w deficytowych kierunkach na światowym rynku pracy. Wymienić należałoby m.in. takie zawody jak: technik mechatronik, technik robotyk, technik automatyk, w których praktyczny aspekt edukacji przebiega w pracowniach z dostępem do najnowocześniejszych technologii, wyposażonych na światowym poziomie. Podpisane porozumienia o współpracy z największymi firmami związanymi z tymi branżami, gwarantują nie tylko dostęp do najlepszego sprzętu i oprogramowania, ale również wiedzy i doświadczenia jej pracowników. Jednym z przykładów jest japoński potentat działający w Polsce – Firma FANUC z Wrocławia, z którą szkoła współpracuje w zakresie kształcenia przyszłych robotyków.

Słupski „Mechanik” to nie tylko Technikum nr 4, ale również Branżowa Szkoła I Stopnia nr 4. Oferta edukacyjna kierowana do przyszłych uczniów jest na bieżąco udoskonalana i pozwala na dostosowanie rozwoju ucznia do zapotrzebowania globalnego rynku pracy. Od nowego roku szkolnego (2023/2024) obok takich kierunków jak: mechanik monter maszyn i urządzeń, mechatronik, elektromechanik pojazdów samochodowych, kierowca mechanik, lakiernik pojazdów samochodowych, mechanik pojazdów samochodowych, mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych – pojawi się kierunek zupełnie nowy, zaskakujący i szeroko otwierający drzwi zawodowej przyszłości przed jego absolwentami. Nowy kierunek w ofercie szkoły to monter jachtów i łodzi.

Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych stworzył ten kierunek we współpracy z Firmą MARKOS, przodującą od ponad 30 lat na rynku wyrobów kompozytowych wzmocnionych włóknem szklanym, takich jak: jachty, łodzie (ratownicze, ratunkowe, robocze, turystyczne) oraz elementów elektrowni wiatrowych. Wspólnie opracowano wizję kształcenia w tym nowatorskim zawodzie, w którym szkoła będzie dbała o aspekty kształcenia teoretycznego, a firma – w specjalnie stworzonym do tego celu przyzakładowym la-

boratorium warsztatowym – zagwarantuje wysokospecjalistyczne kształcenie praktyczne, prowadzone przez jej doświadczonych pracowników. Połączenie wiedzy, doświadczenia, nowoczesnych metod i zaawansowanych technologii obu partnerów (szkoły i firmy) pozwoli już po trzech latach przedstawić absolwentów „Mechanika”, jako wysoko wykwalifikowanych i wyspecjalizowanych monterów jachtów i łodzi, dla których takie zadania jak: montaż wyposażenia, wykonywanie elementów, montowanie elementów konstrukcyjnych, instalacji, osprzętu oraz wykonywanie prac konserwacyjno-remontowych jachtów i łodzi – nie będzie stanowiło żadnego wyzwania.

W czym tkwi sukces „Mechanika”? Odpowiedzią jest dążenie do nieustannego rozwoju, odważne udzielanie odpowiedzi na potrzebę zmian oraz nadążanie za ich tempem. Rozwój technologii, nauki, internet, sztuczna inteligencja, spowodowały ogromne przyspieszenie zmian otaczającej nas rzeczywistości i szaloną prędkość przekazu informacji. Dlatego, poza nauką i rozwojem kompetencji zawodowych w najnowocześniejszych (do niedawna futurystycznych zawodach), słupski „Mechanik” nieustannie pamięta o dobrostanie swoich uczniów. Poza projektowaniem, konstruowaniem i montażem robotów, programowaniem zaawansowanego sprzętu i podzespołów daje swoim uczniom szansę rozwoju w: językach obcych, tańcu, śpiewie, teatrze, sporcie, modelarstwie i wielu innych dziedzinach, które są cały czas obecne nie tylko na wszelkiego rodzaju zajęciach pozalekcyjnych, ale również w codziennych wydarzeniach szkolnych (m.in. Dzień Języków Obcych, Wojewódzka Debata Języka Angiel-

skiego, Dzień Przedmiotów Matematyczno-Przyrodniczych, Halloween, Dzień Św. Patryka, Talent Shows i wielu innych). Nieustannie staramy się – równocześnie ze zdobywaniem wiedzy merytorycznej rozwijać i wzmacniać szeroko rozumiane kompetencje miękkie, często przez organizowanie i realizowanie wydarzeń edukacyjno-rozrywkowych.

Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku, popularny i lubiany przez wszystkich „Mechanik”, to niemalże równoletek okresu panowania niezapomnianej monarchii Zjednoczonego Królestwa. Królowa Elżbieta II była gwarantem trwałości i profesjonalizmu. Nasz „Mechanik” również jest symbolem jakości na edukacyjnej mapie miasta Słupska, łącząc piękną historię i tradycję z wyzwaniami współczesnego świata.

Jako nieustraszona Schola Futurum – Szkoła Przyszłości, nie stroniąca od zmian, nowoczesności i zaawansowanych technologii, dąży do tego, żeby to jej uczniowie spełniali marzenia z lat 60-tych XX wieku o możliwości dolatywania na lekcje samochodami i autobusami. Idziemy dalej – nasi obecni uczniowie nie mówią już tylko o dolatywaniu, ale rozważają teoretycznie wraz ze swoimi nauczycielami i instruktorami praktycznej nauki zawodu możliwości teleportacji!

Przemysław Jakubowski

Wicedyrektor Zespołu Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku. Nauczyciel języka angielskiego od 2005 r., niezmiennie w słupskim „Mechaniku”.

Justyna Szczypek-Bogdanowicz

Od wiedzy do kompetencji, czyli dlaczego warto rozwijać kompetencje kluczowe

Kiedy w Polsce istniały jeszcze gimnazja, projekt edukacyjny był obowiązkowym zadaniem w toku trzyletniej nauki. Dotyczył dowolnego przedmiotu czy dziedziny, a uczeń mógł dokonać wyboru tematu projektu do realizacji zgodnie ze swoimi zainteresowaniami, możliwościami i umiejętnościami. Uczniowie pracując zespołowo mieli obowiązek wykonać jeden projekt edukacyjny pod kierunkiem nauczyciela/opiekuna projektu. Finalnie, zespoły prezentowały efekty swojej pracy na forum szkoły, a wpis o zrealizowanym projekcie pojawiał się na świadectwie ukończenia szkoły. Niestety wraz z zamknięciem gimnazjów projekty w tym kształcie zniknęły z polskich szkół.

Jestem przekonana, że każdy nauczyciel, który realizował takie zadanie wraz z uczniami potwierdzi, że projekty dawały uczniom przestrzeń do kształtowania różnorodnych umiejętności, począwszy od interpersonalnych poprzez cyfrowe, przywódcze, czy rozwiązywania problemów i wiele innych. Projekty edukacyjne były metodą, która rozwijała praktycznie wszystkie pożądane na rynku pracy kompetencje kluczowe, czasami nazywane kompetencjami przyszłości. Mówiąc o kompetencjach myślimy – projekty, mówiąc o projektach myślimy – kompetencje. Przeanalizujmy kilka różnych kwestii.

We współczesnej szkole, w ławce, w której zasiadło pokolenie metaversum nie ma już miejsca na pracę metodami sprzed 20 lat. Czy szkoła nadal powinna skupiać się na mozolnym zdobywaniu podręcznikowej wiedzy? Czy współczesny uczeń musi się dostosować do swojej szkoły, czy też szkoła do niego? Czy szkoła potrafi wyjść naprzeciw uczniowi, który najprawdopodobniej będzie wykonywał zawód, który nawet jeszcze nie istnieje? Poszukując odpowiedzi na te pytania warto odnieść się do europejskich zaleceń, przedstawiających podejście do rozwoju kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.

Kompetencje kluczowe nie są nowym rozwiązaniem. Po raz pierwszy zostały wprowadzone w 2007 r. i od tego czasu kilkakrotnie ulegały przemianom, tak jak zmienia się nasza rzeczywistość. Ostatnie aktualizacje miały miejsce w maju 2018 roku. Kompetencje kluczowe to zbiór kompetencji, które powinien posiadać każdy z nas, aby móc dostosować się do potrzeb zmieniającego się rynku.

„W szybko zmieniającym się świecie o licznych wzajemnych powiązaniach, każda osoba będzie potrzebowała szerokiego spektrum umiejętności i kompetencji oraz będzie musiała stale je rozwijać przez całe życie. Celem kompetencji kluczowych [...] jest zapewnienie podstaw pozwalających osiągnąć bardziej demokratyczne społeczeństwa, w których panuje większa równość. Stanowią one odpowiedź na potrzebę trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, spójności społecznej i dalszego rozwijania kultury demokratycznej” ZALECENIE RADY z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie

Określono 8 kompetencji kluczowych definiowanych jako **kombinację wiedzy, postaw i umiejętności**, gdzie **wiedza** to fakty, liczby, pojęcia; **postawy** to skłonności do działania; a **umiejętności** to zdolności do przeprowadzania procesów z wykorzystaniem wiedzy. Kompetencje:

1. w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
2. w zakresie wielojęzyczności,
3. matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
4. cyfrowe,
5. osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
6. obywatelskie,
7. w zakresie przedsiębiorczości,
8. w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Wszystkie ww. kompetencje uzupełniają się, współgrają i są tak samo istotne, chociaż być może w różnym stopniu i z różnym natężeniem.

Kompetencje kluczowe są traktowane jako wskaźnik w ustalaniu priorytetów w nauczaniu i mimo, że w takiej postaci nie pojawiają się w podstawie programowej, to można odnaleźć ich ślady w „Preambule podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej” (MEN 2017). Najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej to:

1. sprawne komunikowanie się w języku polskim oraz w językach obcych nowożytnych;
2. sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego;

3. poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł;
4. kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
5. rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;
6. praca w zespole i społeczna aktywność;
7. aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.

Chociaż podstawa programowa była zmieniona w 2017 roku, a aktualizacja kompetencji kluczowych miała miejsce w 2018 r., to oba dokumenty są spójne.

Czy kompetencje kluczowe są nam potrzebne? Czy warto skupić się bardziej na ich rozwoju, niż na przyswajaniu podręcznikowych informacji? Czy można wiedzę przekształcić w kompetencje? Kompetencje kluczowe odpowiadają na potrzeby dzisiejszego rynku i wciąż zmieniających się społeczeństw. Stawiają nacisk na dynamikę postępu i uświadamiają potrzebę ciągłego rozwoju członków społeczeństwa. Należy zadbać o kształtowanie ich od wczesnych lat edukacji szkolnej, chociażby poprzez wykorzystanie metody projektu edukacyjnego wraz z nauczaniem interdyscyplinarnym. Ponadto, warto wdrażać projekty współpracy europejskiej w tym Erasmus+ oraz eTwinning oraz wszelkiego rodzaju partnerstwa międzysektorowe.

Nie można pominąć podejścia holistycznego oraz metodyk uczenia opartych na poszukiwaniu/badaniu, w których uczenie jest oparte na uczniowskiej współpracy, proaktywności i autonomii. Wdrażanie tych zasad pozwoli na rozwój wszechstronnych umiejętności i kompetencji uczniów i może zapobiegać wczesnemu porzuceniu nauki i większej satysfakcji z własnego rozwoju przez całe życie. Wdrażanie tych zasad może być odpowiedzią na znużonego szkolną codziennością ucznia, przedstawiciela pokolenia Alfa, zanurzonego w świecie mediów społecznościowych i wirtualnym środowisku. Zmiana nie jest już opcją, dostosowanie się do niej jest konieczne.

Zachęcam Czytelników do wykorzystywania metody projektu edukacyjnego oraz różnorodnych form współpracy, które wpływają na rozwój wszystkich kompetencji kluczowych. Ponadto serdecznie zapraszam na cykl trzech warsztatów pn. *ZaPROJEKTuj szkołę XXI wieku – nowoczesne projekty edukacyjne*, które już od marca 2023r. będą miały miejsce w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Poprowadzą je znakomici eksperci i pasjonaci tej tematyki.

Justyna Szczypek-Bogdanowicz

Nauczyciel konsultant ds. kompetencji kluczowych oraz projektów międzynarodowych w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Klasy patronackie

W grudniu 2022 r. odbyła się uroczystość podpisania umowy patronackiej pomiędzy trzema słupskimi szkołami: **II Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Słupsku**, reprezentowanym przez dyrektora **Mariusza Domańskiego**, a **Szkołą Podstawową z Oddziałami Integracyjnymi nr 5 im. Gryfitów w Słupsku**, reprezentowaną przez dyrektorkę **Krystynę Lewandowską** oraz **Szkołą Podstawową nr 6 im. Ludwika Waryńskiego w Słupsku** – reprezentowaną przez dyrektora **Grzegorza Boreckiego**.

Umowę partnerską podpisano w obecności **Marty Makuch** – Pierwszej Zastępczyni Prezydentki Miasta Słupska, **Małgorzaty Lenart** – Przewodniczącej Komisji Edukacji Rady Miejskiej w Słupsku oraz **Anny Sadlak** – Dyrektorki Wydziału Edukacji w Urzędzie Miasta w Słupsku. Goście podkreślali innowacyjność przedsięwzięcia, zwracając uwagę na nową jakość edukacji w polskiej szkole.

Szkoły postanowiły podjąć współpracę w ramach *Klasy Patronackiej*, której celem będzie objęcie klas ósmych opieką i wsparciem procesu kształcenia oraz upowszechnianie wśród uczniów umiejętności matematyczno-przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem wiedzy teoretycznej i praktycznej, w myśl zasady uczenia przez działanie. Rozwijanie kompetencji matematyczno-przyrodniczych sprzyja naukowemu poznawaniu świata oraz rozwiązywaniu problemów wynikających z codziennych sytuacji. Uczestnictwo młodzieży szkół podstawowych w podjętych działaniach umożliwi uczniom objętym opieką *Klasy Patronackiej* efektywne wykorzystanie zdobytej wiedzy w dalszym etapie kształcenia.

dr Kinga Mielczarek

Koordynatorka Klasy Patronackiej, doradczynie metodyczna nauczycieli języka polskiego w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

dr Anna Supernat

Dlaczego potrzebujemy dialogu między różnymi szczeblami edukacji?

Już od najmłodszych lat rodzice skupiają swoje wysiłki na zapewnieniu optymalnych warunków rozwoju swoim pociechom. Żywym dyskusjom na temat najlepszych przedszkoli, reprezentujących różnorodne podejścia do opieki nad dzieckiem, nie ma końca. Z kolei preferowane przez rodziców szkoły to takie, które osiągają najwyższe miejsca w rankingach pod względem poziomu edukacji. Choć każdy etap kształcenia uznaje za priorytet rozwój przedszkolaka, ucznia czy studenta, dzisiaj zdaje się brakować dialogu pomiędzy tymi szczeblami edukacji. Co ważne, nawet wiedza przekazywana na studiach wyższych często prezentowana jest w oderwaniu do rynku pracy. Utrudnia to przygotowanie młodego pokolenia do wyzwań, jakie w przyszłości będzie przed nim stawiać pracodawca. Warto zauważyć, że nawet jeśli nauczyciele akademicy mają kontakt z przedszkolankami i nauczycielami, często przeprowadzane rozmowy dotyczą jedynie ich własnego dziecka. Nie są to natomiast rozmowy o całej generacji, przez co trudno jest wypracować holistyczną strategię postępowania z podopiecznymi.

Zainicjowanie dialogu między różnymi szczeblami edukacji miałyby szansę umożliwić wzajemne wspieranie się nauczycieli przedszkolnych, szkolnych i akademickich w wyjątkowo niesprzyjających warunkach pracy w sektorze edukacji. Dla przykładu, wielu nauczycieli akademickich czerpie satysfakcję z nauczania studentów, ale warunki, w jakich prowadzona jest dydaktyka często są stanowią duże wyzwanie, doprowadzając do wypalenia zawodowego i niechęci. Otworzenie dialogu może stworzyć warunki do uczenia się od siebie nawzajem i do przekazywania sobie aktualnych informacji na temat młodego pokolenia. Żyjemy w coraz szybciej zmieniającym się świecie. Sprawia to, że różnice międzypokoleniowe stają się coraz większe i prowadzą do rosnącej liczby przybierających na sile nieporozumień. Dynamiczne zmiany i brak właściwej komunikacji powodują niepokój, zarówno wśród młodych, jak i nauczycieli. Choć pojawia się coraz więcej szkoleń mówiących o tym, jak pracować z millenialsami czy z pokoleniem Z, nie słyszy się o szkoleniach, gdzie to młodzi są nauczani, w jaki sposób współistnieć z pokoleniami starszymi od siebie. To prowadzi do ogromnych frustracji. Sytuacja staje się o tyle niebezpieczna, że pogłębiający się zły stan psychiczny

uczniów i studentów odbija się negatywnie na nauczycielach, którzy nie mają wykształcenia umożliwiającego im udzielania wsparcia psychoterapeutycznego.

Przy tej okazji warto jeszcze poddać refleksji sposób, w jaki wszyscy staramy się przekazać wiedzę młodym ludziom. Podczas Konferencji BeeZee, która odbyła się w październiku 2022 r., przedstawiciele handlowi prześcigali się w sposobach, w jaki można urozmaicić zajęcia. Obok rzeczywistości wirtualnej i druku 3D, uczestnicy mogli zapoznać się z kolorowymi animacjami, gdzie w przystępny sposób były tłumaczone zawłości językowe czy problemy matematyczne. Przy takim poziomie atrakcji, zrozumiałe staje się, dlaczego studenci przysypiają na wykładzie akademickim, podczas którego pokazywana jest „tylko” prezentacja multimedialna. Nie dziwi też fakt, że młodzi ludzie podejmujący pracę szybko stają się rozczarowani i znudzeni swoim stanowiskiem, nie chcąc zaakceptować faktu, że nawet najbardziej pasjonująca praca czasami bywa żmudna i nieciekawa. Możliwe, że korzystne okaże się wrócenie do tradycyjnej kredy i tablicy, mające na celu „odbudowanie” dzieci i nastolatków, którzy – pomimo bardzo młodego wieku – borykają się z wypaleniem.

Psycholog dr Agata Rudnik, adiunkt w Zakładzie Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii Instytutu Psychologii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego – dzieli się swoim doświadczeniem: „Z perspektywy psychologa, który na co dzień udziela wsparcia psychologicznego osobom studiującym, widzę jak ważne jest zapewnienie bezpiecznej przestrzeni dzielenia się swoimi problemami i mówienia o zaburzeniach psychicznych już od najmłodszych lat. Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży stanowi obecnie ogromne wyzwanie, również ze względu na stan ochrony zdrowia. Doświadczenie pandemii, wojny w Ukrainie, niestabilna sytuacja polityczna i ekonomiczna, ale także nierealistyczne oczekiwania względem siebie (tu m.in. rola mediów społecznościowych), nastawienia rywalizacyjne, wątpliwości dotyczące własnej tożsamości, obciążenia edukacyjne, bullying, a do tego brak wsparcia rodziców – wszystko to sprawia, że młodym osobom jest po prostu trudno. Często, gdy przyjmują rolę studenta czy studentki, zmagają się już od wielu lat z zaburzeniami lękowymi i depresyjnymi, czy fobią społeczną, które mają przewlekły

charakter. Do tego dochodzą jeszcze zaburzenia nerorozwojowe, jak ADHD czy zaburzenia ze spektrum autyzmu, o których, pomimo diagnozy studenci i studentki nie chcą nam mówić, obawiając się stygmatyzacji, a po pomoc zgłaszają się często, gdy już problemy na uczelni zaczynają ich przerastać. A to dopiero początek, zakładając, że statystyki mówią o coraz większym ryzyku występowania schorzeń psychicznych (jak schizofrenia czy choroba afektywna dwubiegunowa), uzależnień (w tym zarówno od substancji jak i behawioralnych, np. od gier komputerowych, hazardu czy seksu) i rosnącym ryzyku zachowań suicydalnych. Stąd też dialog pomiędzy poszczególnymi szczeblami edukacji w zakresie zdrowia psychicznego wydaje się być kluczowy, by pozwolić młodym dorosłym

na zadbanie o siebie, mówienie o swoich potrzebach, a jednocześnie aby motywować ich do pracy nad sobą i problemami z jakimi się zmagają”.

dr Anna Supernat

Absolwentka Międzyuczelnianego Wydziału Biotechnologii Uniwersytetu Gdańskiego i Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Obecnie jest zatrudniona w Zakładzie Onkologii Translacyjnej oraz Centrum Analiz Biostatystycznych i Bioinformatycznych Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Obszarami badawczymi dr Supernat są płynne biopsje – próbki krwi pobierane od pacjentów onkologicznych. Dr Supernat jest współautorem ponad 20 publikacji oryginalnych w czasopismach naukowych w międzynarodowych wydawnictwach specjalistycznych.

EDUKACJA MORSKA

SZKOLENIA ŻEGLARSKIE DLA NAUCZYCIELI

Pomorskie Żagle Wiedzy – wsparcie regionalne

ADRESACI: nauczyciele województwa pomorskiego wszystkich etapów kształcenia
GDZIE: Narodowe Centrum Żeglarstwa w Gdańsku

KIEDY: marzec-wrzesień 2023

ZAKRES SZKOLEŃ:

- ▶ przygotowujące do uzyskania uprawnień instruktora żeglarstwa (wymagane jest posiadanie patentu żeglarza jachtowego lub wyższy stopień żeglarski) – 60 godz. dyd.
- ▶ przygotowujące do uzyskania uprawnień żeglarza i sternika motorowodnego – 60 godz. dyd.
- ▶ szkolenie przygotowujące do uzyskania uprawnień sternika motorowodnego – 20 godz. dyd.

ODPŁATNOŚĆ: udział i wyżywienie bezpłatne; zapewniony nocleg dla nauczycieli spoza Gdańska

FORMULARZ
APLIKACYJNY
i SZCZEGÓŁOWE
INFORMACJE

skanuj i czytaj

KONKURS PROJEKTÓW UCZNIOWSKICH Pomorskie Żagle Wiedzy – wsparcie regionalne

ADRESACI: uczniowie szkół podstawowych z województwa pomorskiego
ZADANIE: uczniowie w grupach, pod opieką nauczyciela, przygotowują, zrealizują i upowszechnią projekty uczniowskie w zakresie edukacji morskiej i żeglarskiej

REGULAMIN KONKURSU
I SZCZEGÓŁOWE
INFORMACJE

skanuj i czytaj

Konkurs dla nauczycieli na scenariusz zajęć o tematyce morskiej ZAJĘCIA NA FALI

ADRESACI: nauczyciele z województwa pomorskiego wszystkich etapów kształcenia
ZADANIE: przygotowanie scenariusza zajęć edukacyjnych, interdyscyplinarnych o tematyce morskiej, służących realizacji podstawy programowej

REGULAMIN KONKURSU
I SZCZEGÓŁOWE
INFORMACJE

skanuj i czytaj

Tatiana Słojka

Integracja działań edukacyjnych niezbędnym warunkiem procesów wspomagania szkół na Pomorzu

Samorząd Województwa Pomorskiego, we współpracy z powiatami i gminami, aktywnie buduje spójność edukacyjną czemu służą cykliczne spotkania. Tworzenie spójności jest niezbędne dla właściwego rozwoju edukacji, ponieważ odpowiada na potrzeby uczniów i nauczycieli, na uzyskanie lepszych wyników nauczania.

W 2022 roku Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku był koordynatorem i współorganizatorem cyklu spotkań pn. *Spójność edukacyjna w praktyce samorządowej i szkolnej*. Odbywały się one w Starostwach Powiatowych: w Chojnicach (29 kwietnia 2022 r., 25 uczestników), Słupsku (14 czerwca 2022 r., 47 uczestników) i Człuchowie (22 września 2022 r., 39 uczestników).

Podczas konferencji poruszane były następujące zagadnienia:

- pozyskiwanie środków unijnych na poziomie lokalnym i regionalnym,
- edukacja dla rozwoju i dobry start na rynku,
- omawianie priorytetów dla regionu.

Została przedstawiona również szeroka oferta konkursów dla organów prowadzących, gmin i powiatów. Nie zabrakło oczywiście tematu Ukrainy – omawiane były aktualne problemy związane z wojną, uchodźcami, kwestie różnicy między polskim i ukraińskim systemem oświaty, trudności z ocenianiem uczniów cudzoziemskich. Dużą uwagę poświęcono strategiom

zaradczym i formom wsparcia uczniów i rodziców z traumą wojenną.

Prelegenci wielokrotnie podkreślali, jak ważny jest edukacyjny dialog społeczny, komunikacja, współdziałanie, współpraca, wspólna diagnoza potrzeb, zaplanowanie działań, zaangażowanie w rozwiązywanie problemów, integracja i wymiana doświadczeń.

Wspomniano też jak ważnym aspektem jest edukacja włączająca, która zmienia myślenie o drugim człowieku i dąży do zapewnienia indywidualnego rozwoju dziecka i równych możliwości dla każdego ucznia. Edukacja włączająca powinna mieć wysoką jakość, dlatego trzeba wzmacniać kompetencje nauczycieli, ułatwić dostęp do wczesnej pomocy dziecku z niepełnosprawnościami i zaburzeniami rozwoju oraz ich rodzinom.

Wśród wniosków i działań rekomendowanych znalazły się: udział w konkursach grantowych wzmacniających spójność edukacyjną, realizowanie regionalnych programów i projektów edukacyjnych, wzbogacenie oferty zajęć dla uczniów, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla osób dotkniętych wojną, doskonalenie nauczycieli, spójność kształcenia na wszystkich etapach edukacyjnych.

Tatiana Słojka

Konsultantka ds. nauczania kreatywnego i wspomagania nauczycieli języków obcych w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku zaprasza do współpracy w obszarze WSPOMAGANIA PRACY SZKOŁY I PRZEDSZKOLA

PROPONUJEMY:

- 1 Diagnozę potrzeb rozwojowych – dzięki niej proces wspomagania będzie odpowiadał Państwa konkretnym potrzebom.
- 2 Planowanie działań – wybór obszaru i form wspomagania, określenie rezultatów rozwoju Waszej placówki.
- 3 Organizację form doskonalenia.
- 4 Bieżące monitorowanie działań, sformułowanie rekomendacji do dalszej pracy.

SZCZEGÓLNE
INFORMACJE

Irena Laska

Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – etap II POWIAT CHOJNICKI

Przed samorządami powiatowymi kolejna nadarza- jąca się sposobność realnego wpływu na kształt szkol- nictwa zawodowego w województwie pomorskim dzięki możliwości pozyskania środków z Unii Euro- pejskiej w nowej perspektywie finansowej w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – etap II”. W gronie zainteresowanych jest również Powiat Chojnicki będą- cy organem prowadzącym 26 szkół i placówek oświa- towych, w tym 15 branżowych kształcących w 60 za- wodach. Łącznie we wszystkich typach szkół powiatow- ych edukację realizuje niemalże 6000 uczniów. Pracę nad *Koncepcją* samorząd realizował wielotorowo, przy udziale nie tylko samorządowców, ale przede wszystkim przedstawicieli szkół, pracodawców i powiatowe- go urzędu pracy. Rekomendowane do etapu II Przedsię- wzięcia, branże wiodące i uzupełniające są adekwatne do tych wspartych w I etapie i wpisują się w potrzeby nie tylko lokalnego, ale i regionalnego rynku pracy. Bez wątplenia odpowiadają także kluczowym obsza- rom gospodarki województwa pomorskiego.

Starzejące się społeczeństwo oraz wzrost chorób cywilizacyjnych niewątpliwie wpływają na zwiększo- ne zapotrzebowanie zatrudniania osób w zawodach wpisujących się w branżę **opieki zdrowotnej**. Stąd pomysł na wsparcie takich specjalności jak: opiekun me- dyczny, technik masażysta, technik dentystyczny, asy- stentka stomatologiczna, higienistka stomatologiczna, terapeuta zajęciowy, technik sterylizacji medycznej. Wybór ten wpisuje się w 4 obszar Inteligentnych Spe- cjalizacji Pomorza. Kształcenie we wskazanej branży realizuje Medyczna Szkoła Policelana w Chojnicach, a kluczowym pracodawcą dla obecnych, jak i przy- szłych absolwentów, jest Szpital Specjalistyczny im. J. K. Łukowicza w Chojnicach, zatrudniający ponad 1000 pracowników. Licznie występujące w regionie przy- chodnie lekarskie, gabinety stomatologiczne, domy pomocy społecznej, laboratoria protetyczne, również stanowią ważny udział jako pracodawcy na lokalnym rynku pracy.

Centrum Nauk Technicznych w Chojnicach, będą- ce głównym punktem kształcenia zawodowego i usta- wicznego, rekomendowane jest do wsparcia m.in. w ramach branży **elektroniczno-mechatronicznej** z zawodami technik elektronik i technik mechatronik.

Wybór ten podyktowany jest przede wszystkim potrze- bami rynku pracy. Dominującymi lokalnie pracodaw- cami tejże branży są ZREMB Chojnice S.A., Mostostal Chojnice Sp. z o.o., Elektronik System, Spółdzielnia Mleczarska SPOMLEK, Zakłady Mięsne SKIBA S.A.

Kolejną preferowaną branżą wiodącą jest **spedy- cyjno-logistyczna** z zawodem technik logistyk, któ- rego kształcenie realizuje Technikum nr 2 w Chojni- cach. Podobnie jak branże opisane wyżej, ta również wpisuje się w Inteligentne Specjalizacje Pomorza (ISP 1). W ramach planowanej inicjatywy wskazuje się na wsparcie zarówno uczniów, jak i nauczycieli oraz inwestycje w infrastrukturę.

W ramach branż uzupełniających, Powiat Chojnic- ki wskazuje branżę **elektroenergetyczną** z zawodami technik elektryk i technik urządzeń i systemów energe- tyki odnawialnej oraz **mechaniczną** z zawodem tech- nik spawalnictwa. Obie te branże występują w CNT w Chojnicach. Za słusnością wyboru przemawia, poza zapotrzebowaniem zwłaszcza lokalnych pracodawców związanych z branżą OZE i klimatyzacyjną, także po- pyt na rynku pracy Województwa Pomorskiego powią- zany z ISP 3. Potwierdzenia, zwłaszcza potrzeb kadro- wych w perspektywie 2030 roku, znaleźć można także w dokumentach strategicznych województwa. Zawód technik spawalnictwa jest także w dużym stopniu nie- zbędny w realizacji rozwoju innych branż wchodzą- cych w ISP w obszarze energetyki.

W zakresie zgodności z lokalnymi dokumentami strategicznymi przyjęta wizja rozwoju szkolnictwa wpisuje się w założenia Strategii Rozwoju Powiatu Chojnickiego do 2025 roku – mianowicie podniesienie jakości edukacji zawodowej i dopasowanie kształce- nia do potrzeb biznesu w regionie zostało ujęte w ce- lach strategicznych, średniookresowych i operacyj- nych opisanych w dokumencie. Kontynuacja działań etapu I przedsięwzięcia znajduje także uzasadnienie w diagnozie przeprowadzanej na potrzeby tworzonej strategii rozwoju do 2030 roku (dokument w trakcie opracowywania). Na uwagę zasługuje fakt, że każda z wybranych branż wiodących zachowuje zgodność z Inteligentnymi Specjalizacjami Pomorza (ISP 1, ISP3 i ISP4). Tym samym Powiat Chojnicki planuje odpo- wiedzieć na wyzwanie postawione w Regionalnym

Programie Strategicznym w zakresie gospodarki poprzez „zapewnienie kadr dla branż kluczowych ISP”.

W etapie II przedsięwzięcia Powiat Chojnicki planuje kontynuować doświadczenia wdrożone w edycji I, odnoszące się do zaangażowania przedsiębiorców we współpracę z podległymi szkołami. Instrumentami sprzyjającymi budowaniu silniejszych relacji z pracodawcami będą staże i kursy realizowane przez uczniów, a także zajęcia specjalistyczne. Działania takie z pewnością przyczynią się do bycia bardziej konkurencyjnym kandydatem na rynku pracy. W branżach wiodących zaplanowano łącznie 680 staży, ponad 800 kursów i ponad 110 zajęć specjalistycznych. Trafnym rozwiązaniem okazały się także konsultacje realizowane w etapie I przedsięwzięcia w zakresie zakupu pomocy dydaktycznych i wyposażenia szkół. Praktyka ta znalazła także zastosowanie w aktualnej *Koncepcji*.

Jednocześnie duży nacisk w rozwoju szkolnictwa zawodowego położony będzie na podnoszenie kompetencji kadr, czego przykładem są zaplanowane kursy branżowe, szkolenia, a także studia podyplomowe dla nauczycieli. Zarówno ubiegłoroczny, jak i tegoroczny zwiększony nabór uczniów do klas I szkół ponadpodstawowych, będący pokłosiem tzw. „reformy sześciolatki” napawa optymizmem, bowiem pozwoli większej liczbie uczniów skorzystać z dedykowanej im oferty m.in. staży, kursów i zajęć specjalistycznych.

Powiat Chojnicki cieszy się ogromnym zainteresowaniem kształceniem uczniów spoza swojego terenu,

wskaźnik ten kształtuje się na poziomie blisko 30%, a zaledwie tylko 5% lokalnych uczniów wybiera szkoły poza powiatem. Argumentem przemawiającym za tą decyzją jest bogata oferta edukacyjna, wysoki poziom efektów kształcenia i bardzo dobra lokalizacja rekomendowanych do etapu II przedsięwzięcia szkół, wszystkie bowiem znajdują się w bliskiej odległości od głównego węzła komunikacyjnego, jakim jest dworzec kolejowy i autobusowy. Położenie miasta, a także liczba pracodawców zlokalizowanych na terenie miasta i okolic Chojnic stanowią potencjalny rynek pracy dla absolwentów szkół powiatu chojnickiego, będących mieszkańcami sąsiednich powiatów.

Planowane inicjatywy w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – etap II” są dla Powiatu Chojnickiego nie lada wyzwaniem, niemniej doświadczenia I-szej edycji z pewnością ułatwią realizację zadania. Ogromną motywacją dla samorządu jest możliwość pozyskania środków z zewnętrznych źródeł finansowania, które przyczynią się do tego, że jakość i efektywność oświaty będzie na jeszcze wyższym poziomie.

Irena Laska

Dyrektor Wydziału Edukacji i Sportu, Starostwo Powiatowe w Chojnicach.

Powiat Chojnicki

Starostwo Powiatowe w Chojnicach

Anna Sadlak

Perspektywy rozwojowe szkół zawodowych prowadzonych przez miasto Słupsk

Samorząd Miasta Słupska z wielką troską traktował i traktuje edukację zawodową. Zależy nam na tym, aby ósmoklasiści dokonywali świadomych i trafnych wyborów dalszej ścieżki edukacyjnej. Dbamy również o to, aby wysoka jakość kształcenia zawodowego spełniała oczekiwania uczniów, ich rodziców, a także oczekiwania pracodawców.

Każdego roku przygotowując plan naboru do klas pierwszych szkół ponadpodstawowych, uwzględniane są potrzeby lokalnego, powiatowego, wojewódzkiego, krajowego, a nawet europejskiego rynku pracy. Nieodzowna w tym zakresie jest współpraca z Powiatowym i Wojewódzkim Urzędem Pracy, z instytucjami zrzeszającymi pracodawców: Słuską Izbą Przemysłowo-Handlową, Cechem Rzemiosł Różnych, Słuską Strefą Ekonomiczną.

Szkoły zawodowe stale poszerzają ofertę edukacyjną, która poprzedzana jest badaniem aspiracji edukacyjnych kandydatów do szkół ponadpodstawowych, organizowaniem spotkań z rodzicami, konferencji i targów edukacyjnych z udziałem wszystkich zainteresowanych. W bieżącym roku szkolnym w 5 szkołach zawodowych kształcimy w 30 zawodach na poziomie technikum oraz 17 zawodach w branżowych szkołach pierwszego stopnia.

Wspólnie z naszymi kreatywnymi dyrektorami szkół, staramy się być elastyczni i ukierunkowani na rynek pracy. Dążymy do tego, aby nasza kadra była profesjonalna, dlatego już od kilku lat w słuskim programie doskonalenia nauczyciele szkół zawodowych są traktowani priorytetowo. Należy jednak mieć świadomość tego, że aby zwiększyć zainteresowanie młodzieży kształceniem w kierunkach, na które jest popyt, konieczna jest zmiana świadomości rodziców i uczniów, zwrócenie ich uwagi na potrzeby rynku pracy i możliwość zatrudnienia po ukończeniu szkoły. Decyzja o wyborze szkoły i zawodu jest jedną z najistotniejszych i najtrudniejszych w życiu, a w jej podjęciu mogą pomóc wychowawcy, pedagodzy, doradcy zawodowi i pracodawcy. Natomiast do dyrektorów szkół i do samorządu należy stworzenie warunków pozwalających na zaspokojenie aspiracji edukacyjnych i zawodowych młodzieży oraz spełnienie oczekiwań pracodawców. Dodać należy, że aby poprawić i uatrakcyjnić szkolnictwo zawodowe nasze szkoły od lat współpracują z pracodawcami. Tworzone są klasy patronackie, które umożliwiają młodzieży zapoznanie się z procesami technologicznymi, jak również z przykładami dobrych praktyk.

Dzięki udziałowi w różnego rodzaju projektach uczniowie naszych szkół uczestniczą w stażach zagra-

nicznych, biorą udział w kursach kwalifikacyjnych, zajęciach doradztwa zawodowego oraz ponadprogramowych lekcjach języków obcych. Przyczynia się to do uzyskania dodatkowych kwalifikacji i umiejętności pozwalających na lepsze odnalezienie się na rynku pracy.

Obecnie, wspólnie z 3 dyrektorami szkół zawodowych, przygotowujemy się do złożenia kolejnego wniosku mającego na celu wsparcie uczniów i nauczycieli w ramach projektu pod nazwą: „Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – etap II”. Przedsięwzięcie strategiczne „Kształtowanie sieci szkół zawodowych w regionie” zdefiniowane jest w Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie aktywności zawodowej i społecznej Aktywni Pomorzanie, będącym jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Wydział Edukacji wspólnie z dyrektorami szkół oraz Pomorskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Słusku przeprowadził szczegółową diagnozę potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół zawodowych prowadzonych przez miasto Słupsk. Raport z badań opracowali pracownicy PODN Słupsk: dr Anna Kreft, konsultant ds. rozwijania zainteresowań i zdolności uczniów oraz edukacji przyrodniczej oraz Joanna Pawlak-Jęczewska, konsultant ds. wspomagania nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz doradców zawodowych. Diagnoza ta będzie stanowiła jeden z istotnych elementów do pozyskania środków finansowych.

Cieszy fakt, że z odpowiedzi uczniów na pytanie „w jakim stopniu szkoła spełniła Twoje oczekiwania...”, wynika, iż prawie 75% ankietowanych odpowiedziało „bardzo dobrze” lub „dobrze”, jak również wysoko oceniono (na poziomie 68%) zadowolenie z uczęszczania do szkoły. To dobre wyniki, ale mamy większe ambicje i z całą pewnością wspólnie z dyrektorami podejmiemy działania mające na celu zwiększenie zadowolenia uczniów. Satysfakcjonujące są również ambicje uczniów, którzy wykazali chęć wzięcia udziału w zajęciach rozwijających zainteresowania.

Wyniki Raportu dotyczącego potrzeb edukacyjnych i rozwojowych szkół zawodowych są bardzo szczegółowe i wnoszą wiele ważnych informacji. Dlatego posłużą nie tylko do przygotowania wniosku do przedsięwzięcia strategicznego, ale i do opracowania działań strategicznych z zakresu kształcenia zawodowego dla miasta Słupska.

Anna Sadlak

Dyrektor Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Słusku.

*Karolina Tarnowska, Alina Bacic
Katarzyna Rodziewicz, Rafał Nosewicz*

Aspiracje edukacyjno-zawodowe uczniów klas ósmych szkół podstawowych miasta Słupska i powiatu słupskiego

W bieżącym roku szkolnym, jak już od wielu lat, doradcy zawodowi Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Słupsku przeprowadzili badania aspiracji edukacyjno-zawodowych uczniów klas ósmych miasta Słupska i powiatu słupskiego. Narzędziem diagnozującym była ankieta online, skonstruowana przez doradców zawodowych w porozumieniu z dyrektorami słupskich szkół ponadpodstawowych oraz Wydziałem Edukacji Urzędu Miejskiego w Słupsku.

Celem ankiety było zdobycie informacji na temat wyboru szkół ponadpodstawowych i kierunków kształcenia zawodowego kandydatów do szkół ponadpodstawowych. Informacje uzyskane od ankietowanych pozwoliły dyrektorom szkół na skonstruowanie oferty szkół ponadpodstawowych na nowy rok szkolny. Łącznie ankietowanych było 1616 uczniów, w tym 935 z miasta Słupska i 681 z powiatu słupskiego.

Po przeprowadzeniu wnikliwej analizy uzyskano następujące wyniki. Zdeklarowana większość ósmoklasistów wykazała chęć podjęcia dalszej nauki w liceum lub technikum. Jak co roku, największym zainteresowaniem cieszą się I Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Krzywoustego w Słupsku oraz II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Słupsku. Również dużym zainteresowaniem cieszy się IV Liceum Ogólnokształcące im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Słupsku.

Licea ogólnokształcące posiadają specjalistyczne profile klas, w których dominują konkretne przedmioty nauczania. Największą popularnością cieszy się profil psychologiczno-społeczny w I Liceum Ogólnokształcącym w Słupsku – 71 zainteresowanych uczniów, profil plastyczny w Liceum Sztuk Plastycznych w Słupsku – 62 zainteresowanych uczniów oraz profil biologiczno-przyrodniczy w I Liceum Ogólnokształcącym w Słupsku – 60 zainteresowanych uczniów. Dużą popularnością cieszy się również profil medyczno-przyrodniczy w II LO w Słupsku – 59 zainteresowanych uczniów na równi z profilem z oddziałami przygotowania wojskowego w Liceum Ogólnokształcącym w Redzikowie – 59 zainteresowanych uczniów.

W przypadku szkół zawodowych – techników, zdecydowanie największym zainteresowaniem cie-

szą się kierunki związane z rozwojem nowych technologii, w tym multimediiów i programowaniem. Analiza danych wskazuje, że kolejnymi płaszczyznami w obrębie których skupiają się zainteresowania absolwentów szkół podstawowych są gastronomia na równi z logistyką. Badani uczniowie najchętniej deklarują wybór kierunku technik programista (50 potencjalnych kandydatów), technik żywienia i usług gastronomicznych (41 potencjalnych kandydatów) w Technikum nr 1 w Słupsku, a także technik logistyki w Technikum nr 4 w Słupsku. W swoich deklaracjach ósmoklasiści wskazywali również często Technikum nr 3 w Słupsku z klasą fotografii i multimediiów, gdzie chęć dalszej nauki zadeklarowało 33 uczniów. Pozostałe technika znajdują relatywnie równomierne zainteresowanie, jednak już nie tak znaczące, jak wcześniej wspomniane szkoły.

Interesujące, że w miarę proporcjonalnie rozkłada się zainteresowanie szkołami branżowymi wśród uczniów i nie ma jednoznacznego lidera, jako kierunku dalszej nauki. Najwięcej ósmoklasistów wykazało zainteresowanie klasą o profilu kucharz w Szkole Branżowej I stopnia z Oddziałami Integracyjnymi im. Noblistów Polskich w Słupsku (42 potencjalnych kandydatów).

W ankiecie badano również, jakie czynniki decydują o wyborze szkoły. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, iż uczniowie kierowali się dobrą opinią kolegów oraz już uczącej się tam młodzieży.

Niemalże identycznie wysoki wpływ na decyzję miały: perspektywa przyszłej pracy oraz zarobków, a także rodzina. Ważne też były rozmowy z nauczycielami oraz doradcami zawodowymi. Najmniejszy wpływ na decyzję wywarły targi edukacyjne oraz spotkania promujące szkołę. Do tego 49,4% uczniów wskazało chęć podjęcia dalszej nauki na uczelniach wyższych.

Zapytano także respondentów, które z przedmiotów są dla nich priorytetowe. Uczniowie wskazali: języki obce, matematykę, język polski oraz przedmioty zawodowe.

Większość uczniów – około 90%, zaznaczyła, że w dużej mierze podejmuje decyzje kierując się swoimi zainteresowaniami. Być może ma to ścisły związek

z faktem, że – jak badani zaznaczyli – rodzice akceptują ich plany lub rozmawiają z nimi na temat wyboru szkoły ponadpodstawowej.

Niestety wciąż niewielkim zainteresowaniem cieszą się kierunki rolnicze, a jest to przecież lokalna siła gospodarcza regionu słupskiego. Możliwe też, że prawdziwym trendem przyszłości są kierunki branżowe, które teraz znajdują mniejsze zainteresowanie wśród ambitnej młodzieży. Jednakże kierunki te stanowią znacznie skuteczniejszy sposób wejścia na rynek pracy, dając relatywnie szybko doświadczenie zawodowe, które jest najbardziej pożądane przez pracodawców. Dodatkowo, w oparciu o bieżące statystyki, konkurencja zawodowa pośród uczniów kończących kierunki zawodowe, może być mniejsza niż u uczniów kończących nawet najlepsze uczelnie wyższe. Spowoduje to podtrzymanie trendu, który już od jakiegoś czasu można zaobserwować w całej Europie, gdzie pracownicy budowlani lub fryzjerzy będą zarabiać więcej niż osoby posiadające wykształcenie magisterskie.

Niemniej, dzięki pracy doradców zawodowych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Słupsku oraz szkolnych doradców zawodowych możemy diagnozować na bieżąco nie tylko potrzeby uczniów, ale również doradzać im w opcjach rozwoju, o których mogą nie wiedzieć. Dzięki wspólnym wysiłkom poradni, nauczycieli, rodziców oraz pracowników Wydziału Edukacji w Urzędzie Miasta Słupska, mamy niepowtarzalną możliwość asystowania w rozwoju młodzieży tak, żeby pomóc im w starcie w dorosłe życie. Pomimo, że nie jesteśmy w stanie uchronić młodych ludzi przed popełnianiem błędów, to dzięki wspólnym staraniom możemy pomóc młodzieży podjąć krytyczne wybory ściśle związane z ich przyszłością, które muszą podejmować będąc jeszcze niedoświadczeni życiowo.

Cykliczne badanie dotyczące aspiracji edukacyjno-zawodowych klas ósmych szkół podstawowych miasta Słupska i powiatu słupskiego jest niezwykle wartościową inicjatywą Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Słupska. Stanowi ona wartościową bazę informacji, która jest kluczowa przy tworzeniu i organizowaniu kierunków kształcenia, zgodnie z preferencjami i oczekiwaniami obecnych ósmoklasistów.

Realizatorzy ankiety kierują podziękowania w kierunku dyrektorów i pracowników szkół podstawowych Miasta Słupska i powiatu słupskiego. Wzajemna współpraca wszystkich środowisk, zajmujących się obszarem edukacji, pozwoliła na pozyskanie kluczowych dla projektowania przyszłego kształcenia młodzieży, wiadomości w sposób rzetelny i sprawny. Opisane działanie stanowi przykład dobrej praktyki, która wspomaga funkcjonowanie ucznia w systemie edukacji i pozwala na produktywnie wykorzystanie potencjału i zasobów młodych ludzi, którzy stają przed pierwszym wyborem na drodze w kreowaniu swojej zawodowej przyszłości.

Karolina Tarnowska

Pedagog, doradca zawodowy w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Słupsku.

Alina Bacic

Pedagog, doradca zawodowy w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Słupsku.

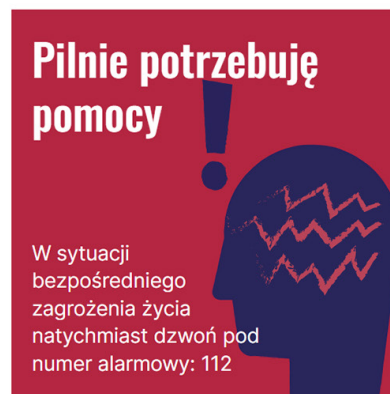
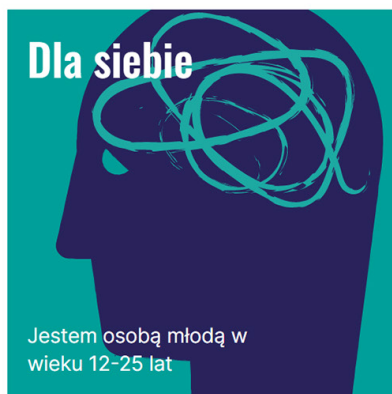
Katarzyna Rodziewicz

Psycholog w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Słupsku.

Rafał Nosewicz

Dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Słupsku, ul. Narutowicza 9.

pomorskiedlaciebie.pl – portal wsparcia dla młodych osób w kryzysie psychicznym

pomorskiedlaciebie.pl to platforma informacyjno-edukacyjno-koordynująca prowadzona przez samorząd województwa pomorskiego. Portal ma ułatwić rozpoznanie depresji i innych zaburzeń u ludzi młodych. Zawiera też materiały edukacyjne m.in. dla rodziców i nauczycieli.

dr Anna Rychły-Lipińska, dr Sylwia Kosznik-Biernacka

„Learning by doing” WYKORZYSTANIE GIER SYMULACYJNYCH W NAUCE NA PRZYKŁADZIE SZKOŁY WYŻSZEJ

„Powiedz mi, a zapomnę. Pokaż mi, a zapamiętam. Pozwól mi to zrobić, a zrozumieć...”

Konfucjusz

Ciągły rozwój technologii, innowacji komunikacyjnych wpływają na konieczność wprowadzania zmian w realizacji procesów edukacyjnych. Dotychczasowe formy przekazywania wiedzy, takie jak wykład, ćwiczenia czy seminaria stają się mało atrakcyjne dla współczesnego odbiorcy przekazów. Niezbędne staje się zatem dostosowanie metod edukacji do potrzeb dzisiejszego ucznia, studenta, słuchacza, który sprawnie porusza się w środowisku nowych technologii i oczekuje ich implementacji w procesie kształcenia. Dla współczesnego nauczyciela oznacza to konieczność wykorzystania np. komputerów, tabletów, tablic interaktywnych oraz multimedialnych technik prezentacji treści, a przede wszystkim możliwości, jakie oferuje Internet w przekazywaniu wiedzy i rozwijaniu umiejętności¹.

Gra jako narzędzie edukacyjne

W świadomości ludzi pojęcia: gra, zabawa, konkurs kojarzą się z przyjemnym spędzeniem czasu. Są one formą rozrywki, która przeciwstawia się obowiązkowej nauce. Poprzez wprowadzenie gier i zabaw dydaktycznych można sprawić, że nauka stanie się ciekawsza. Uczenie się przez zabawę wyzwala ciekawość i zainteresowania poznawcze, wzbudza motywację do wykonywania zadań i wpływa na rozwijanie twórczych postaw poznawczych. Zabawa jest przecież główną i podstawową sferą działalności ludzkiej, dzięki której zdobywamy doświadczenie przygotowujące do różnych, nieraz trudnych zadań. Jest swoistą pracą, formą aktywności. Zabawa, angażująca zmysły, pozwala poznawać i odkrywać otaczający świat i ma ogromne znaczenie dla prawidłowego rozwoju. Kształtuje charakter i wyrabia postawę wobec świata i ludzi².

1. M. Wawer, Edukacyjne gry symulacyjne w rozwoju kompetencji pracowników, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklist-4f02182c-4cb8-49e7-8fe0-62c388aea98a> (stan na dzień 01.12.2022)

2. G. Leśniewska, Gry jako narzędzia wspierające proces edukacji, https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Studia_i_Prace_Wydzia-

Gry symulacyjne w procesie kształcenia

Symulacja to metoda aktywnego nauczania i uczenia się, w której naśladuje się rzeczywistość w celu zdobycia doświadczeń zbliżonych do tych, jakie występują w realnym świecie. Symulacja jest specyficzną sytuacją, której celem jest pokazanie pewnego procesu od początku do końca. Gra symulacyjna jest specyficznym połączeniem trzech elementów: gry (rozumianej jako zbiór reguł), roli (przypisanej każdemu z uczestników) oraz symulacji³.

Uczestniczenie w grze symulacyjnej jest procesem „learning by doing”. Uczestnicząc w grze symulacyjnej, mamy możliwość odczuwania zadowolenia płynącego z zabawy, mając jednocześnie poczucie, iż przy okazji zajmujemy się czymś ważnym i nie trwoniemy czasu. Ponadto niepowodzenie w grze ma zupełnie inny wymiar niż niepowodzenie w normalnej nauce szkolnej. Przegrana w grze nie jest odbierana jako nieumiejętność zrobienia czegoś, co powinno się wiedzieć czy umieć. Jest jedynie wynikiem tego, że uczestnik podjął niewłaściwe decyzje, które trzeba przeanalizować, by na następny raz nie popełnić tych samych błędów. Zatem nawet niepowodzenie jest czymś pozytywnym, gdyż stanowi podstawę nauki. Jedną z ważnych funkcji gry symulacyjnej jest budzenie motywacji wśród jej uczestników. To, co sprawia, że gra symulacyjna stanowi tak doskonałe narzędzie motywujące to: środowisko nauki w mniejszym lub większym stopniu pozbawione lidera, natychmiastowa odpowiedź systemu na działania grających, możliwość wejścia w role, które na co dzień są niedostępne, nieoceniona wręcz możliwość eksperymentowania z różnymi pomysłami lub sytuacjami⁴.

lu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarządzania/Studia_i_Prace_Wydzia-
lu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarządzania-r2017-t49-n1/Studia_i_Prace_Wydzia-
lu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarządzania-r2017-t49-n1-s65-75/
Studia_i_Prace_Wydzia-
lu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarządzania-r2017-t49-n1-s65-75.pdf (stan na dzień 12.12.2022)

3. G. Leśniewska, Gry jako narzędzia wspierające proces edukacji, lit. cyt.

4. P. Rizzi, J. M. Woźniakiewicz, Perspektywy zastosowania gier symulacyjnych w edukacji – teoria i praktyka, (PDF) PERSPEKTYWY ZASTOSOWANIA GIER SYMULACYJNYCH W EDUKACJI – TEORIA I PRAKTYKA (researchgate.net) (stan na dzień 27.12.2022)

Zastosowanie gier symulacyjnych w praktyce edukacyjnej – doświadczenie pracowników Katedry Zarządzania Akademii Pomorskiej w Słupsku

Polskie szkolnictwo wyższe również stoi przed wyzwaniami związanymi z przemianami zachodzącymi w Polsce, Europie i na świecie. Zadaniem Uczelni jest bowiem przygotowanie swoich absolwentów do wejścia na rynek pracy. Jednym z elementów życia społeczno-gospodarczego jest własna działalność gospodarcza, która stanowi kwintesencję przedsiębiorczości.

W ramach zaleceń Rady Unii Europejskiej ustanowiono osiem kompetencji kluczowych, wśród których znajdują się kompetencje w zakresie przedsiębiorczości, a są to między innymi: „zdolność wykorzystywania szans i pomysłów oraz przekształcania ich w wartość dla innych osób”. „Umiejętności w zakresie przedsiębiorczości opierają się na kreatywności – obejmującej wyobraźnię, myślenie strategiczne i rozwiązywanie problemów – oraz na krytycznej i konstruktywnej refleksji w ramach ewoluujących procesów twórczych i na innowacji. Obejmują one zdolność pracy samodzielnej i zespołowej, mobilizowania zasobów (ludzi i przedmiotów) oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Uwzględnia to również zdolność podejmowania decyzji finansowych związanych z kosztem i wartością. Kluczowe znaczenie ma zdolność skutecznego komunikowania się i negocjowania z innymi osobami, a także radzenia sobie z niepewnością, dwuznacznością i ryzykiem jako elementami procesu podejmowania świadomych decyzji”⁵.

Chcąc rozwijać ten rodzaj kompetencji u swoich studentów, nauczyciele Katedry Zarządzania wykorzystują różne narzędzia dydaktyczne podczas swoich zajęć. Jednym z takich narzędzi jest gra symulacyjna związana z prowadzeniem działalności gospodarczej. Studenci pracując w grupach 4-5 osobowych mają możliwość zarządzania wirtualnym przedsiębiorstwem. Uczestnicy rozpoczynają swoją „przygodę” od założenia działalności, podziału ról pomiędzy siebie, zorientowaniem się w wirtualnej sytuacji rynkowej. Każde kolejne zajęcia stanowią niejako wyższy (trudniejszy) poziom i wymagają zbierania coraz większej ilości informacji, ich analizy, rywalizacji z innymi wirtualnymi firmami na rynku, podejmowania coraz trudniejszych decyzji dotyczących chociażby: ustalania cen swoich produktów, zatrudniania pracowników, ustalania wynagrodzenia, zakupu materiałów, zaciągnięcia kredytu czy wydatków na reklamę swoich produktów lub firmy. Uczestnicy, aby przetrwać na rynku muszą wykorzystywać swoją wiedzę z różnych dziedzin.

Obserwacje nauczyciela prowadzącego zajęcia

Zajęcia z wykorzystaniem gry symulacyjnej to niejako poligon doświadczalny. Na tych zajęciach studenci, prowadząc wirtualną firmę, zmuszeni są sięgnąć po wiedzę, którą zdobywali podczas różnych przedmiotów, połączyć ją ze swoim doświadczeniem oraz własnymi odkryciami i zastosować w całości.

Z doświadczeń nauczycieli wynika, że przez cały proces gry niejako łatwiej jest przejść studentom z wyższych lat. Studenci pierwszego roku równie chętnie angażują się w prowadzenie wirtualnej działalności, jednakże pewne zagadnienia zmuszeni są wyszukiwać i poznawać samodzielnie. Z pewnością jest to wartość dodana w procesie kształcenia, ale wpływa na wydłużenie czasu gry.

Nauczyciele zgodnie zauważają, że ich rolą jest nie tylko bycie obserwatorem, czy prowadzącym grę, ale przede wszystkim pobudzanie do dyskusji, refleksji po każdym jej etapie (tzw. debriefing). To dzięki takim rozmowom po każdym zajęciu, studenci analizując swoje wybory i wyciągając własne wnioski uczą się najwięcej.

Zalety zastosowania gry symulacyjnej, którą widzą na co dzień nauczyciele Katedry Zarządzania, to przede wszystkim:

- praca zespołowa i wszelkie jej zalety, chociażby np.: rozwój umiejętności współpracy pomiędzy uczestnikami, radzenie sobie w sytuacjach trudnych np. spięciach pomiędzy uczestnikami (bo takie również się zdarzają);
- ujawnienie w sposób wręcz bezstresowy luk w wiedzy u poszczególnych uczestników; jest to wręcz informacja zwrotna, dotycząca zagadnień z dziedzin jakie należy „podszlifować”;
- ogromne możliwości rozwoju kompetencji społecznych;
- nauka podejmowania ryzyka i inicjatywy;
- usunięcie lęku związanego z popełnianymi błędami;
- pobudzenie chęci do nauki i traktowanie porażki jako możliwości, wręcz lekcji do nauki.

Występują niestety pewne wady związane z zastosowaniem gry symulacyjnej, a są to przede wszystkim:

- pojawiająca się niechęć u niektórych uczestników do gry, która może rozszerzyć się na kolejnych członków grupy;
- wykonywanie zadań bez analizy, aby jak najszybciej skończyć całe zadanie;
- brak umiejętności współpracy pomiędzy niektórymi uczestnikami;
- pojawiające się zniechęcenie u nauczycieli, jako że prowadzenie gry, motywowanie uczestników i stosowanie sesji debriefingu jest działaniem bardzo angażującym i wyczerpującym.

5. ZALECENIE RADY z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2018/C 189/01)

Jednakże pomimo występowania pewnych trudności podczas zastosowania gry symulacyjnej na zajęciach, nauczyciele z Katedry Zarządzania podkreślają, że warto wykorzystywać to narzędzie. Korzyści jej zastosowania, nie tylko związane są z atrakcyjnością takich zajęć, ale wręcz uruchamiają efekt synergii dotyczący wiedzy. Uczestnik jest wręcz zmuszony łączyć wiedzę, stosować proces dedukcji, wyciągać wnioski, a to w kształceniu na każdym etapie jest bezcenne.

Podsumowanie

W szybko zmieniającym się świecie o licznych wzajemnych powiązaniach, każda osoba będzie potrzebowała szerokiego spektrum umiejętności i kompetencji oraz będzie musiała stale je rozwijać przez całe życie⁶. W ramach rozwoju kompetencji w zakresie przedsiębiorczości świetnie sprawdzają się gry symulacyjne, które spotykają się z coraz większym zainteresowaniem i uznaniem. Jawią się one jako bardzo wszechstronne i elastyczne narzędzie, dzięki któremu uczestnik ma możliwość łączenia wiedzy z różnych dziedzin. Zastosowanie tego narzędzia daje ogromne możliwości w procesie kształcenia, a efekty są widoczne na każdym etapie gry. Jednak należy pamiętać, że wymagają one dużego zaangażowania, zarówno ze strony ucznia, jak i nauczyciela. To właśnie dzięki temu wysiłkowi (...) proces nauki jest twórczy i oparty na własnych odkryciach co daje największe efekty⁷.

6. ZALECENIE RADY z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2018/C 189/01) z Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie Tekst mający znaczenie dla EOG. (europa.eu)

7. P. Rizzi, J. M. Woźniakiewicz, Perspektywy zastosowania gier symulacyjnych w edukacji – teoria i praktyka, lit. cyt.

Netografia:

1. Leśniewska G., Gry jako narzędzia wspierające proces edukacji, https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Studia_i_Prace_Wydzialu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarzadzania/Studia_i_Prace_Wydzialu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarzadzania-r2017-t49-n1/Studia_i_Prace_Wydzialu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarzadzania-r2017-t49-n1-s65-75/Studia_i_Prace_Wydzialu_Nauk_Ekonomicznych_i_Zarzadzania-r2017-t49-n1-s65-75.pdf (stan na dzień 12.12.2022)
2. Rizzi P., Woźniakiewicz J. M., Perspektywy zastosowania gier symulacyjnych w edukacji – teoria i praktyka, (PDF) PERSPEKTYWY ZASTOSOWANIA GIER SYMULACYJNYCH W EDUKACJI – TEORIA I PRAKTYKA (researchgate.net) (stan na dzień 27.12.2022)
3. Wawer M., Edukacyjne gry symulacyjne w rozwoju kompetencji pracowników, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-4f02182c-4cb8-49e7-8fe0-62c388aea98a> (stan na dzień 01.12.2022)
4. ZALECENIE RADY z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2018/C 189/01) z Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie Tekst mający znaczenie dla EOG. (europa.eu)

Anna Rychty-Lipińska

Doktor nauk ekonomicznych, adiunkt dydaktyczny w Katedrze Zarządzania i jednocześnie Pełnomocnik Rektora ds. edukacji ustawicznej AP w Słupsku. Zainteresowania naukowe: zarządzanie projektami, zarządzanie jakością, japońskie metody i techniki zarządzania. Zainteresowania hobbystyczne: brydż sportowy i tenis ziemny.

Sylwia Kosznik-Biernacka

Doktor nauk technicznych, adiunkt dydaktyczny w Katedrze Zarządzania Akademii Pomorskiej w Słupsku.

ZDZIECI *	IMIĘ I NAZWISKO	DOŚWIADCZENIE	ZAWÓD	PREFEROWANE WYNIKAROCZNE	ZAP	WYK	WYK	WYK
	ADRIANNA KOWALSKA	***	SPECJALISTA DS. TURYSTYKI KRAJOWEJ	3 542				
	GRZEGORZ MIELNIK	***	SPECJALISTA DS. TURYSTYKI KRAJOWEJ	4 015	300	1 606	89%	6%
	PAULINA NOWAK	***	SPECJALISTA DS. TURYSTYKI KRAJOWEJ	3 949	300	1 185	87%	9%
	PIOTR PIĄTEK	***	SPECJALISTA DS. TURYSTYKI KRAJOWEJ	3 883	350	1 553	80%	10%

Robert Kozłowicz

Integracja społeczna uczniów – uchodźców poprzez gry i zabawy ruchowe

Za oknem mojego domu widać grupkę dzieci, które śmieją się i głośno krzyczą. Grają w różne gry na placu zabaw. Jedno jest „berkiem”, biega za grupą i stara się kogoś dotknąć. Jeśli mu się uda, to zamieniają się rolami i teraz złapany przejmuje rolę „berka” – biega za pozostałymi. Zabawa toczy się dalej. W innej części podwórka dwoje dzieci trzyma po przeciwnych końcach długą linę. Obracają ją w kółko, w górę i w dół. Gromadka na zmianę skacze przez linę, gdy jest ona obracana, wykrzykując specjalną wyliczankę. Troszkę dalej, za placem zabaw, znajduje się boisko, na którym chłopcy rozgrywają mecz w piłkę, wcielając się w rolę idoli ze stadionów piłkarskich. Dzieci we wszystkich częściach świata grają w podobne gry i zabawy. I tak naprawdę nie ma znaczenia w jakim kraju, mieście czy podwórku się znajdujemy.

Edukatorzy na całym świecie zgadzają się, że zabawa jest dobra dla dzieci i niezwykle ważna dla ich rozwoju psychicznego i fizycznego. Podobnie jest ze sportem. Słowo „sport” jest jednym z niewielu na świecie, które w wielu językach brzmi tak samo lub bardzo podobnie. Każdy je zna, rozumie i dla wielu osób jest ono bardzo ważne. Dlaczego? Ponieważ to nie jest puste słowo. Sport to piękna idea. W encyklopedii PWN czytamy: „sport to z założenia pokojowe współzawodnictwo, którego istotę stanowi indywidualna bądź zespołowa rywalizacja (wg określonych reguł), prowadzona zgodnie z zasadami fair play oraz dążenie do osiągnięcia jak najlepszych wyników, podejmowane także m.in. w celu rekreacji i doskonalenia własnych cech fizycznych”. Warto więc wykorzystać aktywność ruchową i sport jako narzędzia w procesie integracji społecznej uczniów.

Wojna na Ukrainie spowodowała znaczny napływ uchodźców do naszego kraju. W szkołach pojawiły się dzieci z terenów objętych konfliktem. Wystraszone sytuacją w ich ojczyźnie, nieznające języka, zagubione i smutne. Integracja tych osób dla środowiska lokalnego jest ogromnym wyzwaniem. Sport w tym aspekcie jest niedocenianym sposobem radzenia sobie z problemem emigracji. Poprzez gry i zabawy ruchowe oraz gry zespołowe możemy wspólnie integrować dzieci i młodzież z terenów objętych zbrojnym konfliktem z polskimi rówieśnikami. Sport uczy współpracy i szacunku do drugiego człowieka oraz respektowania reguł. Dodatkowo, dzięki aktywności fizycznej, polepsza się nasza wydajność umysłowa. Regularne ćwiczenia

obniżają prawdopodobieństwo zachorowania na depresję i inne zaburzenia nastroju. Aktywność fizyczna daje nam poczucie satysfakcji, przez co wzrasta nasza samoocena. Poprzez ruch nie tylko wzmacniamy ciało, ale również rozładowujemy negatywne emocje i budujemy odporność psychiczną.

W zabawach dzieci i młodzież bardzo szybko poznają się i integrują. Pracując z grupą rówieśniczą, w której znajdują się emigranci warto przestrzegać 5 zasad:

1. Należy zadbać, aby terminy i instrukcje, których używamy tłumacząc grę były proste i zrozumiałe, zarówno pod względem językowym, jak i kulturowym (może być w tym pomocny „Polsko-ukraiński mini słowniczek tematyczny pojęć z zakresu wychowania fizycznego”, link i kod QR w netografii).
2. Poziom proponowanych przez nas aktywności ruchowych dla dzieci nie może być zbyt trudny. Jeśli reguły gry lub zabawy są zbyt skomplikowane, to uproszczajmy je i kierujmy się wyobraźnią, bo najważniejsza jest dobra zabawa.
3. Zadbajmy, aby każdy brał udział w zabawie, nie pomijajmy nikogo. Twórzmy grupy, drużyny, zespoły systematycznie mieszane, równorzędne i różnorodne (pod względem pochodzenia, płci, wieku).
4. Dajmy wykazać się dzieciom, które do nas przyjechały, niech przejmą inicjatywę i nauczą nas swoich tradycyjnych gier i zabaw.
5. Pamiętajmy, że dzieci i młodzież, z którą pracujemy mogła doświadczyć traumatycznych przeżyć. Niektóre ćwiczenia lub sportowa rywalizacja mogą wywołać złe wspomnienia. Należy wszystkich uprzedzić o możliwości wystąpienia tego typu zdarzeń.

Młodzież zachęcajmy do udziału w grach zespołowych. Piłka nożna, siatkówka, koszykówka, piłka ręczna itp. są uniwersalnymi dyscyplinami sportu, znanymi na całym świecie. Udział w meczu daje młodym ludziom poczucie przynależności do zespołu poprzez wspólne realizowanie celów. Dzięki temu są bardziej zaangażowani i starają się jak najlepiej wypaść. Doskonally także kompetencje osobiste uczniów (np. radzenie sobie ze stresem, kreatywność, asertywność, inteligencję emocjonalną) oraz umiejętności interpersonalne (np. skupienie się na celu zadania, zdolności przywódcze, zdolność perswazji i motywowania innych oraz pracy zespołowej).

Chcąc zintegrować zespół szkolny organizujemy zajęcia ruchowe jak najczęściej. Gry pozwalają dzieciom nawiązywać przyjaźnie. Uczestnicy zabawy muszą czasem się pokłócić, czasem pogodzić, negocjować i rozwiązywać spory oraz sprawiać, by gra była satysfakcjonująca i zabawna. Ale co najważniejsze, udział w tych zabawach sprawia, że dzieci są szczęśliwe. Dodatkowo wszystkie pozytywne interakcje wypracowane na boisku, łatwo przeniesiemy do życia codziennego. Przyjaźnie, które zawieramy podczas sportowych zmagania są bezcenne, a wartości takie jak uczciwość, szlachetność, współczucie, szacunek, umiejętność współpracy zaprocentują w dorosłym życiu.

Bibliografia:

1. Bondarowicz M. (1982). Zabawy i gry ruchowe. AWF, Warszawa,
2. Bronikowski M., Muszkieta R. (2000). Zabawy i gry ruchowe w szkolnym wychowaniu fizycznym. Wydawnictwo AWF, Poznań.
3. Trześniowski R. (1995). Zabawy i gry ruchowe. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
4. Cieślicka M. Stankiewicz B. Muszkieta R. (2017) Wybrane zabawy i gry ruchowe. Wyższa Szkoła Uni-Terra w Poznaniu Akademia Sportu i Nauki w Bydgoszczy, Poznań.

Netografia:

1. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/3978430/sport.html> [dostęp: 13.02.2023]
2. Polsko-ukraiński mini słowniczek tematyczny pojęć z zakresu wychowania fizycznego <https://www.odn.slupsk.pl/files/userfiles/Irena%20Czy%C5%BC/Polsko%20-%20Ukrai%C5%84ski%20mini%20s%C5%82owniczek%20tematyczny%20poj%C4%99%C4%87%20z%20WF.pdf> [dostęp: 13.02.2023]

Mini słowniczek tematyczny online

Robert Kozłowicz

Nauczyciel konsultant ds. aktywności sportowej i promocji zdrowia w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Umiejętności nauczycieli w kontekście potrzeb nowoczesnej edukacji – wybór tekstów

Fundacja Kwalifikacje
Rzeczpospolita
IBE
Unia Europejska

Umiejętności nauczycieli w kontekście potrzeb nowoczesnej edukacji – wybór tekstów

Celem monografii jest ukazanie rekonstrukcji roli społeczno-zawodowej nauczycieli i nauczycielek w kontekście współczesnych trendów cywilizacyjnych. Te ostatnie określają nowy rodzaj zadań, które powinna realizować szkoła za pośrednictwem swoich kadr, przygotowując uczniów do dorosłego życia w płynnej, zmiennej rzeczywistości.

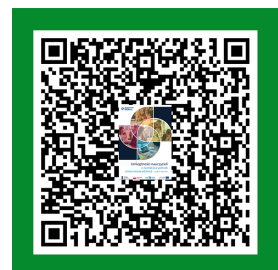
Nowoczesna edukacja pociąga za sobą konieczność nowego sposobu myślenia, ustalenia nowych zasad i sposobów działania, a co zatem idzie, także nowych umiejętności.

Publikacja powstała jako efekt pracy nad opracowaniem projektów kwalifikacji rynkowych dla nauczycieli. Jej tematem są umiejętności wykorzystywane w pracy nauczycieli opisane w pięciu obszarach: dobrostanu osób uczących się, indywidualizacji procesu uczenia się i wychowania, wsparcia uczenia się i nauczania, wykorzystania nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu, koordynacji pracy osób wspierających rozwój dzieci i młodzieży. Każdy z tych obszarów opisano z różnych perspektyw: pedagogicznej, socjologicznej, filozoficznej, z zakresu zarządzania. Wszystkie jednak mają zbliżoną strukturę.

Pierwszą część każdego rozdziału poświęcono charakterystyce danej umiejętności i jej uwarunkowaniom, przedstawiono dane przybliżające rzeczywistość w polskiej szkole oraz opinie wieloletnich praktyków – autorzytetów w dziedzinie edukacji. Druga część zawiera pomysły, inspiracje dotyczące metod, programów, projektów wspierających dany typ umiejętności.

Publikacja do pobrania: https://kwalifikacje.edu.pl/wp-content/uploads/fin_Umiejetnosci-nauczycieli-w-kontekscie-potrzeb-nowoczesnej-edukacji.pdf

Ze strony: <https://kwalifikacje.edu.pl/umiejtnosci-nauczycieli-w-kontekscie-potrzeb-nowoczesnej-edukacji-wybor-tekstow/>

Martyna Mucha, Joanna Sobczak
dr n. prawn. Arkadiusz Gliszczyński

Zjawisko przemocy w rodzinie w badaniach ankietowych uczniów (Część II)

Koncepcja badań i hipotezy badawcze

Celem podjętych badań było ustalenie, jaką wiedzę na temat zachowań patologicznych w rodzinie, przemocy domowej, posiadają osoby badane; czy zachowania powszechnie uznawane za przejawy przemocy w rodzinie, w tym za czyny zabronione określone między innymi w art. 207 k.k. są podobnie odczytywane przez osoby badane; czy można ustalić jakieś uwarunkowania, które uzasadniają stosowanie silnej perswazji słownej i psychicznej w celu wymuszenia na drugiej osobie określonego zachowania, czy brak aktywnego udziału osoby pokrzywdzonej w procesie pozyskiwania materiałów dowodowych w ramach prowadzonego postępowania przygotowawczego wpływa na skuteczność ścigania sprawcy, czy wiedza osób badanych jest wystarczająca do tego, aby właściwie diagnozować zachowania kryminalne w obszarze przemocy w rodzinie.

Przeprowadzone badania oparto o wcześniej przygotowany kwestionariusz. „W życiu codziennym spotykamy się z różnego rodzaju kwestionariuszami, za które należy uznawać zbiory pytań lub zagadnień, na które chce się uzyskać odpowiedź. Jeżeli kwestionariusz wypełnia badacz na podstawie wypowiedzi osób, nazywamy go kwestionariuszem wywiadu, jeśli natomiast są one wypełniane samodzielnie przez osoby badane, to wówczas mamy do czynienia – jak miało to miejsce podczas naszych badań – z kwestionariuszem ankiety”¹. Za wykorzystaniem w prezentowanych badaniach ankiety, przemawiają kolejne ważne argumenty, tym razem wskazane przez B. Hołysta: „Kwestionariuszem ankiety można nazwać taki typ kwestionariusza, w którym zmienne (interesujące badacza w danym studium) zostały w pełni *przetłumaczone* na język odpowiednich pytań, pytania zaś opracowane w taki sposób, że nie wymagają dodatkowych komentarzy ze strony badacza, bo samo ich brzmienie wystarcza w zasadzie do otrzymania właściwej odpowiedzi od chętnego do współpracy respondenta. Ankieta to kwe-

stionariusz, który został opracowany w taki sposób, że albo w ogóle nie wymaga pośrednictwa osoby trzeciej (między badanym a osobą analizującą wypowiedzi), albo w przypadku korzystania z pomocy ankietatorów, funkcje ich polegają głównie na możliwie wiernym i dosłownym przekazywaniu treści pytania w jedną stronę, a treści odpowiedzi w drugą, przy ograniczeniu do niezbędnego minimum ich roli w interpretowaniu zarówno pytań, jak i odpowiedzi. Ankieta nie tylko umożliwia standaryzację zbieranych informacji, lecz także w poważnym stopniu ogranicza, a w wielu przypadkach wręcz całkowicie eliminuje, zniekształcenia wniesione do zebranych informacji przez ankietera”².

Wspomniana ankieta zawierała łącznie 22 pytania, z czego większość to pytania zamknięte – jedno lub dwukrotnego wyboru. Tylko trzy pytania miały charakter otwarty i dotyczyły określenia najczęstszych przyczyn stosowania przemocy w rodzinie, określenia bezpośrednich czynników, jakie mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców czy sposobu zachowania się ofiary w trakcie lub po zaistnieniu zdarzenia.

Przyjęte założenia pozwoliły na zbudowanie kilku hipotez roboczych – zdań twierdzących:

1. Uczniowie posiadają różną (czasami kształtującą się na zasadzie skrajności) wiedzę na temat zjawiska przemocy domowej, procedur prawnych przeciwdziałania temu zjawisku.
2. Uczniowie kształtowali swoją wiedzę w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie na istniejących w społeczeństwie stereotypach, a nie na wiedzy zdobytej poprzez lekturę przedmiotowej literatury czy też udział w specjalistycznych szkoleniach.
3. Najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie – jak twierdzą ankietowani – są powszechnie występujące zjawiska patologii społecznej jak: alkoholizm, narkotyki. Ankietowani nie upatrują źródła zachowań agresywnych sprawców przemocy w rodzinie we wcześniej nabytych w procesie uspołeczniania w rodzinie niepożądanych zachowaniach.

1. A. Gliszczyński, *Zjawisko ...*, dz. cyt., s. 143.

2. B. Hołyst, *Zagrożenia...*, dz. cyt. s. 49. Za: A. Gliszczyński, *Zjawisko ...*, dz. cyt., s. 144.

4. Uczniowie będący świadkami przemocy domowej nie reagują na zastaną sytuację, nie chcą bowiem angażować się w prywatne sprawy innych osób.
5. Badani twierdzą, że kary fizyczne stosowane przez rodziców nie są formą przemocy w rodzinie, a są metodami wychowawczymi.
6. Najczęstszą przyczyną nieujawniania przez ofiary sytuacji kryzysowej w jakiej się znalazły jest wstyd i strach przed sprawcą.
7. Ofiary przemocy w rodzinie winny poszukiwać pomocy w instytucjach powołanych do ścigania sprawców, jak np. Policji.

Analiza wyników badań

W badaniach wzięło udział 81 uczniów klas III i IV Zespołu Szkół nr 7 w Białym Borze. Wśród badanej grupy przeważali mężczyźni – 42 osoby. Nieznacznie mniej liczną grupę stanowiły kobiety – 39 osób.

Pierwsze pytanie, które brzmiało: „Jak sądzisz, czy o przemoc można mówić jedynie wówczas, gdy na ciele ofiary widoczne są ślady pobicia lub innych urazów?”, miało na celu określenie stopnia wiedzy uczniów w obszarze zachowań rodzinnych, które mogą zostać uznane za przemoc w rodzinie. O ile w pełni zrozumiałym jest twierdzenie większości uczniów (95%), że nie tylko widoczne ślady pobicia lub innych urazów mogą świadczyć o przemoc w rodzinie, o tyle niezrozumiałą jest postawa trzech uczniów. Z niniejszego wyniku, że nie uznają oni przemocy psychicznej, chociażby w formie poniżania, wyzywania, za formę przemocy w rodzinie.

Na pytanie kolejne dotyczące tego, czy pogroźki, zastraszanie współmałżonka lub partnera są przejawem przemocy, większość badanych (96%) udzieliła odpowiedzi twierdzącej, co niemalże całkowicie pokrywa się z treścią udzielonych odpowiedzi na pierwsze pytanie.

W kolejnym obszarze badawczym, ankietowani pytani byli o to, czy rodzice mają prawo stosować kary fizyczne jako metodę wychowawczą. Większość badanych, bo 66, co stanowi niespełna 82%, wykluczyło możliwość stosowania w procesie wychowawczym kar fizycznych, co zgodne jest z przyjętą normą prawną. Niestety aż 14 uczniów dopuszcza taką możliwość. Nie znamy podstaw takich twierdzeń, bez wątpienia pogłębione badania jakościowe pozwoliłyby postawić odpowiednie tezy.

Interesujące wyniki badań obserwujemy w odniesieniu do pytania dotyczącego środowiska z jakiego wywodzą się sprawcy przemocy w rodzinie. W odpowiedziach udzielonych przez uczniów, większa liczba osób opowiedziała się za tym, że problem przemocy w rodzinie nie występuje jedynie w tzw. rodzinach pa-

tologicznych i z marginesu społecznego. Było to 98% ankietowanych. Tylko 2 uczniów wskazało, że sprawcy przemocy wywodzą się z rodzin patologicznych, gdzie normą był zapewne proces uczenia się zachowań agresywnych w oparciu o tego rodzaju zachowania prezentowane przez rodziców lub innych członków rodziny.

W odpowiedziach udzielonych przez uczniów w następnym badanym obszarze (pytanie: Czy istnieją okoliczności, które usprawiedliwiają przemoc w rodzinie (np. zdrada lub picie alkoholu?), większość z nich opowiedziała się za tym, że nie istnieją okoliczności, które usprawiedliwiają takie zachowania. Było to 90% ankietowanych. 8 badanych udzieliło pozytywnej odpowiedzi, precyzując te okoliczności jako: problemy psychiczne, zdrada, nadużywanie alkoholu, narkomania. Warte podkreślenia jest to, że z prawnego punktu widzenia tylko okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną np. obrona konieczna, błąd co do znamion czynu zabronionego, niepoczytalność i poczytalność ograniczona, mogą *usprawiedliwiać* przemoc, co oczywiście zawsze przed ostatecznym potwierdzeniem niniejszego, wymaga precyzyjnego i skrupulatnego badania w ramach postępowania przygotowawczego.

„Jeśli ofiara przemocy w rodzinie oczekuje pomocy, to czy sama o nią poprosi?” – to kolejne pytanie zawarte w omawianej ankiecie. W odpowiedziach udzielonych przez uczniów, większa liczba osób opowiedziała się za tym, że gdy ofiara przemocy w rodzinie oczekuje pomocy, to sama o nią nie poprosi. Było to 88% ankietowanych. Literatura przedmiotu potwierdza ten stan rzeczy. Często ofiary w obawie o swoje życie, eskalację agresywnych zachowań sprawcy, bojąc się o możliwość dalszego przebywania w zajmowanym lokum czy odciążenia od środków finansowych niezbędnych do życia, nie decyduje się zgłaszać faktu przemocy w rodzinie.

W kolejnym pytaniu dotyczącym tego, czy należy uruchamiać procedurę realizowaną przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wbrew woli ofiary przemocy, większość ankietowanych (84%) udzieliła twierdzącej odpowiedzi. Niniejsze pokrywa się z wynikami uzyskanymi w poprzednim pytaniu. Wydaje się bowiem, że większość osób twierdzących, że ofiara przemocy w rodzinie nie poprosi o pomoc, wskazało, że nie powinno się sprawy pozostawiać bez reakcji ze strony odpowiednich służb. Dlatego opowiadają się za potrzebą informowania o tego rodzaju zdarzeniach, nawet wbrew woli pokrzywdzonych.

W skuteczność działań podejmowanych w celu zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie w sytuacji, gdy ofiara nie chce brać czynnego udziału w działaniach z zakresu „Niebieskiej Karty” wierzy tylko 56% badanych. Pozostali twierdzą, że w takiej sytuacji dzia-

łania odpowiednich służb nie będą skuteczne. Warto podkreślić jest to, że bardzo często w ramach zjawiska przemocy w rodzinie dochodzi do przestępstwa znęcania się. Tryb ścigania tego przestępstwa określony został jako ściganie z urzędu, co wyraźnie przemawia za intencją ustawodawcy, ścigania sprawcy nawet wbrew woli osoby pokrzywdzonej.

Sens pomagania ofierze przemocy w rodzinie dostrzega 84% badanych. 68 respondentów udzieliło pozytywnej odpowiedzi na pytanie „Czy jest sens pomagania ofierze przemocy w rodzinie, kiedy istnieje duże prawdopodobieństwo, że ona i tak pogodzi się ze sprawcą?”. Odmiennego zdania było 13 ankietowanych. Wyniki te pokrywają się całkowicie z odpowiedziami udzielonymi na pytanie dotyczące potrzeby uruchamiania procedury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wbrew woli ofiary przemocy.

Ciekawe wyniki badań przynosi analiza odpowiedzi na kolejne pytanie ankietowe, a mianowicie: „Czy według Ciebie zjawisko przemocy w rodzinie jest istotnym problemem społecznym?”. 73 ankietowanych uważa, że zjawisko przemocy w rodzinie jest istotnym problemem społecznym. Odmiennego zdania jest 5 badanych, a trzech nie udzieliło odpowiedzi.

Przemoc w rodzinie nie jest prywatną sprawą, co w badaniach wskazuje przeważająca część ankietowanych. Tylko 5 badanych udzieliło innej odpowiedzi.

60% ankietowanych wskazuje, że wcześniej tj. przed sporządzeniem przedmiotowej ankiety ktokolwiek rozmawiał z nimi o zjawisku przemocy w rodzinie. Można wnioskować, że w większości przypadków uczniowie dowiadywali się o tym zjawisku z udziału w szkoleniach, pogadankach, czyli zorganizowanych formach dydaktycznych. Niestety, aż w 29 przypadkach o zjawisku przemocy w rodzinie nikt z badanymi nie rozmawiał.

W odpowiedziach udzielonych przez uczniów na pytanie o to, czy byli świadkami przemocy w rodzinie, 52% ankietowanych odpowiedziało pozytywnie. Podobnie jak miało to miejsce w kilku wcześniejszych pytaniach, trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi.

Kolejne pytanie dotyczyło wskazania najczęstszych przyczyn stosowania przemocy w rodzinie. Tutaj badani mieli możliwość wskazania dwóch odpowiedzi z przygotowanych, jak również możliwość dopisania innych, które nie wystąpiły wśród zaproponowanych w ankiecie. Za najczęstszą przyczynę omawianych zachowań patologicznych wskazywano: nadużywanie alkoholu (37%), używanie narkotyków (21%), doświadczenia i złe wzorce w domu rodzinnym (17%). Najmniej wskazań otrzymała odpowiedź *brak komunikacji w rodzinie* (4%). Do innych przyczyn przemocy

w rodzinie uczniowie zaliczyli: *niechciane dzieci, chęć dominacji* (bez wyznaczania jej rodzaju).

Wśród czynników, które według badanych mają największy wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie wskazano: poczucie bezkarności (38%), status społeczny i materialny (17%), izolację społeczną rodziny (17%), przyzwolenie ofiary (10%), przyzwolenie otoczenia (10%), chęć naśladowania innych (6%). W tym pytaniu uczniowie – podobnie jak miało to miejsce w przypadku wcześniejszego pytania – mogli wskazać nie więcej niż dwie odpowiedzi z wcześniej przygotowanych. Jeden z badanych wskazał czynnik kryminogeny jakim jest *chęć zdominowania ofiary*.

Najskuteczniejszym – według badanych – sposobem obrony przed sprawcą przemocy w rodzinie jest szukanie pomocy wśród pozostałych członków rodziny (należy przez nich rozumieć członków niezamieszkujących wspólnie ze sprawcą) – 47% wskazań oraz szukanie pomocy na Policji – 44% wskazań.

Na pytanie, kto jest najczęstszą ofiarą przemocy w rodzinie, badani wskazywali: *żona i dzieci* (odpowiednio 54% i 41% badanych). Najbardziej ofiarą jest *mąż lub inni członkowie rodziny*. Z kolei mężowie są według badanych najczęstszymi sprawcami przemocy w rodzinie (68%).

„Wskaż, z jakim stwierdzeniem zgadzasz się najbardziej”. 50% uczniów wskazało, że przemocy w rodzinie nie można ukrywać. Dla 37% najistotniejszym stwierdzeniem było to, że przemocy nie można ignorować. Dla 7% badanych najważniejszym skojarzeniem z omawianym zjawiskiem było twierdzenie, że przemoc w rodzinie to wstyd. Tylko jedna osoba wskazała, że sytuacje konfliktowe należy rozwiązywać siłą. Niepokojącymi z kolei są odpowiedzi wskazujące, że jeśli ktoś w domu jest bity, to znaczy, że na to zasłużył.

W kolejnym pytaniu ankietowani mieli wskazać przyczyny, z powodu których ofiary przemocy w rodzinie nie szukają pomocy ze strony odpowiednich służb. Najczęstszymi odpowiedziami były: ze strachu przed sprawcą (44%), ze wstydu (19%), czują się winne i odpowiedzialne za sytuację przemocową (14%), nie wierzą w skuteczność podejmowanych działań przez Policję i inne służby (13%), są zależne ekonomicznie od sprawcy (8%), nie znają procedur (2%).

Ostatnie pytanie brzmiało: „W jaki sposób zareagowałabyś/zareagowałbyś widząc, że w jakiejś rodzinie dochodzi do przemocy domowej?”. 58% badanych niezwłocznie poinformowałoby Policję, 32% osób próbowałoby zapobiec przemocy we własnym zakresie, 9% nie zrobiłoby nic, twierdząc, że to nie ich sprawa, jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na pytanie.

Weryfikacja przyjętych hipotez badawczych i podsumowanie badań

1. Uczniowie posiadają różną (czasami kształtującą się na zasadzie skrajności) wiedzę na temat zjawiska przemocy domowej, procedur prawnych przeciwdziałania temu zjawisku. Hipoteza została potwierdzona. Najdobitniejszym przykładem są skrajne odpowiedzi ankietowanych na pytanie dotyczące tego, czy rodzice mają prawo stosować kary fizyczne, jako metodę wychowawczą.
2. Uczniowie kształtowali swoją wiedzę w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie na istniejących w społeczeństwie stereotypach, a nie na wiedzy zdobytej poprzez lekturę przedmiotowej literatury czy też udział w specjalistycznych szkoleniach. Hipoteza potwierdzona częściowo, bowiem 54% badanych wskazało, że wiedzę dotyczącą omawianego zjawiska pozyskało podczas udziału w pogadankach czy szkoleniach.
3. Najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie – jak twierdzą ankietowani – są powszechnie występujące zjawiska patologii społecznej jak: alkoholizm, narkotyki. Ankietowani nie upatrują źródła zachowań agresywnych sprawców przemocy w rodzinie we wcześniej nabytych w procesie uspołeczniania w rodzinie niepożądanych zachowaniach. Hipoteza potwierdzona odsetek osób wskazujących, że przemoc w rodzinie stosowana jest przez sprawców, którzy *nauczyli się* zachowań agresywnych w swoim środowisku rodzinnym jest niewielka.
4. Uczniowie będący świadkami przemocy domowej nie reagują na zastaną sytuację, nie chcą bowiem angażować się w prywatne sprawy innych osób. Teza nie potwierdziła się, bowiem tylko 9% badanych wskazało na tę odpowiedź.
5. Badani twierdzą, że kary fizyczne stosowane przez rodziców nie są formą przemocy w rodzinie, a są metodami wychowawczymi. Teza została częściowo potwierdzona. 17% badanych nie uznaje kar cielesnych za objaw przemocy w rodzinie.
6. Najczęstszą przyczyną nieujawniania przez ofiary sytuacji kryzysowej w jakiej się znalazły jest wstyd i strach przed sprawcą. Teza została potwierdzona.
7. Ofiary przemocy w rodzinie winny poszukiwać pomocy w instytucjach powołanych do ścigania sprawców, jak np. Policji. Teza została potwierdzona. Wyniki badań wskazują, że znaczna część uczniów w działaniach Policji dostrzega skuteczną metodę walki z przemocą w rodzinie.

Zakończenie

Różnorodność odpowiedzi na pytania ankietowe, wyraźnie wskazuje na różny poziom wiedzy badanych w obszarze przemocy w rodzinie. Czasami odpowiedzi uczniów (dobrze, że nielicznych) były zaskakujące, szczególnie jeśli skonfrontujemy je z normami prawnymi i przede wszystkim społecznymi funkcjonującymi w naszej kulturze. Przykładem mogą być odpowiedzi na pytanie dotyczące tego, czy pogrożki, zastraszanie współmałżonka lub partnera są przejawem przemocy. Przypomnijmy, że negatywnej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 3 badanych. Wobec takich twierdzeń, czy innych, według których zachowania przemocowe nie są traktowane jako złe, należy wdrażać działania profilaktyczne. Zatem na rodzące się pytanie, co będzie skuteczną formą działalności profilaktycznej, uzasadnionym jest stwierdzenie, że będą to działania dydaktyczne. Potwierdzeniem niniejszego znajdujemy w raporcie Unii Europejskiej *Domestic Violence against Women Report*, który był wynikiem badań przeprowadzonych w krajach Unii Europejskiej w okresie luty-marzec 2010 r. Liczba przeprowadzonych w Polsce wywiadów wyniosła 1000, a we wszystkich krajach Unii Europejskiej 26 800. Respondenci w Polsce wskazali, że do „bardzo użytecznych” sposobów zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie należą m.in.: uczenie młodzieży, jak szanować się wzajemnie (takie wskazanie wystąpiło u 74% badanych)³. Wdrożenie działań edukacyjnych w omawianym obszarze winno być dokonane w oparciu o wcześniej przeprowadzoną diagnozę stanu wiedzy uczniów o zjawisku przemocy domowej, tak, aby wyodrębnić te płaszczyzny, które wymagają korekty. Skuteczną formą takiej diagnozy może być badanie ankietowe na przykład w formie za-prezentowanej w niniejszym artykule.

3. Za: A. Gliszczyński, *Zjawisko...*, dz. cyt., s. 13-14.

Martyna Mucha

Joanna Sobczak

Uczennice klasy policyjnej w Zespole Szkół nr 7 w Białym Borze.

Arkadiusz Gliszczyński

Doktor nauk prawnych, ekspert w zakresie prawa oświatowego w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Wykładowca akademicki, twórca nowego modelu przeciwdziałania przemocy w rodzinie opartego na reintegracji wspieranej paradygmatem tożsamości osobowej, społecznej i kulturowo-cywilizacyjnej oraz twórca psychologiczno-społecznej teorii rozpoznawania predyspozycji przestępczych.

dr Anna Kreft

Migracja międzykulturowa – dzisiejsza teraźniejszość

W dniu 15.12.2022 r. odbyła się konferencja pt. *Migracja międzykulturowa jako skutek wojny w Ukrainie. Wyzwania dla polskiego systemu edukacji*. Konferencję zorganizował Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku przy współpracy z Akademią Pomorską w Słupsku.

W konferencji wzięli udział dyrektorzy, nauczyciele pomorskich szkół i placówek oświatowych, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego (Urzędu Marszałkowskiego, Miasta Słupsk, Starostwa Powiatowego), Akademii Pomorskiej w Słupsku oraz organizacji samorządowych, studenci, uczniowie klas starszych ze szkół ponadpodstawowych, konsultanci PODN w Słupsku. Liczba uczestników konferencji to 157 osób. Należy podkreślić, że wśród zebranych byli również reprezentanci środowiska ukraińskiego: młodzież uczęszczająca do słupskich szkół, studenci Akademii Pomorskiej w Słupsku, ks. Proboszcz Bogdan Pipka z Parafii Greckokatolickiej pw. Narodzenia Św. Jana Chrzciciela w Słupsku, przedstawiciel ze Związku Ukraińców w Polsce z Koła w Słupsku.

Po oficjalnym przywitaniu zebranych przez prorektora Akademii Pomorskiej w Słupsku – dr hab. Andrzeja Urbanka, prof. AP oraz dyrektora Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – Bożenę Żuk, zebrani wysłuchali pieśni w wykonaniu dwóch chórów Katedry Sztuki Muzycznej Akademii Pomorskiej w Słupsku: Chóru Iuventus Cantans pod batutą dr. Tadeusza Formeli i chóru ukraińskiego pod batutą dr. Jarosława Chacińskiego. Wykonano ludowe pieśni, które wprowadzały do zaplanowanej tematyki konferencji. Utwory nawiązywały do odwiecznej potrzeby

ludzkości do wolności, sprawiedliwości i przywiązania obywateli każdego narodu do swojego kraju. W nawiązaniu do zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia wysłuchano również kolęd zaśpiewanych w języku polskim, angielskim oraz ukraińskim.

Po koncercie wystąpił konsul generalny Ukrainy w Gdańsku Oleksandr Plodystyi, który podkreślił znaczącą rolę Polaków w pomocy dla obywateli Ukrainy od momentu wybuchu wojny. Zaznaczył, że często mówi się o roli, jaką w działaniach charytatywnych na rzecz ludności ukraińskiej odgrywały duże miasta, a warto podkreślać również znaczenie mniejszych społeczności realizujących owe wsparcie. Właśnie taką pomoc otrzymali uchodźcy z Ukrainy w Słupsku i w najbliższym regionie. Konsul podziękował za pomoc wszystkim zaangażowanym.

Głos zabrał również Marek Biernacki, reprezentujący Urząd Marszałkowski w Gdańsku. Samorząd województwa pomorskiego od samego początku wybuchu wojny mocno angażował się i kierował wsparcie do uchodźców z Ukrainy. Marek Biernacki wymienił działania zrealizowane i realizowane obecnie przez Samorząd na rzecz ludności z Ukrainy. Podzielił się refleksją: „Nikt z nas nie wierzył, że tak rzeczywistość polityczna, społeczna może się zmienić”. Początkowa pomoc dla pierwszych emigrantów realizowana była szybko, spontanicznie i wynikała z odruchu serca. Następnie działania zaczęły nabierać charakteru systemowego. Jak powiedział M. Biernacki, do naszego województwa spłynęło ponad 100 000 imigrantów, a w pomorskich szkołach znalazło się ponad 16 000 młodych ludzi. Samorząd natychmiast uruchomił środki finansowe zasilające samorządy gmin, służby zdrowia, ośrodki doskonalenia nauczycieli, dwie szkoły medyczne, lokale mieszkalne w ośrodkach parków krajobrazowych. W dniu konferencji kwota wsparcia na rzecz uchodźców i osób udzielających bezpośredniego wsparcia Ukraińcom to 30 mln zł, w tym ostatni projekt *Pomorskie z Ukrainą* na kwotę 23 mln zł. M. Biernacki podziękował wszystkim zaangażowanym we wsparcie dla obywateli Ukrainy, nie tylko tym, którzy te działania realizują z racji obowiązków służbowych, zawodowych.

Głos zabrała również wiceprezydent miasta Słupska Marta Makuch, która mówiła o różnych formach wsparcia realizowanych dla uchodźców z Ukrainy.

Podkreśliła również fakt, że liczba dzieci i młodzieży uchodźczej z Ukrainy uczących się w słupskich szkołach jest jedną z największych w Polsce (w przeliczeniu na jednego mieszkańca).

Jednym z elementów konferencji była debata pod hasłem *Solidarność Pomorza z Ukrainą* z udziałem przedstawicieli uczelni, jednostek samorządu terytorialnego, szkół oraz organizacji pozarządowych. Debata poprowadziła dyrektor Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – Bożena Żuk. Zebrani rozmawiali o działaniach podjętych przez poszczególne jednostki wspierające dzieci, młodzież i osoby dorosłe z Ukrainy. Zwrócono również uwagę na to, że w tamtym czasie ważna też była pomoc społeczeństwu polskiemu, która wskazywała jak znaleźć się w nowej rzeczywistości.

W części plenarnej uczestnicy wysłuchali prelegentów, którzy podjęli tematy:

- *Pomorska szkoła w oczach uczniów i nauczycieli z Ukrainy* – Maciej Barański, dyrektor Szkoły Podstawowej w Łebie;
- *Zadomowieni na Pomorzu. Edukacja włączająca w sytuacji kryzysu uchodźczego* – Sebastian Bober, ekspert ORE w projekcie Edukacja Włączająca;
- *Budowanie więzi międzykulturowej. Edukacja w praktyce. Gra planszowa Culture Crossover jako narzędzie wspomagające rozwijanie kompetencji międzykulturowych* – Hanna Rugała, pracownik naukowy Akademii Pomorskiej w Słupsku.

W części seminaryjnej, w której głos zabierali również uczestnicy konferencji, podjęto zagadnienia:

- *Metody i formy wsparcia uczniów z Ukrainy dotkniętych wojną i doświadczeniami traumatycznymi* – moderator Maciej Barański;
- *Włączanie do zespołu klasowego ucznia z Ukrainy, sposoby pokonywania trudności językowych, integracja międzykulturowa* – moderator Sebastian Bober;
- *Wykorzystanie pedagogiki zabawy w pracy z uczniami klas wielonarodowych* – moderator Hanna Rugała.

Konferencji towarzyszyła wystawa oryginalnych strojów ukraińskich, przygotowana przez Tatianę Słojkę – koordynatorkę tegoż przedsięwzięcia, konsultantkę ds. nauczania kreatywnego oraz wspomaganie nauczycieli języków obcych w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oraz Alinę Bacic – pedagoga w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Słupsku.

Zebrani wysoko ocenili wartość merytoryczną i organizacyjną konferencji oraz wyrazili nadzieję, że wojna na Ukrainie zakończy się szybko.

dr Anna Kreft

Nauczyciel konsultant ds. rozwijania zainteresowań i zdolności uczniów oraz edukacji przyrodniczej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, uczestniczka konferencji.

Marek Wróblewski

„IF szkoła $\cap$ rynek pracy = { } THEN ryzyko ELSE szansa”

Tytuł wykładu Klaudii Stano z VIII konferencji BeZee, Gdańsk X 2022, stawia tezę, nad którą warto się pochylić. „Gdy zbiór wspólnych elementów pomiędzy rzeczywistością szkolną, a rynkiem pracy jest pusty (lub bardzo niewielki), ponosimy ogromne ryzyko”¹. Sytuacja kiedy szkoła i rynek pracy funkcjo-

nują jako dwa osobne byty, stanowi przepis na niepowodzenie dla karier młodych ludzi. Czy możliwa jest spójność potrzeb rynku pracy i celów, które zakładamy sobie w edukacji?

Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości i Inkubator Przedsiębiorczości Starter realizują misję łączenia biznesu z edukacją. Wśród wielu podejmowanych w tym celu działań jest doroczna, ogólnopolska konferencja **BeZee**. Spotykają się na niej przedstawiciele środowisk związanych z biznesem, technologią, edukacją oraz młodzież aby kreować trendy w edukacji, mające na celu powiązanie tych – niestety często- działających obok siebie sfer.

1. Klaudia Stano (fundacja Katalyst Education, mapakarier.org), IF szkoła

$\cap$ rynek pracy = { } THEN ryzyko ELSE szansa, BeZee 2022.

Rozważmy „Kiedy biznes i edukacja grają do jednej bramki ...”². Przykłady udanych działań w trójmiejskich szkołach średnich, o których mogliśmy posłuchać na konferencji, pokazują, że osoby z działów HR (human resources, dział zarządzania zasobami ludzkimi) pomorskiego biznesu chętnie angażują się w spotkania z młodzieżą po to, by opowiedzieć o pracy w swoich przedsiębiorstwach. Zawierając umowy o współpracy, szkoły i firmy mogą określić wspólne cele długoterminowe. Są nimi kompetencje merytoryczne i społeczne potrzebne przyszłym pracownikom. Obecnie odczuwalny jest na rynku pracy brak osób o odpowiednich kwalifikacjach. Czas HRowca poświęcony na spotkania z młodzieżą, jest dla firm dobrą inwestycją w przyszłość. Spotkania z przedstawicielami różnych zawodów powinny być dobrane do profiliw klas. Na przykład przedstawiciele branży IT spotykają się z uczniami szkół średnich, klas o profilu informatycznym. Dzięki takim wizytom, uczniowie mogą zorientować się, jak aktualnie wygląda rynek pracy i jak się najlepiej przygotować na jego wyzwania. Przedsiębiorstwa, z którymi szkoły nawiązały współpracę mają realny wpływ na umiejętności nabywane przez uczniów poprzez organizację praktyk zawodowych. W ramach zawartych umów, przedstawiciele firm prowadzą w szkołach warsztaty. Rozwijają na nich potrzebne w ich działalności kompetencje branżowe i miękkie uczniów – potencjalnie przyszłych pracowników.

„Nauczanie przedsiębiorczości musi się zmienić”³. Trzeba zmienić sposób myślenia o tym przedmiocie. Warto zaangażować w dzielenie się swoim doświadczeniem rodziców, którzy często są lokalnymi przedsiębiorcami. Być może hamują nas niepotrzebne obawy przed poproszeniem rodziców o pomoc. Dorośli mogą poczuć się wyróżnieni tym, że ktoś dostrzegł ich sukces na rynku i chętnie o tym opowiedzą młodzieży. Aby kształcić ludzi przedsiębiorczych, trzeba pokazywać motywujące przykłady. Tymczasem na szkolnych stronach internetowych nie zawsze jest miejsce na pochwalenie się absolwentami, którzy odnieśli sukces. Warsztaty z przedsiębiorczości powinny zawierać symulacje sytuacji, w których uczeń jest nie tylko przedsiębiorcą ale i klientem, po to aby lepiej rozumieć wzajemne relacje obu stron.

Wiedza i umiejętności niekoniecznie idą w parze. Uczniowie otrzymujący bardzo dobre oceny, nie zawsze równie dobrze radzą sobie z rozwiązywaniem problemów. Powinniśmy kłaść większy nacisk

na kompetencje miękkie, takie jak umiejętność pracy w zespole, komunikatywność, krytyczne i analityczne myślenie, organizacja pracy, motywacja wewnętrzna. Współczesny świat narzuca coraz szybsze tempo życia. Daje się zauważyć, że wielu młodych ludzi zbyt szybko rezygnuje, gdy nie osiąga natychmiastowych efektów. Często młodzi chcą „tu, teraz, zaraz”, dlatego ważnymi kompetencjami jest cierpliwość i wytrwałość w realizacji przedsięwzięć.⁴ Gdyby spojrzeć na ogłoszenia o pracę, dotyczące przypadkowo wybranych stanowisk, okaże się, że oprócz twardych umiejętności i wiedzy, potwierdzonych certyfikatami lub dyplomami, bardzo wysoko cenione są umiejętności miękkie takie jak odpowiedzialność czy umiejętność pracy w zespole. Często w naborze zwyciężają kandydaci słabsi w zakresie kompetencji twardych, ale potrafiący przeżyć porażkę i wyciągnąć z niej wnioski, nie obrażający się na krytykę, potrafiący współpracować w zespole⁵.

Na koniec nasuwa mi się refleksja, dotycząca projektu jako metody kształtującej umiejętności pracy w grupie i sprzyjającej rozwojowi tak wielu cennych wśród pracodawców kompetencji miękkich. Zastanawiam się na którym etapie edukacji mamy wpisane projekty realizowane w zespołach? Czy wraz z likwidacją gimnazjów nie pozbyliśmy się z systemu edukacji, nie chcąc, jedyne etapu na którym wymagany był obowiązkowo udział ucznia w wybranym projekcie.

Mam nadzieję, że udało mi się zmieścić w powyższym tekście główne myśli większości wystąpień, które miały miejsce na VIII Ogólnopolskiej Konferencji BeZee #TrendyEdukacji. Pomiąłem kilka wykładów nie dla tego, że były mało interesujące. Wręcz przeciwnie, poruszają na tyle istotne kwestie, że wymagają osobnego potraktowania, szczególnie, że dotyczyły bliskich mi zagadnień roli technologii w edukacji. Czy warto w przyszłym roku rozważyć udział w BeZee? Sami odpowiedzcie Państwo na to pytanie.

4. Anna Supernat (naukowiec, wykładowca akademicki, biotechnolog, biolog molekularny), Dlaczego potrzebujemy dialogu między różnymi szczeblami edukacji?, BeZee 2022

5. Dominika Kotuła (firma Blue Media, Head of HR), Absolwent pracownikiem, czyli czego biznes potrzebuje do rozwoju i jaka jest w tym rola edukacji, BeZee 2022

2. Karolina Szykuła-Wróblewska (HR w branży IT), Joanna Kamińska (wykładowca akademicki, HR), Kiedy biznes i edukacja grają do jednej bramki... doświadczenia z projektu „NOW – zawodowe wyzwania nowej generacji”, BeZee 2022.

3. Richard Lucas (przedsiębiorca biznesowy i społeczny pracujący w Polsce), Nauczanie przedsiębiorczości musi się zmienić, BeZee 2022.

Marek Wróblewski

Nauczyciel konsultant ds. wspomaganie nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Władysława Hanuszewicz

Zdrowie psychiczne wyzwaniem naszych czasów

ROLA SCWEW WE WSPIERANIU DZIECI/UCZNIÓW Z PROBLEMAMI PSYCHICZNYMI

W dniach 30-31 stycznia 2023 roku w Warszawskim Plaza Hotel odbyła się międzynarodowa konferencja pt. *Zdrowie psychiczne wyzwaniem naszych czasów. Rola SCWEW we wspieraniu dzieci/uczniów z problemami psychicznymi*. Przedsięwzięcie realizowane było przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w Warszawie, w ramach projektu pozakonkursowego *Opracowanie modelu funkcjonowania Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)*, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytetu II, Działanie 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty PO WER.

W spotkaniu wzięli udział: Teresa Szopińska-Grodzka – radca ministra w Departamencie Wychowania i Kształcenia Integryjnego w Ministerstwie Edukacji i Nauki (MEiN), Dorota Bojemska – przewodnicząca Rady Rodziny przy Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, Mikołaj Paweł Pawlak – Rzecznik Praw Dziecka, przedstawiciele środowiska akademickiego, dr hab. prof. Beata Jachimczak (UWM), kierownik zespołów projektowych SCWEW 1 i SCWEW 2 – Agnieszka Pietryka (kadry SCWEW).

Do udziału w wydarzeniu zaproszono przedstawicieli placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych, kuratorów oświaty, jednostek samorządu terytorialnego, przedszkoli i szkół oraz placówek systemu oświaty i instytucji działających na rzecz edukacji włączającej. W związku z dużym zainteresowaniem środowiska edukacyjnego nie wszyscy jednak mogli wziąć bezpośredni udział w konferencji. Limit miejsc spowodował, że duża część zainteresowanych osób została zaproszona do udziału w formule online. Transmisja obejmowała jednak wyłącznie część plenarną.

Konferencja poświęcona była upowszechnianiu wiedzy na temat zdrowia psychicznego oraz zachowań zdrowotnych dzieci i młodzieży, poszerzeniu wiedzy uczestników na temat możliwości i form interwencji kryzysowej na poziomie szkoły, a także budowania przyjaznego środowiska wspierającego, w którym istotna jest dbałość o dobrostan dzieci/uczniów. Przedstawiono działania, jakie realizowano – w ramach projektu – na rzecz wsparcia uczniów w środowisku szkolnym. Podczas obrad plenarnych oraz warsztatowych, realizowanych w drugim dniu konferencji, poruszono następujące zagadnienia:

- identyfikowanie potrzeb dzieci/uczniów w sytuacji kryzysu oraz zwrócenie uwagi na pogarszającą się kondycję psychiczną;
- rozpoznawanie zaburzeń psychicznych dzieci/uczniów, możliwości i form interwencji kryzysowej na poziomie przedszkola, szkoły oraz zapoznanie z działaniami profilaktycznymi w przedszkolu/szkole, mającymi na celu zapobieganie zaburzeniom psychicznym wśród dzieci/uczniów;

- upowszechnianie wiedzy i doświadczeń realizowanych przez SCWEW w trakcie pilotażu, popularyzowanie tematyki dobrostanu psychicznego oraz równego i powszechnego dostępu do pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.

W drugim dniu konferencji, po części plenarnej, zaplanowano spotkania w czterech grupach warsztatowych, których tematyka przewidywała następujące zagadnienia: *Rola szkoły w profilaktyce zachowań ryzykownych/w profilaktyce zdrowia psychicznego; Architektura dobrych emocji w szkole; Możliwości i formy interwencji kryzysowej na poziomie szkoły; Plasterki na tęsknotę czyli literatura leczy duszę (trauma, depresja)*. Marzenna Habib – wicedyrektor ORE, witając uczestników konferencji, podkreśliła ważną rolę SCWEW w procesie budowania specjalistycznego wsparcia dla przedszkoli i szkół ogólnodostępnych, w obszarze zdrowia psychicznego dzieci/uczniów.

W tym miejscu przypomnę, że Model SCWEW powstał w wyniku prac zespołów MEN oraz ORE we współpracy m.in. z przedstawicielami szkół ogólnodostępnych, szkół specjalnych, organów prowadzących, placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych, uczelni, organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli partnerów społecznych. Celem SCWEW ma być m.in. wsparcie szkół w lepszej organizacji edukacji włączającej. Realizacja pilotażu tego projektu zamknie się w czerwcu 2023 roku i na podstawie jego wyników MEiN planuje przygotowanie nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych w polskiej edukacji. Istotnym zamyśłem jest wykorzystanie potencjału szkół i placówek kształcenia specjalnego (kadr i specjalistycznego wyposażenia) do wspierania szkół ogólnodostępnych we wdrażaniu i podnoszeniu jakości edukacji włączającej. Wszyscy oczekujemy na końcowe wnioski i rekomendacje.

Netografia:

- <https://www.ore.edu.pl/2023/01/zdrowie-psychiczne-wyzwaniem-naszyczasow-rola-scwew-we-wspieraniu-dzieci-uczniow-z-problemami-psychicznymi/> [dostęp: 03.03.2023]
- <https://www.ore.edu.pl/2023/01/konferencja-zdrowie-psychiczne-wyzwaniem-naszyczasow-rola-scwew-we-wspieraniu-dzieci-uczniow-z-problemami-psychicznymi-zaproszenie-do-udzialu-w-transmisji-online/> [dostęp: 03.03.2023]
- <https://www.ore.edu.pl/2023/01/konferencja-zdrowie-psychiczne-wyzwaniem-naszyczasow-rola-scwew-we-wspieraniu-dzieci-uczniow-z-problemami-psychicznymi/> [dostęp: 03.03.2023]
- <https://www.ore.edu.pl/2022/01/inauguracja-projektu-specjalistyczne-centra-wspierajace-edukacje-wlaczajaca/> [dostęp: 03.03.2023]

Władysława Hanuszewicz

Nauczyciel konsultant ds. wspomaganie nauczycieli w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i z zaburzeniami rozwoju w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

dr Kinga Mielczarek

Niezbędnik polonisty

FUNKcjONALNE WYKORZYSTANIE UTWORÓW LITERACKICH W WYPRACOWANIU¹

Jak ważne jest funkcjonalne wykorzystanie utworów literackich w wypracowaniu wie każdy polonista, który sprawdza pracę pisemną swoich uczniów. Ale czy uczniowie pisząc te wypracowania wykorzystują nabytą wiedzę i stosują ją w praktyce? Odpowiedź nasuwa się sama. Niestety w dużej mierze nie... Z doświadczenia wiemy, że z funkcjonalnym wykorzystaniem utworów literackich nasi podopieczni mają spore kłopoty zarówno w wypowiedzi pisemnej, jak i ustnej. Dlatego tak istotne jest zwracanie uwagi na kryterium 2 – KLiK, czyli Kompetencje literackie i kulturowe, za które uczeń może uzyskać aż 16 punktów. Warto zwracać naszym wychowankom uwagę, stale przypominać, że w wypracowaniu lektura obowiązkowa (ale i utwory przywołane kontekstowo) musi być wyraźnie przywołana, odwołanie musi być sfunkcjonalizowane i stanowić element argumentacji. Jeżeli lektura, bądź inne teksty literackie są przywołane lakonicznie, czy też streszczane (nagminne w pracach uczniów), wówczas przytoczenie lektury obowiązkowej traktowane jest jako spełnienie formalnych warunków polecenia (SFWP).

Oceniając KLiK, zwracamy uwagę na zakres merytoryczny zagadnienia, które jest podane w poleceniu wypracowania, kładąc nacisk na funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w zadaniu (dotyczy lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego). Kluczowe jest zatem uświadomienie uczniom, że ich wypracowania oceniane będą w czterech głównych obszarach (KLiK):

1. dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie (liczba punktów możliwych do uzyskania: 16-13),
2. jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie,

a drugi częściowo funkcjonalnie (liczba punktów możliwych do uzyskania: 12-9),

3. dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie (liczba punktów możliwych do uzyskania: 8-5),
4. tylko jeden utwór wykorzystany częściowo albo w pełni funkcjonalnie (liczba punktów możliwych do uzyskania: 4-1).

Jeżeli żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie przyznajemy 0 punktów!

Aby zapobiec sytuacji, w której uczeń uzyskałby 0 punktów za KLiK, co oznaczałoby w praktyce tylko 1 punkt za wypracowanie, proponuję pomoc dydaktyczną znakomicie sprawdzającą się na moich zajęciach. Do każdego tematu maturalnego zalecam uczniom stworzenie listy utworów literackich, które ukazują zagadnienie zawarte w poleceniu wypracowania. Można to ćwiczenie wzbogacić przywołaniem funkcjonalnych (sic!) kontekstów (np. historycznoliterackiego, teoretycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego), które pogłębiają i rozwijają rozważany temat.

PRZYKŁAD

Człowiek – zmagający się z losem samotnik poszukujący swojej drogi życiowej.

W pracy odwołaj się do (*patrz tabela*):

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- sensu wiersza *Do samotności* Adama Mickiewicza,
- wybranych kontekstów.

Autor i tytuł utworu	Epoka literacka (ramy czasowe)	Bohaterowie – samotnicy, poszukujący swojej drogi życiowej	Fakty z lektury do wykorzystania podczas analizy postaw bohaterów	Konteksty

Pamiętajmy, że poprzez funkcjonalne wykorzystanie utworu rozumie się znajomość jego treści oraz odczytanych sensów. Nie zapominajmy również, by zwracać uwagę naszym uczniom na przedstawienie bogatej argumentacji, świadczącej o erudycji (wszak to również jedno z kryterium KLiK). Owocnej pracy!

dr Kinga Mielczarek

Doradczyni metodyczna nauczycieli szkół ponadpodstawowych w zakresie języka polskiego w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, nauczycielka w II Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Słupsku, egzaminatorka maturalna, ekspertka Microsoft Innovative Educator.

1. Artykuł przygotowałam na podstawie: CKE – Materiały dodatkowe https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materiały_dodatkowe/20220216%20Materia%C5%82y%20dodatkowe%2020_Funkcjonalne%20wykorzystanie%20utwor%C3%B3w%20literackich%20Praca_1.pdf [dostęp 06.02.2023] INFORMATOR o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023 - https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/Informatory/Informator_EM2023_jezyk_polski_PP.pdf Dr hab. Maciej Michalski Materiały szkoleniowe – egzamin maturalny z języka polskiego w formule od 2023 roku (część wykładowa ORE) [dostęp 06.02.2023]

Jolanta Kapiszka

Zmiany w egzaminie maturalnym z historii obowiązujące w latach 2023-2024

Egzamin maturalny, do którego podejść tegorocznymi absolwenci liceum i przyszłorocznymi absolwenci technikum, w stosunku do formuły która obowiązywała dotychczas, zmienia się. Zmiany dotyczą wielu przedmiotów maturalnych, w tym egzaminu z historii zdanego na poziomie rozszerzonym.

W roku 2023 oraz 2024 egzamin maturalny z historii zostanie przeprowadzony w oparciu o wymagania egzaminacyjne zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1246) oraz dodatkowo w *Aneksie do Informatora o egzaminie maturalnym z historii obowiązującym w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024* opublikowanym przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

Zmiany dotyczą zarówno zakresu treści, które będą podlegały sprawdzeniu, jak i budowy arkusza egzaminacyjnego oraz zasad jego oceniania.

W stosunku do podstawy programowej ograniczeniu ulega liczba zagadnień egzaminacyjnych, zrezygnowano ze sprawdzenia części wymagań ujętych w podstawie programowej, w szczególności z zakresu poziomu rozszerzonego, część zagadnień została przedagowana lub ograniczona. Zmiany dotyczą wszystkich działów programowych ujętych w podstawie programowej.

Dla przykładu z działu **Historia jako nauka** usunięto następujące treści nauczania z zakresu podstawowego: *Uczeń:*

- 1) definiuje podstawowe pojęcia (*prehistoria, historia, historiografia, źródło historyczne*);
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych;
- 3) przedstawia periodyzację dziejów powszechnych i ojczystych.

i z zakresu rozszerzonego: *Uczeń:*

- 1) charakteryzuje nauki pomocnicze historii (*genealogia, chronologia, archiwistyka, paleografia, heraldyka*);
- 2) wyjaśnia zasady krytycznej analizy i interpretacji różnych rodzajów źródeł historycznych;

Z działu **Pradzieje i historia starożytnego Wschodu** usunięto z zakresu rozszerzonego zagadnienia:

Uczeń:

- 1) charakteryzuje pradzieje ludzkości z podziałem na epoki;
- 2) wyjaśnia konsekwencje wprowadzenia rolnictwa, hodowli i przejścia do osiadłego trybu życia;

- 3) charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw w cywilizacjach starożytnego Dalekiego Wschodu.

Z działu **Czasy renesansu**, z zakresu rozszerzonego usunięto: *Uczeń:*

- 1) charakteryzuje, czym różnił się renesans XV i XVI wieku od wcześniejszych „renesansów” z epoki średniowiecznej *christianitas*;
- 2) analizuje oraz interpretuje teksty obrazujące myśl filozoficzną i polityczną doby renesansu.

Z działu **Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII wieku** z zakresu rozszerzonego, zapis: *Uczeń:*

- 1) przedstawia przebieg wojen toczonych przez Rzeczpospolitą Obojga Narodów w XVII wieku, z uwzględnieniem roli wybitnych dowódców i polityków, w tym: *Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego*;
- 2) wyjaśnia, jakie znaczenie miał zanik perspektyw na objęcie władzy w Moskwie przez królewicza *Władysława* i utratę lenna pruskiego w 1657 roku;
- 3) wyjaśnia okoliczności powstania i treść idei „przedmurza chrześcijaństwa”.

zmieniono na: *Uczeń:*

- 1) wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania XVII-wiecznych konfliktów Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Z działu **Upadek Rzeczypospolitej (wojna z Rosją i powstanie kościuszkowskie)** z zakresu rozszerzonego, zapis: *Uczeń:*

- 1) rozpoznaje różnice między reformą Rzeczypospolitej pod koniec XVIII wieku a sposobem modernizacji przyjętym przez rewolucję francuską;
- 2) przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja, z uwzględnieniem roli dowódców;
- 3) ocenia rolę *Tadeusza Kościuszki* w walce o zachowanie niepodległości Polski oraz jako bohatera walki „za naszą i waszą wolność”;
- 4) porównuje politykę państw zaborczych na zagarniętych ziemiach Rzeczypospolitej;
- 5) charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII wieku;
- 6) charakteryzuje stosunek europejskich elit oświeceniowych do rozbiorów Polski na przykładzie *Woltera* oraz *I. Kanta*.

zmieniono na: *Uczeń:*

- 1) przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja;
- 2) ocenia postać Tadeusza Kościuszki jako pierwszego polskiego nowożytnego bohatera narodowego;
- 3) charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII wieku.

Z działu *Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju z zakresu rozszerzonego usunięto treści: Uczeń:*

- 6) ocenia rolę wielkich postaci polskiej polityki z okresu II wojny światowej;
- 7) przedstawia różne oceny historyków na temat powstania warszawskiego i ich uzasadnienia;
- 8) dostrzega tragizm losów twórców zaangażowanych w niepodległościową konspirację, w tym: Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Tadeusza Gajcego i Zygmunta Rumla;
- 9) opisuje zniszczenia i ograbienie Warszawy przez Niemców dokonane od września 1939 roku do stycznia 1945 roku (m.in. Zamek Królewski, Pałac Saski, archiwa, biblioteki, muzea, majątek prywatny).

Od roku szkolnego 2022/2023 częściowej zmianie ulega również struktura arkusza maturalnego i system punktacji.

- Egzamin maturalny z historii nadal będzie trwał 180 minut. Zdający będzie mógł uzyskać maksymalnie 60 pkt, wcześniej było to 50.
- Arkusz egzaminacyjny będzie składał się z zadań zamkniętych (od 6 do 9) i zadań otwartych krótkiej odpowiedzi (od 22 do 26), za których poprawne rozwiązanie zdający będzie mógł otrzymać 45 punktów, czyli 75 % ogólnej liczby punktów. Zdający będzie miał również do wykonania jedno otwarte zadanie rozszerzonej odpowiedzi, za które będzie mógł otrzymać 15 punktów, czyli 25 % ogólnej liczby punktów.
- Zadania zamknięte (zadania prawda – fałsz, zadania na dobieranie, zadania wielokrotnego wyboru) będą opierały się na wybraniu poprawnej odpowiedzi.
- Zadania krótkiej odpowiedzi to zadania, w których zdający powinien rozstrzygnąć, uzasadnić, podać nazwisko, pojęcie, termin itp.
- W arkuszu nadal będą dominować zadania oparte na tekstach źródłowych. Zadania mają być, podobnie jak w latach ubiegłych, powiązane w tzw. wiązki. Oznacza to, że w oparciu o podane źródło lub źródła historyczne, zdający powinien udzielić odpowiedzi na dwa lub więcej pytań.
- W arkuszu będą zadania podobne do tych z lat ubiegłych, jak i pojawią się nowe typy zadań.
- Przykładem zadania nowego typu może być polecenie podania przez zdającego nazwiska postaci na podstawie zawartego w arkuszu egzaminacyjnym opisu lub fragmentu biografii. Nowym zadaniem może być również konieczność wyjaśnienia prze-

ślenia źródła ikonograficznego wraz z interpretacją jego elementów graficznych i wskazaniem kontekstu historycznego.

- Zadanie rozszerzonej odpowiedzi będzie polegało na napisaniu wypowiedzi argumentacyjnej na jeden z trzech podanych w arkuszu tematów. Tematy będą zróżnicowane pod względem problematyki i epok historycznych. Będą również zobowiązywały do rozważenia trójelementowej tezy. Zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie 12 punktów za argumentację i poprawność merytoryczną oraz 3 punkty za konstrukcję pracy (pod warunkiem, że wypowiedź będzie liczyła minimum 300 słów). Za każdy z trzech elementów tematu zdający może otrzymać od 1. punktu za argumentację powierzchowną do 4. punktów przy bogatej argumentacji. Za konstrukcję pracy od 1. punktu, gdy istnieją istotne zaburzenia w zakresie spójności do 3. punktów, gdy praca jest logicznie uporządkowana i spójna.
- Zmianą jest odejmowanie punktów za błędy merytoryczne: 1 pkt za 1-2 błędy merytoryczne, 2 pkt za 3-5 błędów lub 3 pkt za więcej niż 5 błędów merytorycznych.

Zachęcam nauczycieli historii, w szczególności tych, którzy przygotowują uczniów do egzaminu maturalnego, do analizy wraz z uczniami podstawy programowej i wymagań egzaminacyjnych zawartych w Informatorze o egzaminie maturalnym z historii od roku szkolnego 2022/2023 i Aneksie do Informatora o egzaminie maturalnym z historii w Formule 2023 obowiązujący w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024, które będą obowiązywały na egzaminie maturalnym. Zachęcam również do omówienia z maturzystami przykładowych arkuszy maturalnych ze szczególnym zwróceniem uwagi na jego nowe elementy oraz kryteria oceniania.

BIBLIOGRAFIA:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r., poz. 467 z późn. zm.)
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1246)
3. Informator o egzaminie maturalnym z historii od roku szkolnego 2022/2023. Centralna Komisja Egzaminacyjna Warszawa 2021
4. Aneks do Informatora o egzaminie maturalnym z historii w Formule 2023 obowiązujący w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024. Centralna Komisja Egzaminacyjna Warszawa 2022

Jolanta Kapiszka

Doradca metodyczny historii w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli, nauczyciel historii, egzaminator egzaminu maturalnego z historii.

Anna Maria Rozenek

Gut Leben, Gut Welt in Gut Wehlitz, czyli o tym, jak blisko, szybko i skutecznie zorganizować projekt Erasmus+

Portugalia, Grecja, Irlandia, Szwecja, Włochy, Chorwacja, Czechy, Hiszpania.... Jest wiele atrakcyjnych krajów, do których chcemy organizować wyjazdy w ramach Erasmus+. W trakcie pandemii i zaraz po niej, rozsądek jednak podpowiadał, że planując kolejny projekt musimy wziąć pod uwagę grożące nam niebezpieczeństwo powrotu zachorowań i szybkiej ewakuacji uczestników. I tak nasza szkoła znalazła partnera w postaci Vitalis Betreuungsgesellschaft für Modellprojekte w Gut Wehlitz pod Lipskiem.

Vitalis to organizacja partnerska w projektach Unii Europejskiej, która zapewnia ze swojej strony kompleksową opiekę i wykonanie zamówionych działań. Co to oznacza? W wiejskim osiemnastowiecznym pałacyku mieszczą się zarówno specjalistycznie wyposażone pracownie, warsztaty, sale konferencyjne do prowadzenia zajęć, klub-świetlica oraz stołówka, sypialnie nauczycieli, uczniów i pracowników firmy. Vitalis zapewnia wsparcie w realizacji projektu w każdym aspekcie: od przywiezienia uczestników z lotniska czy dworca, poprzez zakwaterowanie, wyżywienie, zapewnienie rozrywki, prowadzenie zajęć praktycznych dla uczniów czy szkoleń dla kadry nauczycielskiej, organizację wycieczek i wypadów kulturalnych, kursów językowych, zajęć sportowych w pobliskiej szkole podstawowej oraz przygotowanie wszystkich wymaganych dokumentów projektowych. Żyć nie umierać. I dodatkowo o nic się nie trzeba martwić.

Dla nas, słupszczan, dużym plusem jest bliskość Lipska i Gut Wehlitz w kontraście do np. oddalenia Hiszpanii czy Włoch. Rozbudowany system busów dowożących do Niemiec opiekunki i pracowników, pozwala na zorganizowanie szybkiego i sprawnego transportu, co oznacza, że jesteśmy w stanie dojechać całą grupą ze Słupska do Gut Wehlitz w zaledwie osiem godzin. Ta mała odległość oznacza również, że naszych uczestników bez problemu mogą odwiedzić rodzice albo dyrekcja i że w razie sytuacji podbramkowej (np. covid) jesteśmy w stanie szybko zorganizować odpowiednie działania. Dodatkowo każdy, kto rozlicza koszty podróży według ryczałtu Narodowej Agencji wie, jak miło jest mieścić się w budżecie – tak po prostu.

Sama miejscowość Gut Wehlitz jest fantastycznym miejscem na zorganizowanie projektu, ponieważ za-

pewnia umieszczenie wszystkich uczestników w jednej przestrzeni. Oczywiście, niektóre zawody z branży hotelarskiej czy gastronomicznej (lub „Horse ladies” – dziewczyny zajmujące się końmi) będą dojeżdżać na praktyki do Lipska, ale to też nie problem. Szybkie przemieszczanie się między sypialniami, stołówką, warsztatami, obiektami sportowymi pozwala na zaoszczędzenie czasu na np. szybką wycieczkę do Lipska albo wspólny wieczór filmowy w klubie. Dodatkowo nauczycielowi –opiekunowi projektu zapewnia to duży wgląd w działania grupy i czuwanie nad ich bezpieczeństwem. Wystarczy usiąść w altance na środku dziedzińca i wszystko widać i słyszać :)

Wieś jest wyposażona w Lidla, Aldi, Rewe i Rossmanna, czyli wszystko, co naszej młodzieży będzie potrzebne do szczęścia. I wszystko w zasięgu przyzwoitego dwukilometrowego spaceru, który tylko jest na zdrowie, zwłaszcza jak maszeruje się po chipsy ;) W Gut Wehlitz są fantastyczne parki, jeziora i trasy biegowe dla tych, co lubią takie aktywności. Do stacji kolejki też trzeba się 20 minut przespacerować po to, by potem 20 minut jechać do Lipska. Wsiada się na głównym dworcu, w którym cztery piętra przeróżnych lokali gastronomicznych, unikatowych sklepików i instytucji pozwala zagubić się na kilka godzin bez opuszczania budynku. Serio. A z dworca to już blisko do centrum, gdzie na turystę czeka rozrywka wszelaka. Oprócz pięknych obiektów architektonicznych, ciekawych pasażów handlowych czy Primarka, można zajrzeć do muzeów. A muzeów to w Lipsku mamy dziesiątki. Jak je zwiedzać? Myślę, że warto zaplanować sobie z góry, które chcemy odwiedzić i które interesują naszych uczestników, bo nawet przy miesięcznym pobycie wszystkich się nie da. Można je sobie podzielić na kategorie i wybrać np. po jednym z każdej. Pierwszą będzie muzyka (Lipsk to miasto Bacha, Wagnera i Schumanna), więc możemy odwiedzić domy i miejsca pracy słynnych kompozytorów. Ogromnie ważne dla mieszkańców tego miasta jest zaangażowanie w sztukę, zarówno tradycyjną, jak i nowoczesną, i dlatego warto zajrzeć do Muzeum Sztuk Stosowanych GRASSI, Muzeum Sztuk Pięknych, Starej Przędzalni Bawełny i wielu ukrytych w bocznych uliczkach warsztatów i galerii sztuki. Zainteresowani historią zajrzą z przyjemnością do Muzeum Antyku, Muzeum Egipskiego,

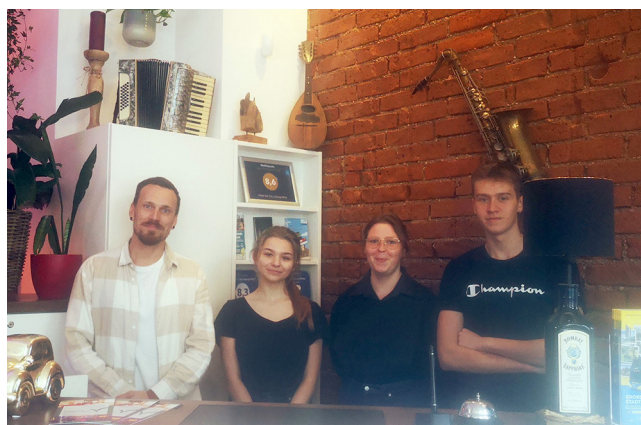
Muzeum Etnologicznego GRASSI. Muzeum Historii Miasta, wystawy w pomniku Bitwy Narodów. Lipsk jest miastem mocno związanym z drukiem i wydawaniem książek, dlatego i do takiego muzeum możemy się zabłąkać. Istnieją również interaktywne, multimedialne i skierowane do młodszych turystów muzea związane z nauką, technologią i zabawą, chociaż nawet w tych „tradycyjnych” znajdzie się specjalna atrakcja przygotowana dla dzieci.

Z nietuzinkowych opcji do zwiedzania mamy Muzeum Psychiatrii, Muzeum Przedszkoli (dziecięcych zabaw), Muzeum Historii Naturalnej, Muzeum Szkoły, Muzeum Kolei. Niestety zamknięto Muzeum Kryminologii, ale i tak jest z czego wybierać. Trudno się nudzić w mieście, w którym co chwila maszeruje kolejna manifestacja, przyjeżdża na mecz Real Madryt albo Backstreet Boys, a każda kolejna uliczka oferuje kuchnię świata i malownicze murale na ścianach.

A jeśli Lipsk to za mało (w co szczerze wątpię, bo każdy tu znajdzie coś dla siebie, nawet miłośnicy wielkiego footballu, klasycznej opery, niszowego jazzu i irlandzkiej wołowiny), to zawsze można zorganizować wycieczkę do Berlina, Drezna, Halle i innych pobliskich miejscowości. Warto tylko pamiętać o tym, że bukując bilety kolejowe grupowe warto skorzystać z usług biura (jeśli nie mamy tyle euro na karcie, aby pokryć rachunek) oraz że weekend należy planować w poniedziałek albo wtorek, bo od środy bilety drożeją/wyprzedają się.

Ale po co wyjeżdżać, skoro w samym Gut Wehlitz jest tak przyjemnie. Byliśmy w październiku i udało nam się trafić w sam środek pięknego, ciepłego, niemieckiego późnego lata. Kuchnia serwuje posiłki trzy razy dziennie, a każda grupa ma wyznaczoną swoją godzinę np. kolacji, aby uniknąć tłoku. Śniadanie to szwedzki bufet, w którym możemy wybrać, na co mamy ochotę. W przypadku młodzieży zaobserwowałam ogromną popularność tostów, płatków śniadaniowych i nutelli. Lunch i kolacja są efektem inwencji szefowej ośrodka, zatrudnionych kucharzy i naszych polskich praktykantów gastronomicznych. W efekcie ich współdziałania powstają smaczne i ciepłe posiłki (a trzeba ich wydać nawet 150 w jednym rzucie), które są wariacją na temat tradycyjnej kuchni niemieckiej (sznycele, rolady, pieczenie, gołąbki, ziemniaki na milion sposobów) i nowoczesnych szybkich przepisów (makarony, risotto, chińszczyzna). Dla każdego coś smacznego, a jeśli komuś mimo wszystko nie smakowało, to zawsze pozostawały tosty z oryginalnym taśmowym tosterem, który cieszył młodzież niekiedy trzy razy dziennie.

Pałac w Gut Wehlitz łączy w sobie tradycję z nowoczesnością i ... ekologią, tak ważną dla projektów Erasmus+. W październiku byliśmy świadkami montowania nowoczesnej instalacji fotowoltaicznej, która

zapewni prąd dla całego obiektu. Jest to ważne, ponieważ stara instalacja ma swoje ograniczenia i w związku z tym młodzież w swoich sypialniach miała zakaz używania urządzeń typu czajnik lub toster. Za to mieli dostęp do specjalnej Tea Kitchen, w której mogli do woli przyrządzać chińskie zupki i inne gotowe dania w mikrofalówkach. Jest to świetne rozwiązanie, bo oprócz zwarcia unikamy jedzenia w pokojach, co przy sześciu lub dziesięciu osobach w jednej sypialni może być problematyczne. Dodatkowo na terenie ośrodka jest specjalna ekologiczna pralnia z proszkiem na bazie roślin, który kupujemy w biurze, rezerwując dzień i godzinę prania. Pierzemy w ekologicznym programie 30 stopni w 30 minut ze względu na biologiczną oczyszczalnię ścieków, w której moglibyśmy zabić dobre bakterie piorąc w wyższych temperaturach i chemicznych detergentach. Śmieci segregują się właściwie same na papier i Zusammen, bo za szkło i plastik oddane do lokalnego marketu otrzymujemy bon do wykorzystania w sklepie, więc młodzież chętnie odnosiła plastikowe butelki czy puszki po napojach w celu pozyskania środków na inne przyjemności.

Kolejnym genialnym rozwiązaniem Gut Wehlitz jest wydzielenie części pałacu na klub-świetlicę, otwierany godzinę po kolacji. Tam młodzież z różnych grup może się swobodnie spotykać (wiadomo, zapraszanie się nawzajem do wspólnych sypialni może naruszać mir co bardziej introwertycznych współlokatorów chcących oddać się drzemce), głośno rozmawiać, tańczyć, bawić się. A bawić się jest czym, bo w klubie stoi stół do bilarda, stół do piłkarzyków, jenga w rozmiarze XXL, Play Station 4, szachy (o dziwo, przeżywające swój renesans) i inne gry planszowe. Klubu pilnują pracownicy Vitalis, zatem jest okazja, aby popraktikować w swobodnej rozmowie swój angielski, niemiecki lub hiszpański. Dlaczego jest to genialne rozwiązanie? Bo zapewnia młodzieży bezpieczne miejsce do „wyszumienia się” wieczorem, zaprzyjaźnienia się z innymi, spędzenia czasu bez konieczności wyjazdu do Lipska i uczy na nowo, po miesiącach odosobnienia w pandemii, takiego po prostu siedzenia razem.

W ofercie Vitalis znajdują się praktyki dla różnych zawodów: teleinformatyków, informatyków, programistów, mechatroników, elektroników, elektryków, ekonomistów, grafików komputerowych, logistyków, mechaników, specjalistów od obróbki metali, budowniczych, stolarzy, leśników, ogrodników, opiekunów osób starszych, gastronomii, hotelarzy, obsługi turystycznej, fryzjerów, kosmetyczek według niemieckich norm kształcenia zawodowego i procedur ECVET. Jeśli planujecie Państwo tym razem szkolenia dla nauczycieli, to warto skorzystać z prowadzonych kursów: kształcenie dualne, kompetencje XXI wieku, nowoczesne metody edukacji i wiele, wiele innych – do ustale-

nia z pracownikami biura wedle Państwa potrzeb i założeń projektowych.

Myślę, że każda z naszych słupskich placówek może skorzystać z tego miejsca i bezproblemowo zorganizować świetny projekt, który podniesie kompetencje „twarde” i „miękkie” oraz zwiększy jakość pracy szkoły. Dodatkowo jest to dobra opcja dla tych, którzy po raz pierwszy będą próbować swoich sił w projektach unijnych. Znalezienie dobrego partnera, który wspiera i zapewnia wysoką jakość usług, jest tutaj kluczowe, a Vitalis wywiązuje się z tego Gut, a nawet sehr Gut 😊

My (Zespół Szkół „Elektryk”) byliśmy w Gut Wehlitz w dwóch turach: wiosennej i jesiennej. Zawieźliśmy tam techników informatyków, techników programistów, techników automatyków, techników żywienia i usług gastronomicznych oraz techników hotelarstwa. Nasi beneficjenci Erasmusa przyjechali zadowoleni, nauczeni nowych umiejętności, podbudowani w zakresie posługiwania się angielskim w pracy i poza nią, z samymi piątkami, szóstkami i wyrazami uznania na kartach oceny praktykantów. Wszystkie wycieczki, w tym do zoo czy do aquaparku, pozostawiły fajne wspomnienia. Opiekunowie natomiast są zadowoleni z krótkiej i niemęczącej podróży oraz możliwości bycia razem ze względu na organizację ośrodka: spotykali się z uczniami przy posiłkach, na zajęciach sportowych, zaglądali do klubu i pracowni. Dzięki temu znaleźliśmy czas na to, co w Erasmusie najcenniejsze: szczerze rozmowy i budowanie relacji, które zmieniają życie. Nasi praktykanci już się odgrażają, że na studiach też pojedą na Erasmusa i to jeszcze dalej.

Serdecznie polecam wszystkim czytającym ten artykuł zorganizowanie projektu we współpracy z Vitalisem w Gut Wehlitz. Można osiągnąć naprawdę imponujące efekty niewielkim nakładem kosztów czy czasu. A może moja opowieść o tym ośrodku zainspiruje kogoś do zbudowania podobnej instytucji na Pomorzu? Myślę, że my również mamy wiele do zaoferowania, a taka całoroczna turystyka unijna ożywia gospodarczo i kulturowo region, w którym się znajduje (grupy przyjeżdżają głównie poza sezonem turystycznym) i buduje poczucie wspólnoty i więzi np. pracodawców przyjmujących europejskich uczniów na praktyki, opiekunów grup z różnych krajów świata, pracowników biura, itd. Zostawiam to Państwu do przemyślenia.

Anna Maria Rozenek

Nauczyciel z powołania i przekonania, uczy języka polskiego i języka polskiego dla uczniów z innych krajów oraz zajmuje się projektami Erasmus+ oraz szkolnym blogiem „Elektryk też czyta”. Pasjami pochłania książki i seriale, uczy się języków obcych oraz uważa, że dzień bez kawy to dzień stracony.

Katarzyna Nowak

Imprezy i wydarzenia językowe w II LO w Chojnicach

Są w życiu rzeczy, które warto i są takie, które się oplaca i nie zawsze to co warto – się oplaca, nie zawsze to co się oplaca – warto

(W. Bartoszewski)

Rok szkolny może wydawać się przewidywalny i podporządkowany rutynie. Działania nauczycieli, czyli nas wszystkich – zaangażowanych i zainteresowanych robieniem czegoś ciekawego i oryginalnego, mogą szkolną rzeczywistość bardzo korzystnie odmienić. W II Liceum Ogólnokształcącym w Chojnicach dzięki wsparciu Dyrekcji, Rady Rodziców oraz zintegrowanemu zespołowi nauczycieli języków obcych udaje nam się przekuć luźne koncepcje w konkretne wydarzenia o zasięgu ogólnoszkolnym adresowane do uczniów naszej szkoły.

Projekty, które chciałabym opisać w tym artykule wpisują się w definicję *projektu* i spełniają jego wymagania (polecam artykuł *Metoda projektu i propozycja jej zastosowania w edukacji językowej w szkole podstawowej* autorstwa dra M.Krawiec, K.Gendera i M. Franskowskiej opublikowanym w magazynie *Języki Obce w Szkole* nr 2019/01), a jednocześnie wymykają się nudzie i codzienności, do której wszyscy są przyzwyczajeni.

O tym, by wprowadzić nieco dynamiki w życie pozalekcyjne myśleliśmy od dawna. Naszych pierwszych zamysłów, aby zorganizować Dzień Świętego Patryka nie zdążyliśmy wprowadzić w życie – wyprzedził nas COVID-19. Na szczęście, nauczanie zdalne nie ostudziło naszych zapałów i od września 2021 roku skupiliśmy się nad przedstawieniem uczniom znanego święta Halloween w nieco innej formie. Po wielu dyskusjach, burzach mózgu, zwątpieniach, zdecydowaliśmy się skorzystać z pomysłów Ewy Torebko, zawartych w e-booku *Class at the Creepy Castle czyli strasznie fajne pokoje językowe* i zaadoptować je do warunków istniejących w naszej szkole. Kto zna publikacje Ewy Torebko to wie, czego się spodziewać: wartościowego materiału edukacyjnego opakowanego w zabawne i intrygujące wyzwania. Nawet banalne zadania gramatyczne wyglądają atrakcyjnie, gdy umieszczone w świecie i kontekście stworzonym przez Ewę Torebko (a kto nie zna jeszcze – to gorąco zachęcam). Przygotowaliśmy plakat, rozdzieliliśmy zadania, informowaliśmy uczniów, zdobyliśmy dekoracje, obmyślaliśmy własne stroje, laminowaliśmy materiały i karty odpowiedzi, odpowiadaliśmy na mnóstwo pytań

i, przynajmniej ja, próbowaliśmy nie wpadać w panikę. Była to pierwsza tak stosunkowo wielka impreza skierowana do wszystkich uczniów w szkole, więc nie obyło się bez potknięć i gorączkowych sposobów ratowania sytuacji. Ponieważ chcieliśmy zaangażować możliwie najwięcej uczniów w każdej z sal – czyli pokojach językowych – jednocześnie pracowały 3-5 grup uczniów przy różnych stolikach, ale tych samych zadaniach. Karty odpowiedzi były sprawdzane na bieżąco, a ostateczna klasyfikacja została podliczona w czasie,

gdy „upiorni” uczniowie odpoczywali przy pizzy (ufundowanej przez Radę Rodziców naszej szkoły).

Zachęcenii sukcesem i zainspirowani przykładami pozytywnych praktyk z innych szkół od połowy sierpnia 2022 roku zastanawialiśmy się, jak moglibyśmy świętować Europejski Dzień Języków Obcych. Po wielu dyskusjach zdecydowaliśmy się na ogłoszenie konkursu na plakat ilustrujący wybrany przez uczniów idiom w języku obcym oraz indywidualne lekcje poświęcone językom wedle własnego uznania. Wkrótce szkoła zapełniła się kolorowymi kartkami zapisanymi w języku angielskim, niemieckim, hiszpańskim, a nawet norweskim. Ponadto 26 i 27 września (aby umożliwić udział w lekcjach tematycznych wszystkim grupom językowym i nie wykluczać tych, którzy nie mają lekcji języka w poniedziałki) uczniowie (i nauczyciele języków obcych) przyszedli do szkoły przebrani za rodzimych użytkowników języka, zatem na swoich lekcjach gościliśmy Hiszpanów, Francuzów, Greków, Szkotów, a także Brytyjczyków.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że wykonane przez uczniów prace ilustrujące idiomy wykorzystaliśmy na swoich lekcjach poświęconych tej tematyce. Dzięki temu mogliśmy podziwiać kreatywność uczniów i zwrócić uwagę na wyrażenia językowe wybrane przez nich samych. Z pomocą komisji konkursowej wyłoniliśmy też prace najbardziej oryginalne, które zostały omówione podczas uroczystości obchodów Dnia Edukacji Narodowej i nagrodzone voucherami do Empiku (ufundowanymi przez prywatnego sponsora).

Kolejnym pomysłem, który udało nam się zrealizować była impreza o tematyce świątecznej „Christmas Jeopardy”. Tym razem utworzyliśmy link, który uaktywniliśmy po zapoznaniu wszystkich uczniów z naszą koncepcją. Uczniowie rejestrowali swoje grupy, z którymi w poniedziałek przed Bożym Narodzeniem rywalizowali w konkursie wiedzy ogólnej o świętach. Jako nauczyciele przygotowaliśmy ponad 60 pytań o pięciostopniowym poziomie trudności korzystając z aplikacji jeopardy.com. Utworzyliśmy 12 kategorii, na przykład *Christmas Trivia*, *Christmas Scramble*, *Christmas Randoms*, *Christmas Grammar*, *Santa*

Claus around the world. Ponadto, zaproponowaliśmy inne konkurencje konkursowe: test Kahoot *Zgadnij jaki to film świąteczny*, uzupełnij słowa piosenki świątecznej czy odkodowywanie znaczenia emoji, aby utworzyć tytuł piosenki świątecznej. Musimy przyznać, że nasi uczniowie zaciekle walczyli o zdobycie jak największej liczby punktów. W sali przystrojonej wszelkimi rodzajami ozdób świątecznych, przyniesionych z naszych prywatnych domów unosił się zapach pierników, manadrynek i korzennych ciasteczek, a w czasie, gdy my podliczaliśmy ostateczne punkty i przygotowywaliśmy dyplomy, mogliśmy posłuchać spontanicznego koncertu utworów okołobożonarodzeniowych. Można śmiało powiedzieć, że tak brzmi tyłko radość i młodość.

W natłoku codziennej pracy, intensywnego życia „pozaszkolnego” – bo przecież każdy z nas ma mnóstwo, albo i więcej, spraw do przemyślenia i trosk związanych z rzeczywistością, która ani na chwilę nie pozwala o sobie zapomnieć, zdołaliśmy zaskoczyć samych siebie i naszych uczniów, udało nam się pokazać, że chodzi nam nie tylko o lekcje, oceny, sprawdziany z rozdziałów i powtórki przed maturą. W każdą godzinę przygotowanej imprezy włożyliśmy wielokrotnie więcej – a jednak mam wrażenie, że było i jest warto. Warto, bo wiedzieliśmy po co to robimy – chcieliśmy i chcemy pokazywać, że nauka języków obcych może odbywać się nie tylko podczas lekcji, może być przyjemna, śmieszna, inna. Warto, by poczuć jak dobrze jest pracować razem. Warto, by poczuć satysfakcję, gdy się widzi wokół siebie zadowolenie. Tak po prostu, zwyczajnie – warto.

Katarzyna Nowak

Absolwentka filologii angielskiej na Uniwersytecie Gdańskim (2002). Obecnie dyplomowany nauczyciel języka angielskiego w II LO w Chojnicach, doradca metodyczny j. angielskiego w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Uczestniczyła w pracach nad tłumaczeniem „Zrozumieć postmodernizm: sceptycyzm i socjalizm od Rousseau do Foucaulta” S.H.R. Hicks’a (2016) oraz „ Myślenie krytyczne i induktrynacja” H. Siegel’a (2019).

Aleksandra Klimas-Ciepiel

Projekt grantowy „Zadziwieni – zadowoleni” POSZUKIWACZE CIEKAWOSTEK NA TROPIE FIZYKI

Fizyka jest jednym z najtrudniejszych dla uczniów przedmiotów w szkole. Opisując i badając zjawiska wokół nas posługuje się językiem matematyki, więc sprawia problemy uczniom, którzy matematyki nie rozumieją. Moim celem, jako nauczyciela obu przedmiotów jest przełamanie stereotypu, że fizyka jest trudna i nieciekawa. Mając na celu rozbudzenie ciekawości u uczniów zawiązałam nieformalną grupę „Poszukiwacze ciekawostek” i zgłosiłam projekt do konkursu grantowego organizowanego przez Akumulator Społeczny w Słupsku. Tą drogą uzyskaliśmy dofinansowanie na zakup artykułów papieżniczych oraz pomocy dydaktycznych, niezbędnych przy realizacji projektu „Zadziwieni – zadowoleni”.

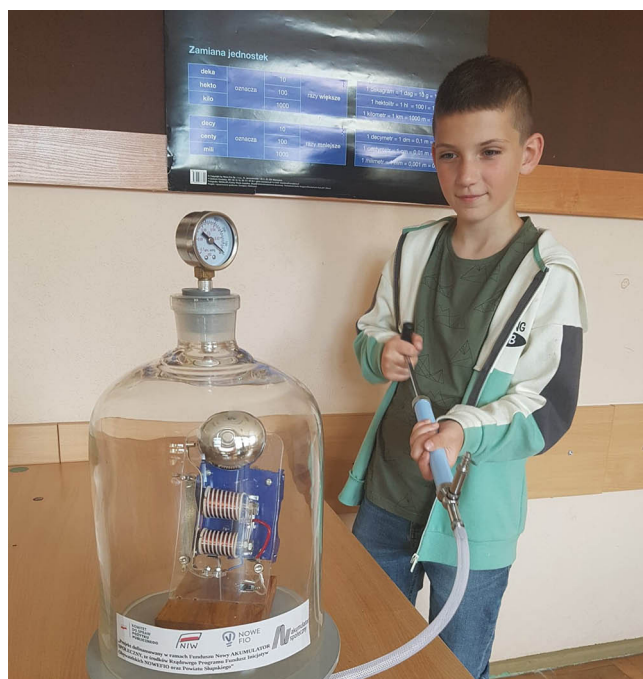
Pierwszym etapem projektu było przeprowadzenie warsztatów plastycznych „Zrób to sam” dla uczniów klasy VIII. Zadania projektowe zostały tak przygotowane by uczniowie mogli zrobić proste przedmioty, często im znane z życia codziennego. Wykonane rzeczy służyły nam do demonstracji wybranych praw fizycznych. Uczestnicy mieli również okazję do usystematyzowania wiedzy. Opisywaliśmy poznane już zjawiska fizyczne wykonując krążki Newtona – bączki, kalejdoskopy, elektrostopy, latające spodki, stetoskop, a także telefon z plastikowych kubeczków. Używając podstawowych artykułów z życia codziennego pokazaliśmy, że fizyka nie musi być nudna. Każde z działań wywołało u uczniów zaskoczenie, że fizyka jest przedmiotem dającym ogromną satysfakcję i rozbudzającą ciekawość do dalszych działań. Wykonane prace wyeksponowane zostały na wystawie podczas zorganizowanego przez szkołę w Słonowicach festynu rodzinnego.

Drugim etapem projektu była prezentacja pomocy dydaktycznych w kąciiku fizycznym „Jak to działa?”. W tym celu z pozyskanych środków zakupiono klosz próżniowy z manometrem i dzwonkiem elektrycznym oraz ręczną pompkę próżniową. Podczas festynu nie tylko uczniowie, ale również dorośli mieli okazję przeprowadzenia doświadczenia dowodzącego, że dźwięk w próżni nie rozchodzi się.

Ostatnim podjętym działaniem była letnia wędrownka w poszukiwaniu zadziwienia i zadowolenia. Rodzice wraz z dziećmi udali się w teren szukając ukrytych kamieni z zagadkami matematycznymi i ciekawostkami fizycznymi. Przy pięknej pogodzie rodzice miło spędzili czas ze swoimi pociechami przekonując się, że nauka i zabawa to doskonałe połączenie.

Tematyka realizowanego projektu „Zadziwieni – zadowoleni” pokazała, że ciekawość jest początkiem działania. To właśnie ona pobudza chęć do zdobywania wiedzy. Niemożliwe staje się możliwe i nawet jeden z nie lubianych przedmiotów szkolnych można choć trochę polubić.

Aleksandra Klimas-Ciepiel

Od 2015 roku nauczycielka matematyki, fizyki i informatyki w Szkole Podstawowej im. Książąt Pomorskich w Słonowicach.

Ewelina Jaskulska

Spójność działań szkolnej i lokalnej społeczności CHOINKA, OPŁATEK I SAD

W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek znajdujemy zapisy: *Rodzice są partnerami szkoły (...); Szkoła (...) w sposób celowy, współpracuje z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym. Współpraca ta wpływa na ich wzajemny rozwój oraz na rozwój uczniów.*

W Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Łebieniu współpraca z rodzicami i środowiskiem lokalnym to nie tylko obowiązek, ale przede wszystkim ogromna przyjemność i satysfakcja. Wielopłaszczyznowe współdziałanie z każdym rokiem wkracza na nowe obszary i staje się wartością nadrzędną, którą zaszczepiamy w naszych uczniach. Dzieci i młodzież biorą udział w różnorodnych działaniach na terenie szkoły, a także poza nią. Doświadczając wielorakich form współpracy, mają okazję zobaczyć jak fajnie jest robić coś wspólnie z rodzicami, dziadkami, sąsiadami, nauczycielami, a dzięki temu mogą w pełni poczuć się częścią lokalnej społeczności.

Nasza szkoła, mając na uwadze zarówno rozwój dzieci, jak i dobro mieszkańców, często jest inicjatorem

wspólnych przedsięwzięć i działań. Staje się miejscem skupiającym całą społeczność lokalną. Tradycją jest wspólne organizowanie pikników rodzinnych, kiermaszów, imprez okolicznościowych. Od kilku lat, przed Świętami Bożego Narodzenia przed szkołą wszyscy – uczniowie, nauczyciele i mieszkańcy Łebienia – ubieramy choinkę, po czym następuje uroczyste zapalenie świec, występy artystyczne uczniów i wspólne pieczenie kielbasek na świeżym powietrzu. Tej pracy towarzyszy radosna, świąteczna atmosfera i poczucie wspólnoty, które zanosimy do naszych domów. Jest to takie nasze, lokalne światelko betlejemskie.

Jednym z większych przedsięwzięć było stworzenie „Szkolnego sadu”. Nasza posesja graniczyła ze starym, mocno zaniedbanym sadem. Rokrocznie, przyglądając się owocującym jabłoniom, żal nam było jabłek, które obficie obradzały i często gniły na trawie. Wówczas zrodził się pomysł, aby zagospodarować te dary natury. Do wspólnego porządkowania terenu i sadzenia roślin zaangażowało się mnóstwo osób. Razem stworzyliśmy miejsce, w którym uczniowie chętnie spędzają czas zarówno we własnym gronie, jak i z rodzinami. Dzięki

stałej pielęgnacji sad staje się coraz piękniejszy. Za troskę odwzajemnia się nam wiosną – cudownie kwitnąc, a jesienią – obfitością owoców, z których korzystają także mieszkańcy. Ukoronowaniem prac w sadzie był kiermasz pod nazwą „Jesienna Spiżarnia”. Stał się on doskonałą okazją, aby podziękować najbardziej zaangażowanym osobom, dzięki którym powstał szkolny sad. Na tę uroczystość do szkoły przybywały całe rodziny. Uczniowie wspólnie z rodzicami przygotowali mnóstwo smakowitych przetworów opakowanych w finezyjnie przystrojone słoiczki. Panie z Koła Gospodyń Wiejskich z Łebienia i Karlikowa miały okazję, by pochwalić się swoimi przetworami i daniami, a także wymienić się przepisami, a wszyscy – okazję do skosztowania jesiennych specjałów.

Niezwykle wzruszającym wydarzeniem w naszej społeczności lokalnej było spotkanie opłatkowe, na które bardzo licznie przybyli mieszkańcy i przedstawiciele władz lokalnych. Wszyscy zebrani podzielili się opłatkiem i przystąpili do degustacji potraw przygotowanych przez pracownice Zespołu Szkół w Łebieniu i KGW w Łebieniu. Nie zabrakło wzruszającej części artystycznej w wykonaniu uczniów, a także wspólnego śpiewania kolęd. Spotkanie miało rodzinny, serdeczny charakter i mamy nadzieję, że stanie się tradycją naszej łebieńskiej społeczności.

Wspólnych akcji i wydarzeń, jest wiele. Cieszą się one ogromnym zainteresowaniem uczniów, nauczycieli i mieszkańców Łebienia, którzy chętnie odpowiadają na nasze szkolne inicjatywy służąc pomocą, włączając się w działania i licznie przybywając zarówno do pracy, jak i na uroczystości. Działania te, choć często mają charakter akcyjny, to jednak wrosły w świadomość i krajobraz naszej społeczności, co niewątpliwie wpływa na wzajemny rozwój i przynosi ogromne korzyści. Cudowne doświadczenie wspólnoty daje nam wszystkim siłę do dalszego działania i wiarę w to, że razem jesteśmy w stanie więcej zdziałać i możemy pokonać wszystkie przeciwności losu.

Netografia:

- http://www.1procentdlamojejszkoly.pl/szkola_w_srodowisku_lokalnym.html [dostęp: 21.02.2023]
- <https://www.szkolalebien.nwl.pl/> [dostęp: 21.02.2023]

Ewelina Jaskulska

Nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, pedagog specjalny w Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Łebieniu.

Irena Czyż

Konkurs „Mój Las” XXXVI edycja 2022/2023

Konkurs „Mój Las” organizowany jest przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa oraz Ligę Ochrony Przyrody od 1986 r. Celem konkursu jest poszerzanie wiedzy przyrodniczej i ekologicznej dzieci i młodzieży szkolnej, promowanie walorów przyrodniczo-turystycznych polskich lasów oraz zachęcanie do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska. Tematyka prac konkursowych dotyczy szeroko rozumianej ochrony przyrody i środowiska, pracy leśników, gospodarki leśnej oraz wykorzystania surowca drzewnego.

Konkurs „Mój Las” prowadzony jest dwuetapowo:

- I etap na szczeblu regionalnym,
- II etap na szczeblu centralnym,

- I etap – na szczeblu wojewódzkim organizują Zarządy Okręgowe LOP, które przy udziale pozostałych współorganizatorów powołują Sąd Konkursowy i dokonują oceny wszystkich nadesłanych prac. Najlepsze z nich kwalifikowane są do etapu centralnego.

W konkursie biorą udział dzieci i młodzież ze szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, podzieleni na cztery kategorie wiekowe.

Tematy konkursu obowiązujące w XXXVI edycji 2022/2023 dla każdej kategorii wiekowej:

1. kategoria I: **Moja wycieczka do lasu** (dzieci szkół podstawowych klas I - III);
2. kategoria II: **Leśna spiżarnia – jak z niej korzystać?** (dzieci szkół podstawowych klas IV-VI);

3. kategoria III: **Drewno – czy jest nam potrzebne?** (młodzież klas VII i VIII);
4. kategoria IV: **Czynna i bierna ochrona przyrody w Polsce** (młodzież liceów ogólnokształcących oraz szkół zawodowych).

Sądy konkursowe na szczeblu regionalnym, powołane przez ZO LOP, dokonują oceny nadesłanych prac i wyboru dwóch najlepszych w każdej kategorii wiekowej, które są kwalifikowane do II etapu konkursu. Na etapie centralnym Główny Sąd Konkursowy wyłoni laureatów I, II i III stopnia i ogłosi wyniki konkursu w terminie do 15 kwietnia 2023 roku.

18 stycznia 2023 r. odbyło się posiedzenie Sądu Konkursowego w regionie śląskim, który rozpatrzył 70 prac z 9 szkół, w tym:

- grupa I – 64 prace z 3 szkół,
- grupa II – 2 prace z 2 szkół,
- grupa III – 4 prace z 4 szkół,
- grupa IV – brak prac

i wyłonił najlepsze prace XXXVI edycji konkursu „Mój Las”.

Sąd Konkursowy w składzie: przewodnicząca – Irena Czyż, członek – Ewa Maleszka, członek – Władysław Bądkowski, zapoznał się ze wszystkimi pracami i dokonał ich analizy, której podstawą, zgodnie z regulaminem konkursu, były: wartość merytoryczna pracy, forma opracowania, samodzielność w opracowaniu pracy oraz oryginalność ujęcia tematu, ogólna estetyka, pomysłowość szaty graficznej. Sąd Konkursowy postanowił nagrodzić niżej wymienione prace:

grupa I

- **I miejsce: Iga Kretkowska, klasa I – Zespół Szkół w Damnicy**, opiekun Katarzyna Styk,
- **wyróżnienie: Błażej Szarek, klasa I – Szkoła Podstawowa im. Zjednoczonej Europy w Zagórzycy**, opiekun Marzena Majbroda,
- **wyróżnienie: Antoni Pałucki, klasa I – Szkoła Podstawowa im. Zjednoczonej Europy w Zagórzycy**, opiekun Marzena Majbroda;

grupa II

- **I miejsce: Leon Rola, klasa Va – Zespół Szkół w Damnicy**, opiekun Agnieszka Michalczyk,
- **wyróżnienie: Mariusz Korczak, klasa VI d – Szkoła Podstawowa nr 3 w Słupsku**, opiekun Irena Korczyńska,

grupa III

- **I miejsce: Milena Koska, klasa VIII b – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dębnicy Kaszubskiej**, opiekun Lidia Wrotniak,
- **wyróżnienie: Karol Iwański, klasa VIII a – Szkoła Podstawowa nr 3 w Słupsku**, opiekun Irena Korczyńska;

grupa IV

- **brak prac.**

Prace konkursowe zakwalifikowane do szczebla centralnego, zarówno nagrodzone, jak i pozostałe, nie będą zwracane autorom; zostaną przekazane do Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie.

Wszystkim laureatom i wyróżnionym serdecznie gratulujemy. Dziękujemy również pozostałym uczestnikom konkursu za nadesłane prace. Zapraszamy do udziału w kolejnych edycjach konkursu. Serdecznie dziękujemy za wszystkie nadesłane prace. Wybrane z nich zostały opublikowane w niniejszym artykule. Szczególne uznanie należy się tym szkołom, które co roku nadsyłają prace uczniowskie, są to: **Szkoła Podstawowa nr 3 w Słupsku, Zespół Szkół w Damnicy, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dębnicy Kaszubskiej**. W ostatnim roku do tej grupy dołączyła **Szkoła Podstawowa im. Zjednoczonej Europy w Zagórzycy**.

Zapraszamy wszystkie szkoły do udziału w kolejnej edycji konkursu „Mój las”. Każda forma działania uwrażliwiająca na konieczność ochrony środowiska jest bezcenna, dlatego warto realizować ją z młodzieżą.

Irena Czyż

Przewodnicząca sądu konkursowego etapu śląskiego (regionalnego).

❖❖ TEMATYCZNE ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE ❖❖

Na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBP w Słupsku

ZINTEGROWANA STRATEGIA UMIEJĘTNOŚCI

Wydawnictwa zwarte

- Chmielecka Monika. Transformacja w coachingu: doświadczenia uczenia się dorosłych. - Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2020, s.384
- Kamińska Małgorzata. Współpraca i uczenie się nauczycieli w kulturze organizacyjnej szkoły: studium teoretyczno-empiryczne. - Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls., 2019, s.334
- Pitula Beata, Grzyb Barbara, Wolny Jerzy, Wawrzala Paweł. Aspiracje edukacyjne dorosłych w świetle Społeczeństwa 5.0: (na przykładzie studentów Politechniki Śląskiej). - Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2021, s.185
- Słowińska Sylwia. Edukacja kulturalna: konteksty podejścia, trudności, potencjały. - Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2020, s.156
- Stojanowski Jacek. Doradztwo zawodowe: materiały edukacyjne dla klas 7-8 szkoły podstawowej. - Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia, 2020, s.87
- Węglarz Joanna, Bentkowska Dorota. Trening umiejętności społecznych dzieci i młodzieży: przewodnik dla terapeutów / [ilustracje: Magdalena Gubała, Maria Pelc]. - Wydanie II. - Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia, 2020, s.211

Artykuły z czasopism

- Aktywność społeczno-edukacyjna jako czynnik zmiany i rozwoju osób starszych. / Pikuła Norbert G. // Praca Socjalna. - 2021, nr 3, s.127-141
- Aktywność zawodowa osób starszych na rynku pracy w cieniu pandemii koronawirusa. / Zych Adam A. // Praca Socjalna. - 2020, nr 6, s.21-33
- Crowdfunding dla edukacji, edukacja dla crowdfundingu / Waszkiewicz Aneta, Kukurba Maria // Edukacja Ustawiczna Dorosłych. - 2020, nr 1, s.115-127
- Edukacja a rynek pracy w Polsce - wybrane zagadnienia / Buchowicz Izabela // Polityka Społeczna. - 2020, nr 10, s.2-7
- Edukacja dorosłych jako narzędzie inkluzji migrantów - propozycja zmiany podejścia / Pietrusińska Marta Jadwiga // Edukacja. - 2019, nr 3, s.85-96
- Europejskie ramy kompetencji cyfrowych nauczycieli - kluczowe obszary badania poziomu umiejętności i ich implikacje / Jabłonowska Małgorzata, Wiśniewska Justyna // Edukacja Ustawiczna Dorosłych. - 2021, nr 1, s.49-61
- Jak organizować zajęcia doradztwa zawodowego w odpowiedzi na wyzwania nowoczesnego rynku pracy? / Prus Małgorzata // Głos Pedagogiczny. - 2022, nr 129, s.76-80
- Kompetencje aksjologiczne doradcy zawodowego w pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie / Jabłonko Olga // Edukacja Ustawiczna Dorosłych. - 2020, nr 2, s.111-120

SPÓJNOŚĆ EDUKACYJNA

Wydawnictwa zwarte

- Jeziorański Marek. Relacja wychowawcza: rozumienie, modele, propozycja / rozumienie, modele, propozycja. - Lublin: Wydawnictwo KUL, 2022. - 250 s.
- Kozłowski Tomasz. Zanim będzie za późno: o potrzebie rozwoju kompetencji społecznych w edukacji. - Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2020. - 186 s.
- Piorunek Magdalena. Nauczyciel-wychowawca (nie)wspierający ucznia: o znaczeniu nauczycielskich kompetencji społecznych. - Poznań : UAM Wydawnictwo Naukowe, 2020. - 181 s.
- Szkoła jako przestrzeń budowania edukacyjnego dialogu / redakcja naukowa Elżbieta Stokowska-Zagdan, Elżbieta Woznicka, Grażyna Cęcelek. - Wydanie pierwsze. - Warszawa: Difin, 2021. - 297 s.
- Wegner-Jezińska Magdalena. Scenariusze zajęć z zakresu rozwoju kompetencji emocjonalnych i komunikacyjnych dzieci i młodzieży w szkole podstawowej / [ilustracje: Dawid Żabiński]. - Gdańsk : Wydawnictwo Harmonia, 2020. - 153 s.

Artykuły z czasopism

- Czas na diagnozę. Czy badanie kompetencji uczniów może pomóc szkole w poprawie jakości nauczania? / Jakubowski Maciej, Muszyński Marek // Głos Nauczycielski. - 2018, nr 17, s.11
- Dobre praktyki w zakresie planowania czasu, zajęć i obowiązków. Ćwiczenia wzmacniające kompetencje uczniów w organizacji pracy własnej / Kloskowska Adriana // Biologia w Szkole. - 2022, nr 3, s.32-34
- Dyscyplina w wychowaniu - co robić, aby dziecko respektowało zasady panujące w domu i szkole / Rafał-Luniewska Jolanta // Remedium. - 2021, nr 10, s.16-17
- Innowacyjne działania nauczycieli w budowaniu kluczowych kompetencji uczniów / Plebańska Marlena // Meritum. - 2019, nr 1, s.10-23
- Jak sobie radzić z różnicami poglądowymi i etnicznymi w szkole i integrować multikulturową klasę? / Wnęk Marcelina // Głos Pedagogiczny. - 2022, nr 131, s.16-19
- Jak przygotować ukraińskich uczniów do włączenia w zespoły klasowe / Konrad Bogusław // Meritum. - 2022, nr 1, s.20-21
- Jak wychowywać dzisiaj - rola nauczyciela / Kowal Stanisław // Wychowawca. - 2022, nr 4, s.8-10

Wybór i opracowanie
Iwona Majek
Wydział Wspomagania Edukacji
PBP w Słupsku

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 1/2023 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Dorota Iwanowicz, Renata Kotosowska, Anna Kreft, Ewa Misiewicz, Iwona Poźniak, Bożena Żuk
WSPÓŁPRACA: Mariusz Barański, Władysława Hanuszewicz, Robert Kozłowicz, Joanna Pawlak-Jęczewska, Katarzyna Rodziewicz, Tatiana Stojka, Justyna Szczypek-Bogdanowicz, Agata Szklarkowska, Marzena Tuliszka, Marek Wróblewski

SKŁAD KOMPUTEROWY I DRUK: Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

KOREKTA: Ewa Misiewicz, Dorota Iwanowicz, Anna Sobczyk

WYDAWCA: Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Poniatowskiego 4a, tel/fax sekretariat: 59 84-23-567, doskonalenie: 502 644 975, www.podn.slupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@podn.slupsk.pl

NAKŁAD: 300 egz.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za poglądy i opinie Autorów zamieszczonych tekstów. Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać e-mailem: wydawnictwo@podn.slupsk.pl

XVII KONFERENCJA Z CYKLU ZDROWIE DZIECI I MŁODZIEŻY

18
kwietnia
2023

**Aktywność
fizyczna
podstawą
zdrowia i życia**

KONFERENCJE Z CYKLU ZDROWIE DZIECI I MŁODZIEŻY

- XVI Cyberzaburzenia i cyberuzależnienia. Zjawisko, uwarunkowania, profilaktyka (2022)
- XV Środowisko - Człowiek - Edukacja. Wyzwania współczesności (2020)
- XIV Psychofizyczne uwarunkowania pracy nauczyciela (2019)
- XIII Słowa ranią. Powiedz NIE mowie nienawiści! (2018)
- XII Oni są wśród nas. Uczeń przewlekle chory w społeczności szkolnej (2017)
- XI Dopalacze - zagrożenie zdrowia i życia (2016)
- X Wpływ zachowań żywieniowych na zdrowie dzieci i młodzieży (2015)
- IX Zaburzenia osobowości, depresje, lęki i niedostosowanie społeczne dzieci i młodzieży (2013)
- VIII Podaruj życie. Transplantologia (2012)
- VII Seksualność dzieci i młodzieży (2011)
- VI Zdrowie fizyczne i psychiczne młodzieży szkolnej (2010)
- V Profilaktyka chorób nowotworowych dzieci i młodzieży (2009)
- IV Promocja zdrowia w szkole ze szczególnym uwzględnieniem dzieci przewlekle chorych (2008)
- III Promocja zdrowia i edukacji zdrowotnej w placówkach specjalnych (2007)
- II Higiena pracy i wypoczynku uczniów (2006)
- I Kondycja zdrowotna dzieci i młodzieży. Diagnoza stanu zdrowia słupskiej młodzieży (2005)